
Cumhuriyet Kuşacı

Değerlerimizden Biri

HASAN VEDAT KORA

Kimya Yüksek Mühendisi
1923-1975

Gri Yayın Dizisi : 119
ISBN 978-605-9646-89-5

© M. Reha Kora

© Pan Yayıncılık, 2021
Sertifika No: 44720

Birinci Baskı: Kasım 2021
Yayın Yönetmeni: Ferruh Gençer
Kapak ve Kitap Grafiği: Davut Yücel
Redaksiyon: Fatma Tulum Eryoldaş

Baskı: Ertem Basım Yayın Dağıtım Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Ümit Mah. 2539 Sok. No. 19/1
Balgat / ANKARA
Tel: (0312) 284 18 14
Sertifika No: 48083

Pan Yayıncılık Ltd. Şti.
Esentepe Mah. Gazeteciler Sitesi Yazarlar Sok. No. 4
Şişli 34394 İSTANBUL
Tel: (0212) 261 80 72 - 227 56 75
www.pankitap.com

Cumhuriyet Kuşacı

Değerlerimizden Biri

HASAN VEDAT KORA

Kimya Yüksek Mühendisi
1923-1975

M. REHA KORA

İçindekiler

Prizren'den İstanbul'a	11
Turgutlu Yılları.....	17
Haydarpaşa Leyli Meccani Yılları	25
Üniversite Yılları	29
Tekel'de Çalışma Hayatı	37
Evlilik	41
Tren Rötat Yapınca	48
İlk Patent	64
Alkali Madencilik Ltd. Kuruluyor	69
İzmir'de Sodyum Sülfür (Zırnık) Fabrikası	79
Bir Mucize, Amerikalılar'la Tanışma	85
Yeni Şirket'e Büro Aranıyor	107
Alkim Alkali Kimya Anonim Şirketi Kuruluyor	113
Şirket Avukatı	116
"Arşiv ve Dosyalama"nın Önemi	119

Cihanbeyli’de İlk Sodyum Sülfat	
Fabrikası Kuruluyor	122
Alkim’in İlk Aracı: İkinci El Bir Willys	
Overland Jeep	128
Girişimcilige Başka Bir Örnek: Valideçeşme’de Apartman	
Dairesi mi, Kandilli’de Küçük	
Bir Yalı mı?	137
Girişimci Bir Liderin Atakları	144
Amerikalılar ile Yolların Ayrılması	149
Ortaklığı Bitirmenin de Bir Adabı Vardır	154
Yabancı Ortaklardan Ayrılırken, Aile Hayatında da Ayrılık	
Rüzgârları	158
Cooley Loan’dan Borç Alınması	160
Mali Darbogazlar	163
Eğitim, İyi Eğitim	169
Eğitim Tabii ki Önemli, Ama Girişimciliği de	
Unutmayalım	172
Sodaş Şirketi Kurulurken	176
Fizibilite Çalışmasının Önemi	180
Son’a Dogru	188
Ve Sonrası... 30 Ocak 1975’ten Günüümüze	196
1976 - 2021 Okullarımız, Eğitim Kurumlarımız	207

Önsöz

“Geçmiş zaman olur ki, hayali cihan değer,” demiş atalarımız, geçen ömrümüzdeki güzel zamanları özlem ve mutlulukla hatırlarız anlamında... Ben bu atasözünün anlamını biraz daha genişleterek, ülkemize sanayi alanında önemli ve güzel eserler bırakan değerli insanlardan birinin mesleki biyografisini sizlere sunmak istedim.

Hasan Vedat Kora, Balkan Savaşı’nın başlangıcında kaybedilen Kosova eyaletinin Prizren şehrinden savaş şartları altında büyük zorluklarla İstanbul’a gelebilen muhacir bir ailenin, o devrin okumuş ve aydın insanlarından avukat Adem Safi Bey ile eşi Nusret Hanım’ın büyük oğludur. İstanbul’da, Küçük Ayasofya Mahallesi’nde 1923 senesinin Temmuz ayının 16’sında doğmuştur. 1925 yılında aile, İzmir civarındaki Turgutlu Kasabası’na taşınmıştır. Vedat, ilkokulu ve ortaokulu Turgutlu’da, babasının

ani vefatı üzerine liseyi İstanbul'da Haydarpaşa Lisesi'nde leyli meccani (parasız yatılı) olarak okuyup birincilikle bitirmiş; 1946 yaz döneminde İstanbul Üniversitesi Kimya Fakültesi'nden Kimya Yüksek Mühendisi olarak mezun olmuştur.

Doğru bir tanımlama ile genelde zor şartlarda yetişenler daha mücadeleci olurlar, tabiat kanunudur bu. Ayakta kalabilmek, düşerse hemen ne yapıp edip tekrar kalkmak, daima çalışmak, hiçbir zaman yılmamak, sıkıntıların sebeplerini ortaya koyup mazeretlere sığınarak ağlaşmak yerine bu sıkıntılardan kendisini kurtarabilmek için çabalamak gibi çok önemli karakter özellikleri, eskilerin deyimi ile “önemli hasletler” bu şekilde tüm varını yoğunu arkasında bırakarak acilen göç etmek zorunda kalan, üstüne üstlük babasını çocukken kaybederek hayata maddi-manevi sıfırdan başlamak mecburiyetinde olanlarda kendiliğinden gelişir.

Sizi büyütüp besleyecek, okutup adam edecek bir aileniz; buna yetecek mütevazı dahi olsa maddi imkânlarınız, sizi gündelik yaşamda destekleyecek, koruyacak bir babanız veya ağabeyiniz yok ise, kendi gücünüz ile ayakta duracak ve bütün bunların üzerine de eğer en büyük erkek evlat iseniz, hem annenizi hem de küçük kardeşlerinizi korumak, kollamak; onlara kol kanat germek de size düşecektir. Bunları filmlerde seyretmek, roman-

larda okumak ve hattâ şimdilerde pek bir modası olan TV dizilerinde görüp izlemek çok kolaydır da, gerçek hayatta bütün bu zorlukların içerisinde çok başarılı bir Kimya Yüksek Mühendisi olarak çıkmak hiç de kolay değildir.

Vedat Kora, çalışkanlığı, azmi, cesareti ve hiçbir zaman pes etmeyen mücadeleci ruhuyla çok zor şartlarda önce eğitimini tamamlamış, sonra aynı o dönemin, o “Cumhuriyet Kuşağı” olarak adlandırılan, 1920-1930 seneleri arasında dünyaya gelen ilk nesil diğer mühendislerin de çoğunda görüldüğü gibi, gerçek anlamda sıfır sermaye ile başladığı kimya sanayisinde önemli eserler bırakmıştır.

Bu meslekî biyografi türünde kaleme aldığım kitapta kendisini mühendis yönü ile anlatmaya gayret ederken aynı zamanda da ülkemizin 1950-1970 sürecinde yaşadığı ekonomik koşulları, o devrin sanayi ve ticaret hayatını da bu vesileyle tekrar hatırlatmak istedim.

İstanbul, Kasım 2021

M. Reha Kora,
Makine Yüksek Mühendisi

Prizren'den İstanbul'a...

25 Eylül 1912'de Kosova Eyaleti'ne komşu Karadağ Prensiği, Osmanlı Devleti'ne savaş ilan ederek Balkan Savaşı'nı başlattığında, hiç kimse –ne İstanbul'da ne de diğer Avrupa başkentlerinde– Osmanlı'nın inanılmayacak kadar kısa bir sürede hezimete uğrayarak 600 senedir bulunduğu Balkan coğrafyasından 6 ay içerisinde silinebileceğini düşünemiyordu.

Prizren şehri adliye müdürü olan Adem Safi Bey ve kardeşleri de son bir yıldır, Osmanlı Devleti'ni tüm Balkanlar'dan söküp atmak amacıyla başlatılacak bir savaşın adım adım yaklaştığını biliyorlardı, ama tabii ki onlar da varlarını yoklarını geride bırakarak birkaç parça eşya ile apar topar kaçmak zorunda kalacaklarını akıllarına değil, hayallerine bile getirmemişlerdi.

19. yüzyılın sonuna doğru Balkanlar'da milliyetçilik duyguları hızla politize olmaktaydı; yüzlerce yıl boyunca Osmanlı'nın son derece hoşgörülü, kimsenin diline ve dinine karışmayan idaresi altında yaşamlarını sürdüren çeşitli milletler, ki başta Sırp, Arnavutlar, Yunanlar ve Bulgarlar geliyordu, oldukça kısa bir süre içinde Osmanlı'dan kendilerini kurtarıp bağımsız devletler olma yolunda politik ataklar yapmaya başlamışlardı. Sanayi Devrimi'ni çoktan tamamlamış olan eski büyük sömürge imparatorlukları da işçi hareketleriyle birlikte başlayan daha fazla demokrasi isteklerini polis, jandarma ve asker gücü ile bastır-

mak eğilimindeydiler. Avusturya Macaristan İmparatorluğu ise, İngiltere ve Fransa'ya nazaran hiçbir sömürgesi olmadığı için, çok daha zayıf bir ekonomik güce sahipti. Güneydoğu sınırlarındaki Balkan devletçiklerini Osmanlı'ya karşı kıskırtarak, kendi hudutlarını güvencede tutma siyasetini izliyordu.

Öte yandan, 19. yüzyılın sonunda Osmanlı ordusu Balkanlar'da hâlâ en büyük güç idi. Özellikle son dönemlerde Alman İmparatorluğu –II. Reich– ile yapılan askerî işbirliği anlaşmaları sonucu Osmanlı ordusunda hem silah ve teçhizat, hem de sevk ve idare bakımından Almanların modern sistemleri uygulanmaya başlamıştı.

Ordunun güçlü olduğunu düşünen Prizren'deki Türk ve Müslüman ahali de kendini güvende hissediyordu. Özellikle Prizren ve civarındaki köyler “Evladı Fatihan” idiler; yani buraları fetheden Sultan Yıldırım Bayezid tarafından ta 1389'da, Birinci Kosova Savaşı'ndan hemen sonra, Anadolu'daki köylerinden hayvanlarıyla birlikte buraya getirilip toprak verilen ve hattâ evleriyle ağıklarını inşa edebilmeleri için Hazine-i Hassa'dan ihlanda bulunulmuş olan özbeöz Türkmen'diler. 500 seneyi aşkın bir zamandan beri buradaydılar. Osmanlı Devleti'nin gücüne inanıyorlardı. Fakat olaylar maalesef onların bu güvenlerinin işe yaramadığını gösterecekti.

Önce Karadağ Prenslığı, arkasından Sırp Krallığı, onu takiben Bulgarlar ve Yunanlar da Osmanlı'ya savaş ilan ettiler. Göz açıp kapayıncaya kadar geçen iki-üç hafta sonra, top sesleri Prizren'den duyulmaya başladığında felaketin kapıda olduğu anlaşılabiliyordu.

Adem Bey ve kardeşi Süleyman Bey aileleriyle birlikte önce Prizren'den Manastır yoluyla Selanik'e geldiler, oradan da bindikleri İtalyan bandıralı köhne bir vapurla 10 Kasım 1912 günü Galata rıhtımında İstanbul'a ayak bastılar.

Gerek Selanik, gerekse Adriyatik limanlarından Müslüman muhacirleri taşıyan vapurlar arka arkaya İstanbul'a geliyor, on binlerce muhacir şehre yığılıyordu... Bunun çok daha fazlası da Gümülcine-Edirne-Babaeski-Çorlu üzerinden, karayolunda ilerleyen at arabaları ve kağnılarla İstanbul'a, oradan da İzmit ve Bursa yörelerine akıyordu.

Adem Safi Bey, 1897'de hukuk tahsili için İstanbul'a (o zamanki adı ile Dersaadet) geldiğinde Darülfünun'a yakın olsun diye Beyazıt taraflarında bir pansiyonda kalmıştı, o bölgeyi biliyordu. Hemen kardeşi Süleyman'ı ve tüm ailesini alarak Beyazıt'a ulaştı. Bazen işler rast giderdi, Küçük Ayasofya semtindeki iki katlı evi aynı günün akşamı kiralamışlardı.

Adem Safi Bey birkaç gün iş bulmak için bakındıktan son-

ra, Sirkeci'deki bir avukat yazıhanesinde çalışmaya başladı. Bu da o günün olağanüstü şartlarında âdeta mucizeydi.

Prizrenliler aşağı yukarı birbirine yakın semtlerde; Laleli, Çarşıkapı, Ayasofya, Soğanağa, Tavşantaşı gibi mahallelerde bulabildikleri evlere kiracı olarak yerleştiler. İlk 3-5 ayın koşuşturması bitmiş, biraz olsun nefes alabilmişlerdi. Ancak çok yakında Birinci Dünya Savaşı patlayacak, nispeten düzene girmeye başlayan yaşam şartları daha da zorlaşacaktı.

Zor günleri zor yıllar kovaladı, ilk eşi Yakut Hanım'ı Prizren'den göç etmeden hemen önce, 1911 senesinde kaybeden Adem Safi Bey, 1921 senesinin Eylül ayında Nusret Hanım ile evlendi. Nusret Hanım da aslında Prizren'den gelenler arasındaydı, yakın bir aile ferdi değildi ama hısımdı.

Vedat, 1923 senesinin 16 Temmuz günü Küçük Ayasofya semtindeki evde doğdu. Aile büyüklerinin isteği üzerine ona Hasan Vedat adını koydular. Prizren ve daha doğrusu Kosova Vilayeti'nden Türkiye'ye gelenlerin büyükçe bir bölümü de İzmir ve civarına yerleşmişlerdi. Bazı akraba ve yakınların tavsiyesiyle, hayat şartları daha rahat olduğu için, Adem Bey ailesiyle 1925 senesi Mayıs ayında Turgutlu'ya taşındı.

1925'te kızı Süheyla, 1927'de ikinci oğlu Cihat, 1932'de de en küçük oğulları Kutluer dünyaya geldi.

Adem Bey'in ilk eşı Yakut Hanım'dan olan evladı, en büyük kızı Hadiye bu arada Sadık Bey ile evlendi. Sadık Bey (Sadık Baysal) Demiryolları'nda, muhasebe ve mali işler dairesinde müdürdü. Uzun yıllar bu görevine devam etti. Kadıköy'ün Rıhtım Caddesi'nde Haydarpaşa yönünde 3 katlı çok güzel kâgir bir apartman yaptırdı ve 1980'li yılların ortalarına, vefatına kadar orada yaşadılar. Daha sonra Hadiye Hanım İstanbul'un Avrupa yakasında, Taksim Gümüşsuyu semtinde oturan büyük kızı Ülkü ve damadı profesör Selçuk Somer'in apartmanına taşındı ve 2006 senesinde vefat etti.

Veda'tın değerli Sadık Eniştesi ve kıymetli Hadiye Ablası, onun hayatında önemli bir iz bıraktılar. Haydarpaşa Lisesi'nde leyli meccani okurken çoğunlukla hafta sonları onlara gider, aile hasretini giderirdi; Hadiye Ablası ve Sadık Eniştesi'nin "Sadece lise olmaz, üniversiteyi de mutlaka okuyacaksın," telkini Veda'tın hiçbir zaman kulağından çıkmamıştı.

Turgutlu Yılları...

Adem Safi Bey ve Nusret Hanım Manisa Vilayeti'nin Turgutlu İlçesi'ne taşındıklarında Vedat henüz iki yaşına bile basmamıştı. Kasabanın içinde Çömlekçi Mahallesi'ndeki iki katlı ahşap evde yepyeni bir hayata adım atıldı. Adem Safi Bey, burada ticarete yönelmeyi tercih etti. Gerek kendi zeytinliklerinden topladıkları, gerekse komşu zeytinliklerden satın aldıkları zeytinleri Turgutlu'da, Rumlardan kalma bir zeytinyağı işleme tesisi olan Turgutlu Yağ Sanayii isimli fabrikada fason olarak işletip tenekelere doldurtup İzmir'deki tüccarlara satıyordu. Oldukça küçük çapta başlayan bu iş birkaç sene içerisinde epey gelişti. Öyle ki, bir süre sonra Adem Bey Turgutlu'da zeytinyağı üreterek İzmir'e sevk eden belli başlı en büyük üç beş tüccarın arasında yer almıştı.

Küçük Vedat, daha henüz 5 yaşlarında iken babasının yanında zeytinliklere gitmeye, büyük hasır sepetlerdeki zeytinlerin at arabalarıyla yağ fabrikasına taşınmasını, fabrikada üretilen yağların pırl pırl parlayan tenekelere doldurulup ağızlarının lehimle kapatılmasını ve oradan da İzmir'e sevk edilmek üzere trenlere yüklenmesini izlemeye başlamıştı. Bitmek tükenmek bilmez bir öğrenme arzusuyla her şeyi sorarak âdetâ Adem Safi Bey'i bıktıracak hâle getiriyordu. 6 yaşında iken babası ona okuma ve yazma öğretmişti...

1930 yılına girdiklerinde hiç kimse birkaç ay içerisinde

işlerin ne kadar hızlı bir biçimde alt üst olacağını tahmin bile edemiyordu. Aslında her şey bundan birkaç ay önce Amerika’da başlamıştı. Dünya ekonomi ve sosyal tarihine “Büyük Buhran” olarak geçmiş olan meşhur 24 Ekim 1929 – “Kara Perşembe/Black Thursday” – tarihinde New York Borsası’nın iki gün içerisinde tamamen çökmesine yol açan kriz, kısa bir süre sonra adım adım önce bütün Amerika’yı, hemen arkasından birkaç hafta içerisinde Avrupa’yı, daha sonra da dünyadaki bütün ülkeleri etkilemeye başlamıştı.

İşlerini bir düzene oturtarak epeyce genişletmiş olan Adem Safi Bey artık peşin parası yetiemediği için 6 ay vadeli senetler ile Turgutlu’daki birçok zeytinlikten, zeytin üreticisinden mal toplayıp bunu fabrikada fason olarak işletip İzmir’e sevk ediyor; tüccar da bu malları ihraç edip gelen ihracat parasından Adem Safi Bey ve onun gibi üretici ve mal toplayıcıların parasını ödüyordu. Bu sebeple 6 aylık senet vadeleri gayet rahat bir mal akışını ve para dönüşünü sağlamaktaydı.

Ta ki bu zeytinyağlarını Avrupa’ya ihraç eden tüccarın, parasını Avrupalı alıcılardan tahsil edememesine kadar... Avrupa krize girip aldığı malın, hele hele böyle Levant bölgelerinden aldığı malın parasını ödememeye başlayınca, kriz Türkiye’ye de sıçramış oldu.

1920'ler ve 1930'larda, Osmanlı'nın son dönemi ile genç Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş yıllarında, sanayi alanında çok zayıf olan Türkiye; narenciye, tütün, pamuk ve zeytinyağı gibi mevcut tarım ürünlerini ihraç ederek ticaret dengesini sağlıyor ve ciddi bir sanayileşme hamlesini başlatıyordu. Şimdi bu yegâne ihraç kalemlerinin de duraklamasıyla kriz Türkiye'de de etkilerini göstermeye başlayacaktı.

Vedat yedi yaşında iken, bir akşam eve gelen babasının “Satmışım malın parasını alamıyorum, ben şimdi üreticilere verdiğim senetleri nasıl ödeyeceğim?” diye hayıflanarak koltuğa yığıldığını çok net hatırlıyordu. Senetlerin ödeme vadeleri geldikçe önce 12 dönüm zeytinliği, sonra da oturdukları evi satarak Adem Safi Bey bütün borçlarını ödedi.

Fevkalade dürüst bir kişiliği vardı, ayrıca gerçek bir Müslüman, gerçek bir mümin olduğu için kul hakkının ne olduğunu, üzerinde hiçbir zaman kul hakkı kalmaması gerektiğini çok iyi bilirdi. Fakat ne yazık ki, İzmir'deki büyük tüccarların içinde sayıları az da olsa bir bölümü ve bunların içinde de Adem Safi Bey'in de mal vermiş olduğu tüccar aynı vicdana sahip değildi.

İhracatlarının bedeli tahsil edilemeyince kendi mal varlıklarından satarak, liman bölgesindeki büyük depolarını, oturdukları köşkleri, binaları elden çıkartıp veya hiç olmazsa birkaç

tanisini satıp mal aldıkları üreticilere ve kişilere borçlarını ödeyeceklerine; gayet pişkince bir tavırla “Avrupa’da büyük buhran var, zeytinyağlarını gönderdik ama parasını tahsil edemedik, durumu görüyorsunuz, bu durumda biz de size bir ödeme yapamıyoruz,” diyerek işin içinden sıyrılmışlardı.

Bu tüccarlar maalesef söz senettir anlayışını kendileri mal alırken kolayca kullanırlar, “Nee... Benden senet mi istiyorsun, bırak kalsın o zaman, senden mal almam, seninle iş yapmam ben, ta Osmanlı’dan beri burada ticaret yapıyorum, siz söz senettir lafını bilmiyor musunuz?” derler ve senet vermeden malı depolarına indirtirler, ama şu veya bu sebeple işler çıkmaza girince ve para ödeyemez duruma düşünce, karşı tarafın elinde herhangi bir senet olmadığı için onlara olan borçlarını ödememe yolunu seçebilirlerdi. Hele böyle büyük bir ekonomik buhran onlar için en kolay bahaneydi.

İşte bu ticarî olayların sonucunda 1930 yılında Turgutlu’da, Akhisar’da, Salihli’de, Aydın’da, Nazilli’de üreticiler ve kısmen kendi üretilen kısmen küçük üreticilerden mal toplayıp İzmir’e tüccara verenlerin büyük bir bölümü birer birer iflas edip varlıklarını kaybettiler.

1930 senesinin Mayıs ayında Adem Safi Bey’in çok şükür hiç kimseye bir kuruş borcu kalmamıştı. Alnı açık, başı dikti ama

bir anda tüm mal varlığını kaybetmişti. Eşi Nusret Hanım ve 19 yaşındaki Hadiye, 7 yaşındaki Vedat, 5 yaşındaki Süheyla ve 3 yaşındaki Cihat için ailesini geçindirmek zorundaydı. Allah'tan evlerini satın alan kişi çok anlayışlı biri çıktığından aynı evde kiracı olarak devam ettiler.

Adem Safi Bey, İstanbul Barosu'ndan aldığı avukatlık beratıyla Turgutlu'da avukatlığa başladı. Turgutlu'daki tek avukat kendisi idi. O yıllarda küçük şehirlerde ve kasabalarda hukuki işler, avukatların yanı sıra, dava vekili denilen, okuması yazması olan ve bir dava dilekçesi nasıl yazılır onu bilen kişilerle de yürütülürdü. Mahkemeler de çoğunlukla arazi ihtilaflarına bakan Kadastro Mahkemeleri idi.

1933'te aileye yeni bir erkek bebek katıldı. Üçüncü oğula Kufluer adını verdiler.

Bundan sonraki yıllar ekonomik sıkıntılar ve zorluklar içerisinde sürdü gitti. Vedat ilkokulu Turgutlu'da bitirdi ve 1934 yılı Eylül ayında Turgutlu Ortaokulu'na başladı. Adem Safi Bey'in Turgutlu'da avukatlıktan kazanabildiği para çok azdı. Ailenin geçimini sağlamakta zorlanmaya başlamıştı.

Bir ahababının tavsiyesi ile Baro kaydını İzmir'e aldırıldı. O zamanlar Turgutlu'ya eski Osmanlı'dan kalma bir alışkanlık ile "Kasaba" da denilirdi. Hattâ demiryolunun adı İzmir-Kasaba

Hattı idi. Adem Safi Bey, sabahları çok erken saatte Kasaba'dan hareket eden trene biniyor ve İzmir Basmane İstasyonu'na ulaşıyordu. Akşamları da yine Basmane İstasyonu'ndan trene biniyor, evine geç saatlerde varıyordu. Tabii ki bu oldukça meşakkatli bir hayattı. Ancak, İzmir'de yazıhanesini paylaştığı Levanten bir avukatın yanında çok daha fazla para kazanmaya başlamıştı. İzmir o devirde İstanbul'dan sonra Türkiye'nin en büyük limanı; narenciye, tütün, pamuk ve zeytinyağı ihracatı bakımından en önemli merkezidi, şehirde önemli bir ticaret hayatı vardı. Hâliyle adliyenin de bir hayli iş yükü vardı, bilhassa ticarî davalar İzmir Barosu avukatlarına önemli bir gelir sağlıyordu.

1937'de Vedat, ortaokulu bitirdiğinde Adem Safi Bey kendini çok yaşlanmış ve çok yorgun hissetmeye başlamıştı. Âdeti canının içinden çekilmeye başladığını, ölüme yaklaştığını, gücünün tükendiğini hissedebiliyordu. Bu sebeple, çok başarılı bir şekilde okuyan Vedat'ı lise tahsili için İstanbul'a göndermek istedi.

Büyük kızı Hadiye'nin kocası Sadık Bey'e bir mektup yazarak durumu anlattı. Haydarpaşa Garı'nda Devlet Demiryolları'nın önemli müdürlerinden olan Sadık Bey, Haydarpaşa Lisesi Müdürü ile görüştü ve Vedat'ı leyli meccani olarak kayıt ettirebileceğini bildirdi.

Vedat, birkaç sene önce çok büyük bir yatılı liseye dönüş-

türülen Haydarpasha Lisesi'ne babası Adem Bey ve Sadık Enişte ile beraber gitti, kayıt işlemleri tamamlandı. Adem Bey oğlunun küçük valizini yatakhaneye kadar kendi elleriyle taşıdı; vedalaşırken, ona dikkatle katlanmış, daktiloyla yazılmış bir kâğıt verdi. “Vedat, bunu İzmir'deki yazıhanede daktiloyla yazdım, meşhur bir İngiliz şairinin eseridir, çok güzel bir şiirdir, aynı zamanda bir babanın oğluna verebileceği güzel bir manevi armağandır, iyi bir nasihattir. Burada yazılanları yapabilmek çok zor evladım, biliyorum ama yine de sen bunları hayatında tatbik etmeye çalışırsın,” dedi. Rudyard Kipling'in *If/Eğer* isimli şiirinin Türkçesi idi kâğıtta yazan. Vedat babasının bu kâğıdını daima saklayacaktı.

Vedat'ı İstanbul'da okula bırakıp geri dönmesinin ardından henüz 6-7 ay bile geçmemişti ki Adem Safi Bey, havaların ısınmaya başladığı ılık bir mart günü, İzmir'de Adliye çıkışı Turgutlu'ya dönmek üzere Basmane İstasyonu'na doğru yürürken kalp krizinden vefat edecekti.

Haydarpasha Leyli
Meccani Yılları...

Vaktiyle, Sultan Abdülhamid tarafından Selimiye Kışlası'na yakın bir alanda tıbbiye mektebi ve hastane olarak devrin meşhur İtalyan mimarlarından d'Aranco'ya yaptırılan bu büyük ve görkemli bina 1935-1936 yıllarında Gazi Mustafa Kemal Paşa'nın emriyle yatılı liseye dönüştürülmüştü. Gazi Paşa Hazretleri'nin en büyük ideallerinden biri, daha doğrusu birincisi; iyi eğitilmiş, namuslu, dürüst ve memleketini seven genç bir nesil yetiştirmektir.

Haydarpaşa Lisesi'ni oluştururken, daha doğrusu bu binayı seçerken, özellikle büyüklüğünü ve de konumunu dikkate almıştı. İstanbul'u tüm Anadolu'ya bağlayan Haydarpaşa Garı'na yarım saatlik yürüme mesafesinde idi. Ayrıca büyük bir yatılı okul statüsünde olacağı için yurdun dört bir tarafındaki ortaokullardan en başarılı öğrenciler buraya trenle kolayca gelebilecek ve yatılı olarak okuyabileceklerdi.

Vedat, 1937 yılı Eylül ayında tek bir küçük bavuluyla yatakhane'deki yerine yerleşmişti. Kendini derslere verdi, zaten yatılı öğrencilerin hayatı ders-efüt-yemekhane-yatakhane dörtlüleri arasında geçiyordu. Gelmesini iple çektiği hafta sonlarında ise, Hadiye Ablası ve Sadık Eniştesi'nin Kadıköy'deki evlerine âdeta koşarak gidiyordu.

Yemekhanedeki 10 kişilik masalarda, her yatılı okulda olduğu gibi, her öğün sırayla bir öğrenci masaya gelen kahvaltıyı ve

yemekleri arkadaşlarına paylaştırırdı. Çok uzun seneler Vedat'ın hiç aklından çıkmayan, her sabah kahvaltı ederken söylediği “7 tane zeytin bir tane yumurta kadar besleyicidir,” sözü de, herhalde masaya gelen zeytin çanağından 10 kişinin tabağına paylaşıırken kişi başına 7 zeytin düşmesinden kaynaklanıyordu. Ülke olarak İkinci Dünya Savaşı'nın hemen öncesinde ve savaş yıllarında büyük ekonomik sıkıntılar çekiliyordu, ancak gerçek bir dayanışma ruhu, zorlukları dürüstçe ve birlikte göğüslemek gibi önemli erdemler Türk halkının içine işlemiştir. Zor, maddi bakımdan sıkıntılı, ama manevi bakımdan çok güzel günlerdi o günler.

Vedat, okuldaki matematik ve fen bilgisi hocalarının dikkatlerini çekecek derecede başarılıydı. Lise üçüncü sınıftaki kimya hocası Esat Bey, Vedat'a mutlaka üniversiteye gitmesini ve Kimya Fakültesi'ne girip Kimya Mühendisi olmasını tavsiye eden, “Bak evladım senin kimyaya karşı özel bir merakın olduğunu ben hocan olarak görüyorum. Bunu yabana atmaman lazım,” diyen kişidir.

Vedat, Haydarpaşa Lisesi'ndeki arkadaşlarından biri ile ileriki yıllarda da bağıını hiç koparmadı. Yatakhane arkadaşı olan Mazhar; daha sonra Ankara Üniversitesi İktisat Fakültesi'ni bitirecek, önce akademik kariyerini sürdürerek Mülkiye'de iktisat ve işletme dersleri veren en değerli hocalardan biri olacak, daha

sonraları da başta OYAK olmak üzere birçok kamu kuruluşunda yönetim kurulu üyeliği yapacak olan, ülkemizin yüz akı insanlarından, şeref ve dürüstlük abidesi Mazhar Hiçşasmaz idi.

Vedat, Haydarpaşa Lisesi'ndeki öğrenim hayatına devam ederken, Adem Safi Bey'in vefatından sonra annesi Nusret Hanım da artık Turgutlu'da oturmasının bir anlamı kalmadığını düşündüğü için, çocuklarını yanına alarak İstanbul'a geri dönmüştü. Üç sene sonra, Sadık Enişte bu defa Cihat'ı da Haydarpaşa Lisesi'ne leyli meccani olarak yerleştirecekti. Nusret Hanım da akrabalarına yakın olsun diye Laleli'de küçük kâgir bir apartmanın iki odalı giriş katına kızı Süheyla ve küçük oğlu Kufluer ile yerleşerek hayatını sürdürecekti.

Üniversite Yılları...

Vedat 1940 senesi Temmuz ayının ilk Pazartesi günü, o dönemin anlayışına ve kurallarına uygun olarak eski ama temiz, jilet gibi ütülü takım elbisesi, gömleği, kravatıyla iki dirhem bir çekirdek giyinmiş; Sümerbank ayakkabıları pırıl pırıl boyalı, elinde Haydarpaşa Lisesi'nden pekiyi dereceyle mezun olduğunu gösteren diploması ile İstanbul Üniversitesi'nin Beyazıt Laleli'deki Fen Fakültesi binasındaki kayıt dairesine heyecanla gidip Kimya Mühendisliği'ne kaydını yaptırmıştı.

Haydarpaşa Lisesi'nde o devirde bir gelenek vardı, parasız yatılı okumuş olan mezunlar eğer İstanbul'da bir üniversiteye kayıt yaptırırlar ise, onlardan mezuniyetlerini takiben iki hafta içerisinde yatakhaneyi boşaltmaları istenmez; Eylül ayı başına kadar okulda kalmalarına müsaade edilerek bir üniversite yurdu bulmalarına imkân tanınırdı. Eğitim çok önemliydi o devirde, hele üniversite öğrencisine büyük ihtimam gösterilirdi. Mesela, Fen Fakültesi'ne kayıt yaptıranlara, eğer parasız yatılı liseden gelmişler ise, üniversite yurdunda öncelik tanınırdı. Vedat 1970'li yılların başında bir gün bunları büyük oğlu Reha'ya anlatırken gözlerinden hafifçe süzülen yaşlar oğlunun dikkatinden kaçmamış; Reha, babasının ülkesine nasıl bir minnet duygusuyla bağlı olduğunu daha da iyi idrak etmişti.

1930'lu ve 1940'lı yılların İstanbul Üniversitesi'nde oku-

ma imkânı bulan gençler çok şanslıydılar aslında; çünkü Avrupa'da, özellikle Almanya ve Avusturya'da başlayan nasyonal sosyalizm dönemlerinde baskı altına alınan çok değerli üniversite hocalarına, profesörlere ve aydınlara Gazi Mustafa Kemal derhal Türkiye'nin kapılarını ardına kadar açmıştı. Ancak tabii ki son derece akıllı bir lider olduğu için; "Hepiniz Türkiye'ye hoş geldiniz, ülkemizde size her türlü imkânı sunacağız, burada özgürsünüz, burada rahat edeceksiniz. Ancak sizden tek bir isteğimiz var, hemen bugünden başlayarak azami 1 sene içerisinde öğrencilerinize ders verecek derecede Türkçe öğreneceksiniz, tüm derslerinizi Türkçe anlatacaksınız ve Türkçe kitaplar yazacaksınız, geldiğiniz memleketlerin dilleriyle yazılmış kitaplarınızı da Türkçeye çevireceksiniz, artık bu vatanın birer ferdi olarak burada huzur içerisinde yaşayacaksınız. Türkçe öğrendiğiniz gün sizlere ve beraberinizdeki bütün ailenize Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlığı da verilecektir," diyerek ülkemize gelen bu kıymetli profesörleri peşinen bir akademik disipline de sokmuştu.

Almanya ve Avusturya'dan gelenleri 1935'ten sonra bazı İtalyan hocalar da izledi. Almanlar ve Avusturyalılar bilhassa tıp ve mühendislik alanlarında, İtalya'dan gelenler de hukuk, mimarî ve güzel sanatlar alanlarında fakültelerde yerlerini almışlardı. Bu hocalar, ki sayılarının 500'ü bulunduğu söylenirdi, Türki-

ye’de tıp, hukuk, ve mühendislik fakültelerine inanılmaz bir ivme kazandırdılar; Güzel Sanatlar Okulu’nda çığır açtılar, mimarlıkta akademik hayatı zirveye ulaştırdılar.

1950’lerden 1990’lı yıllara kadar geçen 40-50 yıllık süreçte bulundukları her alanda ülkemizin yüz akı olarak nitelendirilen birçok önemli doktor, avukat, hâkim, savcı, yüksek mühendis ve mimar bu hocalardan ders almıştı. Sadece Türk öğrenciler değil, bu dönemde Türk üniversitelerinin bu çok büyük başarısı sebebiyle, bilhassa İkinci Dünya Savaşı ve hemen sonraki dönemde Mısır, Suriye, Irak, Lübnan, Libya, İran ve Afganistan’da da birçok öğrenci tahsil için ülkemize geldiler ve onlar da memleketlerine döndüklerinde kendi ülkelerinin en önemli, en büyük doktorları, avukatları, mühendisleri arasında yer aldılar.

1935-1950 yılları arasında ülkemizde üniversite okuyan öğrenciler hem kendi branşlarında ileri düzeyde bir eğitim aldılar hem de hemen hepsi memleketini seven, mesleklerini dü-rüstçe icra eden, ülkesine daima minnetle bağlı kişilerden oldular.

Vedat da Kimya Fakültesi’nde, başta efsanevi hoca olarak bilinen Alman Fritz Arndt olmak üzere, Friedrich Breusch, Richard Weiss gibi en ünlü profesörlerden; Sınai Kimya’da Profesör Oliver Herzog ve Abdurrahman Denker gibi hocalardan aldığı derslerle, laboratuvarında sabahlara kadar süren çalışmalarıyla

kısa zamanda adını duyurmuş, fakültenin sevilen ve tanınan öğrencilerinden biri olmuştu. İkinci sömestirde tanıştığı İsmail Sürray ile de arkadaşlıkları, dostlukları hiçbir zaman kopmayacaktı.

Üniversiteden dönem arkadaşı Cahit de, İstanbul Erkek Lisesi'nden arkadaşı olan Tarık'ı bir süre sonra Vedat ile tanıştırmıştı. Birkaç yıl içerisinde Vedat, Cahit ve Tarık âdetâ sacayağı gibi üç kişilik bir grup olmuşlardı. Tarık Gücüyener ile bu şekilde başlayan arkadaşlıkları ileride çok sağlam bir dostluğa dönüşerek, Vedat'ın ömrü boyunca devam edecekti. Hattâ kaderin bir cilvesi olarak Vedat'ın büyük oğlu Reha, 1980'de Tarık Gücüyener'in kızı Ayşegül ile evlenecekti.

O devirde, bilhassa bu “yabancı” hocalar öğrencilerini ders – laboratuvar - sınavlar üçgeninden biraz olsun çıkartmak için, onların ara sıra kimyevi maddelerin satıldığı piyasayı tanımlarını, oraları dolaşarak memlekete dışarıdan hangi kimyasalların geldiğini, ülkemizde neler yapıldığını bizzat görerek, sorarak, tüccarlar ile tanışarak öğrenmelerini isterlerdi. İşte, Vedat ilerideki meslekî yaşantısında rol oynayacak olan, Eminönü Tahtakale'de oldukça uzun bir mazisi bulunan Salomon Bahar ve Ortakları Kimyevi Maddeler Ticarethanesi'ne bu amaçla gitmişti. Salomon Bey orta yaşın üzerinde, iri yarı, heybetli görünüşlü, sempatik bir kişiydi. Oğlu Viktor ise, Vedat ile aynı yaşlardaydı;

ÜNİVERSİTE'DEN
MEZUN OLDUĞU YIL,
VEDAT KORA

Fransız Lisesi'ni bitirmiş, babasının yanında çalışmaya başlamıştı.

Vedat ile Viktor Bahar'ın bu şekilde başlayan tanışmaları da kopmadan devam edecekti.

Leyli meccani olarak lise okuyanların devlete mecburi hizmet borçları olduğu için, Vedat da staj dönemlerini ileride Kimya Mühendisi olarak çalışmayı düşündüğü Tekel İdaresi'nin İstanbul'da, Üniversite'ye en yakın tesisi olan Cibali Fabrikası'nda tamamladı. Akılcı bir davranışla hem çalışmayı düşündüğü müesseseyi tanımış; mühendislerin, idarecilerin kimler olduğunu öğrenmiş, hem de çalışkanlığı ve sempatik hâli ile kendisini oradaki herkese sevdirmişti.

1946 senesi Haziran dönemi mezunu olarak “Kimya Yüksek Mühendisi Diplomasını” aldı. Artık sırada 20 ay sürecek olan yedek subay askerlik dönemi vardı. 1948 yılının 31 Mayıs günü terhis oldu.

O yıllarda Tekel İdaresi’nin personel alımları yılda 2 defa, mart ve ekim aylarında yapılıyordu. Vedat önündeki üç-beş ayı boş oturarak geçirecek mizaçta biri değildi. Hele aile olarak bu kadar sıkıntılı günlerden geçerken...

Aklına, üniversite yıllarında tanıştığı kimyevi madde tüccarı Bahar Ailesi geldi. Hemen gidip konuştu ve birkaç ay çalışmak istediğini söyledi; Salomon Bey insan sarrafıydı, Vedat’ın enerjisini görmüştü.

“Oğlum sen böyle ticarethanede, depoda çalışacak adam değilsin, koskoca mühendis oldun. Madem Ekim ayında Tekel’e mecburi hizmetin için başvuracaksın, benim bir tanıdığımın Rami semtinde küçük, depo gibi bir yeri var; ben sana emaneten biraz kap kakak, ekipman tedarik edeyim; git orada *Officinal Glauber* tuzu üret bakalım; kaliteli mal olursa ben tamamını alırım, sen de böylece sanayiciliğe ilk adımını atmış olursun. Ne dersin buna?” dedi.

Vedat tabii ki hemen kabul etti. Rami semtinde bir evin yanındaki ahırdan bozma, zemini toprak olan, iki kanatlı ahşap

kapısı bile zar zor kapanan bu ilk imalathanesinde birkaç büyük kap ve basit bir ısıtıcı ile *Officinal Glauber* tuzu üretimine kalkışmıştı. O sırada, Eczacılık Fakültesi'nde birinci sınıfı bitirip ikiye geçmiş olan kardeşi Cihat da kendisine yardımcı olmuştu. Üç ay kadar süren bu ilk imalat macerası, Ekim ayında Tekel'de vazifeye başlamasıyla sona erecekti. Ürettikleri çok az miktardaki *Officinal Glauber* tuzunu Salomon Bey kendi ticarethanesinde sattı. Buradan gelen bir çeşit harçlık parası kadar küçük kazancı da Vedat kardeşi Cihat ile paylaştı.

İleride, 1948 senesinin Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarında, topu topu üç ay kadar süren bu ilk üretim daima hatırlanacak; Rami semtindeki o küçük depo, ürettikleri *Officinal* kalitesindeki bembeyaz pırl pırl %99,9 safiyetteki Glauber tuzu gözlerinin önünden gitmeyecekti.

Tekel'de Çalışma Hayatı

Vedat, 20 Eylül 1948 Pazartesi günü Cibali Tekel Fabrikası Personel Müdürlüğü'ne evraklarını bizzat teslim etti. Mecburi hizmetini burada yapmayı çok istiyordu; çünkü yalnız, dul bir hanım olarak Laleli'deki küçücük dairede yaşayan annesi Nusret Hanım'a ve kardeşlerine yakın olmak, onlara kol kanat germek zorundaydı. Tekel Cibali Fabrikası bu iş için tam da biçilmiş kaftandı. Ayrıca, stajlarını orada yaparak kendisini göstermişti. Önemli bir avantajı da, üniversite hocalarının birinden, Kimya Mühendisliği'nde boş bir kadro olduğunu öğrenmiş olmasıydı.

Personel Dairesi Müdürü yaşlıca, tonton bir adamdı; staj günlerinden hatırladığı bu heyecanlı, atak, gözleri parlayan genç mühendisi yanına alarak Fabrika Müdürü'ne çıktı. Vedat kısaca hayat hikâyesini, ailesini, okuduğu okulları, Kimya Fakültesi'nde aldığı dersleri ve hocalarını anlattı.

Fabrika Müdürü etkilenmişti, gayet samimi bir ses tonu ile "Peki evladım, haydi bakalım, devlete borcunu buradaki başarılı çalışmalarınla ödeyeceksin inşallah. 1 Ekim günü işe başlayacaksın, söyle bakalım şimdi, herhangi bir ihtiyacın var mı?" diye sordu.

Vedat'ın içi içine sığmıyordu, "Sağ olun efendim, şu anda bu işe başlamak benim için en büyük mutluluk, 1 Ekim'de işbaşı yapıyorum," diyerek hürmetle Müdür'ün odasından çıktı.

Ancak, işe yeni başlayacak olan bir gence “Bir ihtiyacın var mı evladım?” şeklindeki insanî yaklaşım tüm yaşamı boyunca Vedat’ın aklından çıkmayacak; ileride, önce yönetici sonra da iş sahibi olduğu dönemlerde işe alacağı herkese samimi bir şekilde davranacak ve bu sözü söyleyecekti.

Vedat’ın Tekel Cibali Fabrikası’nda düzenli bir çalışma hayatı oldu, bilhassa kutulama bölümünde kullanılan bazı yapıştırıcıların ithal edilmesi yerine yurtiçinde üretimini başlatabilmek için, Tekel laboratuvarlarında küçük ölçekte, yapıştırıcı imalatını başarıyla gerçekleştirdi.

“Aman zaten bu işler böyle gidiyor, etliye sütlüye karışmadan mesaimi doldurayım, maaşımı alayım, üstlerimle iyi geçinip sicilimi iyi tutayım,” şeklinde özetlenen klasik çalışma anlayışından uzaktı. Bir şeyler yapmak, mevcudu iyileştirmek, daha verimli olmak konusunda fakülteadaki Alman profesörlerden aldığı gerçek eğitim kendini hemen göstermeye başlamıştı.

Nitekim o devrin mezunlarının neredeyse hepsi, haydi hepsi değilse de büyük çoğunluğu, geleceğin kimya sektörü girişimcileri olarak ülkemizdeki kimya sanayisinin temel taşlarını teşkil edecekti. Hem zor zamanların içerisinde gelmişlerdi ve sıkıntı çekmeyi biliyorlardı, hem de işte ülkemize gelen bu büyük hocalar tarafından eğitildikleri için verimlilik, buluşçuluk, mut-

laka sonuna kadar takip, laboratuvarın kimyacılıktaki çok önemli yeri gibi en temel ilkeleri çok iyi öğrenmişlerdi.

Eğitimde hocaların rolünü en güzel şekilde anlatan bir dönemdir işte bu 1940'lı yılların üniversiteleri ve Avrupa'dan ülkemize sığınan o çok değerli bilim insanları...

Evlilik...

1950 senesi 9 Kasım Perşembe günü, üniversite yıllarından beri tanıdığı, yine kendisi gibi Tekel İdaresi'nde, ama Tekel'in Cevizli'deki Sigara Fabrikası'nda çalışan Kimya Yüksek Mühendisi Emine Şükran Hanım ile evlendiler.

Şükran 5 çocuklu bir ailenin en küçüğü ve yegâne kız evladıydı. Babası, Rusçuk doğumlu Mehmet Kâzım Bey, Osmanlı Mülkiyesi'ni bitirdikten sonra Galata Gümrük İdaresi'nde çalışmaya başlamıştı. Aynı zamanda Mevlevi idi. Padişah Sultan Reşat Han da Mevleviliğe büyük önem veren bir padişah olduğu için,

ŞÜKRAN
TEKEL'DE
ÇALIŞIRKEN

dönemin Osmanlı bürokrasisinin birçok askerî ve sivil paşaları da Mevlevî tarikatına mensuptu.

Annesi Hacer Belkıs Hanım da o devrin en meşhur hattatlarından Hoca Hasan Tahsin Efendi'nin kızıydı, İstanbul'da o zamanki adı ile Dersaadet'te tarihî yarımada'nın en büyük mahallesi olan Beyazıt'ta 1873 senesinde doğmuştu.

Şükran ile en büyük ağabeyi arasında tam 20 yaş fark vardı. Dört ağabeyi de çok iyi öğrenim görmüştü. 1901 yılında doğan en büyük ağabey Şeref Kâzım Bey hukuk tahsil ederek avukatlık diplomasını aldıktan sonra yeni başkent olan Ankara'ya yerleşmiş, 1940'lı ve 1950'li yılların en meşhur avukatlarından biri olmuştu. İkinci büyük ağabeyi Burhanettin Tutaş, eczacılık tahsilini tamamlayıp İzmir'e yerleşmiş ve kendi adıyla bir eczane açmıştı. Üçüncü ağabey Ömer Rükneddin, Beyazıt İktisat Fakültesi'nin ilk mezunlarındandı, Türk Maadin Şirketi ismindeki büyük bir krom şirketinde muhasebe müdürü olarak çalışıyordu. Dördüncü ve kendisine en yakın ağabeyi İzzettin ise, babası gibi devlet memuru olmuş, Gümrük İdaresi'nde çalışıyordu.

İlride, Vedat gerek kendi işini kurmaya çalışırken ve gerekse de kurduktan sonra büyötmeye uğraşırken Şükran'ın ağabeyleri, bilhassa avukat Şeref Bey Ankara'daki büyük nüfuzu

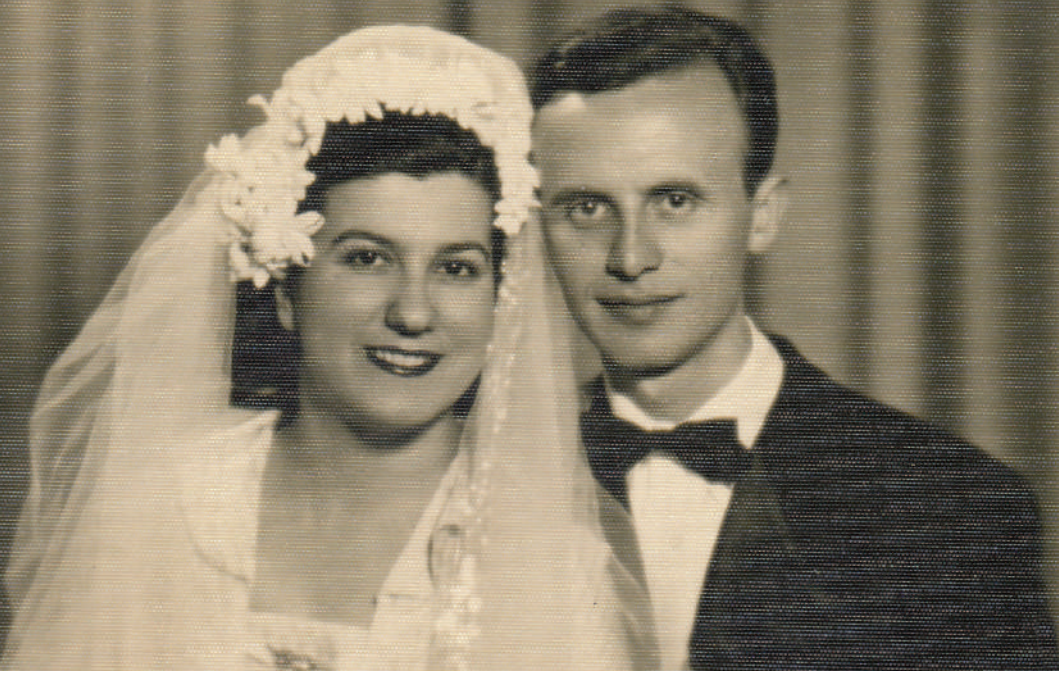
ile bütün resmî dairelerde, Ömer Ağabey ise şirketlerin sevk ve idaresindeki tecrübeleri ile ona yol gösterici olmuşlardı.

Vedat, müstakbel eşini kendi aile fertleri arasında önce ablası Hadiye ve eniştesi Sadık Bey ile tanıştırmak istedi. Lise çağından beri daima kendisine maddi manevi destek veren, hele lisede leyli meccani okurken hemen her hafta sonunu evlerinde geçirdiği Hadiye Ablası ve Sadık Eniştesi, Vedat için son derece önemliydi. Şükran'ı onlar da çok beğendiler. Şükran da Vedat'ı kendi ailesiyle tanıştırdı; annesi de, ağabeyleri de bu genç, tahsilli, enerjik, devlet memuriyetinde çalışmaya başlayarak ailesini geçindirecek düzenli bir aylık geliri olan Vedat'ı uygun bir damat adayı olarak görmüşlerdi. Taraflar artık evlilik yolunda ilerleyeceklerdi.

Şükran, son bir yıldır felç geçirdiği için yatağa bağımlı hâle gelen babası Mehmet Kâzım Bey ve annesi Hacer Belkıs Hanım'la beraber Beşiktaş Valideçeşme semtinde, Aktar Sokak'taki 3 katlı ahşap evlerinde oturmaktaydı.

3 Haziran 1950'de, Şükran'ın evinde aileler arasında yapılan nişan merasiminin ardından evlilik hazırlıklarına başlandı. Evlenince, başka bir ev tutmak yerine, burada oturmaya karar verdiler.

Evin üçüncü katını kendilerine göre hazırladılar, zamanın meşhur mobilyacısı Koço Usta'ya güzel bir yatak odası takımı

**VEDAT-ŞÜKRAN EVLİLİK
FOTOĞRAFI**

yaptırdılar ve burada yaşamaya başladılar. Babası 1952 senesinde vefat ettikten sonra da, annelerini yalnız bırakamayacakları için burada yaşamaya devam ettiler. Valideçeşme'nin arkasındaki Aktar Sokak her iki tarafında cumbalı ahşap evlerin sıralandığı çok güzel bir sokaktı. Evlerin bazıları ikişer, bazıları üçer katlıydı; hepsi cumbalı ve arkalarında da geniş bahçeleri olan ferah ve rahat evlerdi. Bitişik nizam oldukları için “konak” diye adlandırılmıyor, sadece ahşap ev diye anılıyorlardı. Sokak, Arnavut kal-

dırımıydı. Her evde elektrik, Terkos suyu ve havagazı bağlantısı vardı. Bugün o muhteşem evlerin yerinde maalesef yeller esiyor; 1970'lerin "Bunları yıkın yerlerine apartman yapılınsın," diye bilinen müteahhit furyasında hepsi önce dörder katlı apartmanlara, sonra çatı katları çıkılıp bunların da tam kata dönüştürülmesiyle tuhaf bir biçime büründüler. Kalabalık 4-5 misli arttı. Keşke, İstanbul Anıtlar Kurulu 1940'larda veya en geç 1950'lerde kurulsaydı ve mevcut binaların dış görünüşleri, yükseklikleri, oturdukları alanlar tam muhafaza edilebilseydi. Biliyor musunuz, değerleri de çok daha yüksek olurdu. Şimdi 10 küçük dairesel apartmanın toplam değeri zar zor daire başına 80.000 dolardan 800.000 dolar ediyorsa, eski bahçeli, cumbalı o muhteşem ahşap evler, üstelik şehrin en elit yerinde, en azından ikişer üçer milyon dolar ederdi... Ama kime neyi anlatacaksınız ki...

Evlilikle birlikte, Şükran'ın Tekel Cevizli Sigara Fabrikası'ndan, Tekel Mecidiyeköy Likör Fabrikası'na tayini çıktı. Bu çok güzel bir gelişmeydi, artık evine oldukça yakın bir yerde çalışacağı için, sabahın altılarında yola çıkmasına gerek olmayacaktı.

Her sabah Vedat ile Şükran birlikte evden çıkıp Valide-çeşme'den Maçka meydanına yürüyorlar, oradan Maçka-Beyazıt tramvayına biniyorlardı. Şükran Harbiye durağında inip Şişli tarafına giden tramvaya aktarma yaparak Şişli'deki son durakta

indikten sonra Mecidiyeköy'e kadar yürüyordu. Vedat da Maçka-Beyazıt tramvayından Galata Köprüsü durağında iniyor, Haliç Vapur İskelesi'nden Haliç'te o devirde çalışan küçük vapurlar ile Cibali İskelesi'ne ve oradan hemen Tekel Cibali Fabrikası'na ulaşıyordu.

BİRLİKTE İŞE
GİDERKEN

Tren Rötär Yapınca...

Hayat bazen o kadar ilginç tesadüfler sonucu size bir yol çizer ki, sonradan düşündüğünüzde alın yazısı denilen şeyin aslında ne kadar doğru, ne kadar gerçek olduğuna inanırsınız.

1951 senesi ortalarına doğru, Vedat ile Şükran'ın evliliklerinin birinci yılı biterken, Şükran'ın İzmir Eşrefpaşa'daki Tutaş Eczanesi'nin sahibi olan ağabeyi Ali Burhanettin Tutaş, kendisinden bir hayli küçük olduğu için âdetâ kendi kızı gibi gördüğü Şükran'a bir mektup yazar ve evliliklerinin birinci sene-i devriyesi sebebiyle, onları İzmir'e bir hafta kendilerinde kalmaya davet eder. Vedat ve Şükran çok sevinir, izinlerini Ağustos ayının ortasına alırlar. Bu vesile ile o zamanların Türkiye'sinde çok büyük bir hadise olan İzmir Fuarı'nı da görebileceklerdir.

Vedat da, 1949 senesinde bir doktor ile evlenmiş ve eşinin hükümet tabibi olarak Ege'de Dinar İlçesi'ne tayini üzerine oraya yerleşmiş olan kız kardeşi Süheyla'ya bir mektup yazarak, İzmir'de bir hafta kaldıktan sonra trenle Dinar'a gelip onları da ziyaret etmek istediklerini, birkaç gün de kendilerinde kaldıktan sonra, trenle Afyon, Kütahya, Bilecik, İzmit üzerinden İstanbul'a dönmeyi düşündüklerini belirtir. Kız kardeşi ile kocası bu ziyaretten çok memnun kalacaklarını, İzmir'den haftanın üç günü Isparta'ya yataklı tren olduğunu, öğleden sonra saat 15:00'te kalkan trenin akşam saat 20:00'de Denizli'ye gelip oradan da

20:30'da hareket ederek Dazkırı üzerinden gece yarısına doğru saat 23:00'te Dinar'da olacağını, istasyonda Vedat ile Şükran'ı karşılayacaklarını bildirdiler.

O yıllarda İstanbul'dan İzmir'e iki temel ulaşım yolu vardı. İlki haftanın üç günü akşamüzeri saat 17:00'de Karaköy Rıhtımından hareket eden ve ertesi sabah saat 8:00'de İzmir Pasaport Limanı'na yanaşan yolcu vapuru, diğeri de her sabah saat 7:00'de Sirkeci Rıhtımından hareket eden vapurla Bandırma'ya, oradan da akşam saat 21:00 civarında İzmir'e ulaşan bağlantılı tren... Şükran ile Vedat Bandırma yolunu değil, aktarmasız giden akşam vapurunu seçtiler. Biletlerini de epey öncesinden aldılar, keyifli bir deniz yolculuğuyla İzmir'e geldiler.

İzmir'de çok güzel bir hafta geçirdiler, Vedat İzmir Enternasyonal Fuarı'nda bilhassa Amerikan, İngiliz ve Fransız pavilyonlarını birkaç defa dolaştı; kimya konularında neler yapılıyor, İkinci Dünya Savaşı'ndan bu yana ne gelişmeler var, heyecan ile öğrenmeye çalıştı. Doğrusu Şükran'ın ağabeyi ile yengesi onları İzmir'de çok güzel ağırladılar, iki akşam Fuar'daki gazinolara bile gidildi.

27 Ağustos 1951, Pazartesi günü öğleyin Burhanettin Bey Vedat'la Şükran'ı Basmane İstasyonu'ndan trene bindirdi, saat tam 15:00'te hareket ettiler. İzmir, Aydın, Denizli hattı ta

Osmanlı zamanından kalan bir demiryoluydu, oldukça virajlı bir hattı, yavaş ama rahat bir yolculukla tren akşam 20:00 civarı Denizli'ye geldi. Ama işte kader orada, sonrasında tüm hayatlarını değiştirecek bir sürpriz hazırlamıştı. Tren bir türlü hareket etmiyordu, çünkü ileride Dazkırı'ya yakın bir noktada bir yük treninin son iki vagonu raydan çıktığı için tren hattı kapanmıştı. Denizli Gar Müdürü oraya kadar gidip bir önceki istasyonda beklemek yerine, yataklı vagonlu trenin şehirde geceleme sinin daha uygun olacağını düşünmüştü.

Denizli'de bütün gece bekleneceği ortaya çıkınca trenden indiler. O devirde bütün büyük istasyonlarda olduğu gibi Denizli

VEDAT İLE
ŞÜKRAN
İZMİR'DE,
KADİFEKALE
RESTORAN'DA

Garı'nda da bir İstasyon Lokantası vardı. Bu lokantada yemek yediler, şehrin içerisine doğru biraz yürüyüş yapıp dolaştılar, gardaki postaneden Dinar'a telefon ederek trenin gece Denizli'de bekleyeceğini bildirdiler, tekrar yataklı vagonlarına binip uykuya çekildiler.

Tren sabah saat 7:00 civarında hareket edince uyandılar ve etrafı seyretmeye başladılar. Bir saat sonra Çardak'a gelip istasyonda birkaç dakika durdular. Tren, Çardak İlçesi'nden sonra yaklaşık 20 kilometre boyunca Acıgöl sahilini takip ederek Dazkırı'ya geldiğinde saat 9:00 olmuştu ve Vedat vagonun penceresinden Acıgöl sahilindeki bembeyaz tuzları görünce çok şaşırılmış ve heyecanlanmıştı. İstasyonda vagondan inip İstasyon Şefi'ne bu beyaz tuzların ne olduğunu sormak istedi.

55-60 yaşlarındaki çok zayıf, uzunca boylu bir kişi olan İstasyon Şefi aslen Dinarlı idi ve çok uzun yıllardır burada, Dazkırı Aşağı Yenice İstasyonu'nda çalışıyordu.

“Beyim biz bu göle Acıgöl deriz, suyu acıdır, içinde tuz vardır. Kış aylarında sular yükselir, yazın da işte böyle sular iyice çekilir ve sahillerde bu tuzlar ortaya çıkar. Benim babam da demiryolu çalışanıydı. Onun zamanında 1910 - 1920 senelerinde bu hattı İngilizler işletirdi. Bir İngiliz mühendis de bu tuzu merak edip bir çuval numune alıp ta İngiltere'ye kadar götürmüştü. Son-

ra da, gölün karşı tarafında, sahilde Gemiç diye bir köy vardır, orada küçük toprak setler yaparak tuzla gibi bir şey inşa etmiş, bu tuzladan bir kimyasal madde çıkartmış. Sonra Cumhuriyet ilan olunca bu İngiliz de memleketine döndü, seneler içerisinde o toprak setler de yok oldu gitti, belki kalıntıları halen az çok belli oluyordur.”

Bu kadar bilgi Vedat için yetti de arttı bile. Tabii ki söylemeye gerek yok, Dinar’da kalırken, yanında eniştesi, kız kardeşi ve eşi Şükran’la bir otomobile binip Dazkırı’ya gelip gölü incelediler; bin bir zorlukla Çardak Kasabası’ndan dolaşarak daracık at arabası yolundan Gemiç Köyü’ne gidip orada artık sadece izleri kalmış olan 50 metreye 50 metre büyüklüğünde dört adet toprak havuzdan müteşekkil küçük tuzlayı gördüler. Yanlarında getirdikleri şişelere göl suyundan birkaç litre numune aldılar, sahildeki beyaz tuzdan da mümkün olduğunca temiz bir numune alıp torbaya doldurdular.

İstanbul’a dönünce ilk işleri, bu göl suyunda ne olduğunu anlamak için komple mineralojik analiz yaptırmak oldu.

Tespitlerine göre Acıgöl’de sodyum sülfat, sodyum klorür, magnezyum klorür, magnezyum sülfat, potasyum klorür ve potasyum sülfat tuzları karışık hâlde bulunuyordu.

İzmir-Isparta yataklı treni normal seferini bu kadar büyük rötat yapmadan, normal zamanında sürdürseydi, Daz-

kırı'dan gece saat 10 civarında etraf karanlıkken geçecekler ve Vedat, Acıgöl kıyılarındaki beyaz kimyasalları göremeyecekti.

Acıgöl'den alınan numunelerin analizini gören Vedat fazlasıyla merak ve heyecan duydu. Analizde çıkan değerlere göre yaptığı hesaplamada göl suyunda binlerce ton sodyum klorür ve sodyum sülfat bulunuyordu. Ayrıca, göl suyunda miktarları daha az olmakla birlikte magnezyum sülfat, magnezyum klorür, potasyum sülfat ve potasyum klorür de mevcuttu.

Önceden randevu alarak bir cumartesi günü Şükran ile beraber Sirkeci'den banliyö trenine binip Florya semtinde küçük bir bahçeli evde oturan, kimya fakültesinden hocası, Abdurrahman Denker'in evine gittiler. Abdurrahman Bey Almanya'dan Türkiye'ye gelirken yanında getirdiği ve daima "Bu benim en kıymetli hazinemdir," dediği *Ullmann Kimya* ansiklopedilerinden ilgili ciltleri aldı, yemek masasının üzerinde açarak Vedat ve Şükran'a sodyum sülfat ve sodyum klorür fasıllarını tercüme etmeye başladı. Vedat'ın "buluşçuluk" vasfı derhal kendini ortaya koydu. Sodyum sülfatın ve sodyum klorürün çözünürlük grafiklerini gördüğü anda kafasında şimşek çakmıştı:

"Göl solüsyonunu doldurabileceğim iki tane toprak havuz yapsam ve bu havuzların birincisine göl suyunu doldursam, çözünürlük grafiğine göre sıcaklığı sıfır dereceye yaklaşıncı içinde-

ki sodyum sülfat mecburen dibe çökecek, üstte kalan solüsyonu ikinci toprak havuza aktarırsam sodyum klorürün çözünürlük grafiğine göre de bu solüsyonun sıcaklığı yaz aylarında 25 dereceyi aşıp 30 dereceye yaklaşacaktır. Bu durumda da sodyum klorür yani tuz bu havuzun dibine çökecektir. Bunun üzerinde kalan solüsyonda da Magnezyum ve Potasyum kalır; onları da ya göle geri veririm ya da ilave havuzlar yaparak onları da tek tek elde ederim,” diyerek heyecanla masadan ayağa fırladı. Abdurrahman Denker bir öğrencisinin kimyanın en temel özelliklerinden bu kadar hızlı yararlanabilmesine çok memnun olmuştu. İlgili ciltleri Vedat’a verdi ve “Evladım zaten grafikleri okumayı gayet iyi biliyorsun, gerekirse Almanca metinleri de tercüme ettirirsin, bunlar bir ay sende dursun; incele, notlarını al sonra bana getirirsin,” diyerek akşamüstü Vedat ile Şükran’ı uğurladı.

Takip eden bir ay boyunca Vedat Tekel’deki işinden vakit bulduğu her anı Acıgöl’ü ve buradan nasıl sodyum sülfat ve sodyum klorür elde edeceğini düşünerek geçirdi. Hafta sonları Şükran ile beraber analizlerin üzerinden geçiyor, tekrar tekrar hesaplar yapıyorlardı. Sonunda ahşap evin bodrumundaki odunluğun bir bölümünü boşaltarak burada göl suyu analizlerini yapabilecekleri küçücük bir laboratuvar kurmak istediler. Vedat, Tekel’den 15 günlük mazeret izni alarak Beşiktaş’ta bulunan bir

marangoz ve demirci ile birlikte çalışarak üzeri beyaz fayans kaplı demir tezgâhı, ince demir ve camdan ocak üstünü ve iki tane ahşap camlı dolabı yaptıırıp getirerek bodrumdaki laboratuvarı kurup çalışır hâle getirdi. Tüm birikimlerinin hepsini kullanarak Beherglas, Erlenmayer, Pipet, Mezr, Cam Balon, iki tane Bunzenbek; titrasyon işlemleri için Büret, ayrılma hunisi gibi bazı temel laboratuvar malzemelerini de tamamladılar. Vedat tekrar İstanbul'dan trenle Dazkırı'ya gidip gölden epeyce miktarda numune alıp döndü. Karı koca akşamları işten eve gelince saatlerce bodrumdaki kendi küçük laboratuvarlarında çalışarak çeşitli denemeler yaptılar. Evin arkasındaki küçük bahçede, tepsilere koydukları numune solüsyonların doğal şartlarda nasıl soğuduklarını günler boyu not ettiler.

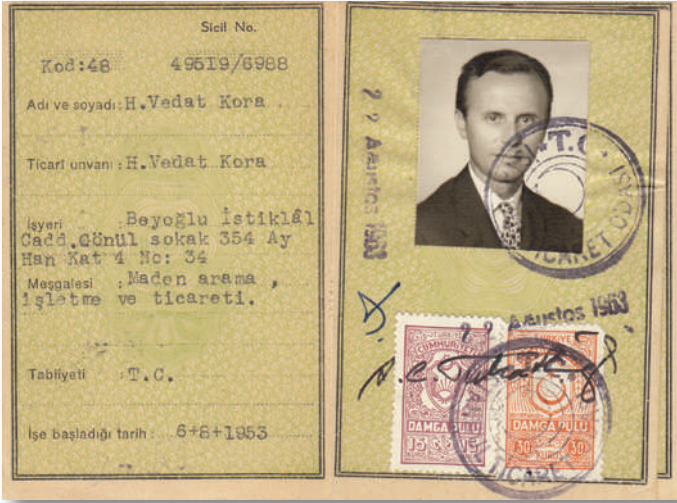
Teknik araştırmalardan sonra sıra ekonomik araştırmalara gelmişti. Türk Maadin şirketi'ndeki mer Rükneddin Ağabey, maden şirketinde çalışmanın da vermiş olduğu tecrübe ile şükran'la Vedat'a önemli bir nasihatte bulundu: "Sakin ha bu sülfatı nerede gördüğünüzü nasıl bulduğunuzu kimseye söylemeyin. Madencilikte daima ilk önce başvuran ruhsatı alır, siz sonra yaya kalırsınız. Ne zaman ki bu işi yapmanın ruhsatını alırsınız, ondan sonra işin kaynağını aıkırsınız, bunu sakın unutmayın..."

Vedat, kulağında bu nasihat ile sodyum sülfatın Türkiye’de ne kadar kullanıldığını ve kimler tarafından üretildiğini öğrenmek için artık yakın arkadaş olduğu Viktor Bahar’ın babası Salomon Bey’e gitti. O senelerde Türkiye’de cam sanayisinde senede bin tona yakın sodyum sülfat kullanılmakta olduğunu ve bunun yurtdışından ithal edildiğini öğrendi. Paşabahçe Cam Sanayisi’ne girmiş olan üniversite arkadaşından sodyum sülfatın memlekete kaç paraya ithal edildiğini öğrendi, ayrıca döviz sıkıntıları sebebiyle ithalat oldukça zorlukla yürüyordu. İşin ekonomik ve ticarî yönünü anlayınca Vedat ile Şükran yurtiçinde sodyum sülfat üretiminin iyi bir iş olacağını düşündüler ve beraberce çok önemli bir karar aldılar.

Şükran Tekel’deki vazifesine devam edecekti, çünkü ailenin en azından bir maaş gelirini muhafaza etmiş olacaktı. Vedat ise Tekel’den istifa edecek ve Acıgöl’de sodyum sülfat üretimine başlayacaktı. Ama akılcı bir düşünceyle istifa etmeden önce Acıgöl’den bu üretimi hangi kanuna göre ve nasıl yapabileceklerini de tam ve kesin olarak bilmek istedi. Acaba gölden kimyasal madde çıkartmak Maden Kanunu’na göre mi olacaktı, yoksa başka kanunlar ve genelgeler mi uygulanacaktı? Ne de olsa hukukçu Adem Safi Bey’in oğluydu. Babası ona her zaman kanunlara uyarak hareket etmenin en büyük güç olduğunu söylerdi, bunlar

kulağına küpe olmuştu. Kurban Bayramı tatili için annesinin elini öpüp bayramını tebrik etmek ve bu vesileyle İstanbul'daki kardeşlerini ve akrabalarını görmek için Ankara'dan İstanbul'a tren ile gelip Aktar Sokak'taki evde birkaç gün misafir olan Avukat Şeref Ağabey ile uzun boylu konuşup görüştüler. Şeref Bey Ankara'ya döndüğünde o devirdeki adı ile Sanayi Bakanlığı Maden Dairesi'ndeki ahbabları vasıtasıyla yaptığı araştırmalarda Acıgöl İşletmesi'nin Maden Kanunu'na göre yapılabileceğini öğrendi. Şükran ile Vedat'a bir mektup yazarak ruhsat başvurusunun nasıl yapılacağını izah etti.

Şimdi sıra küçük bir göl işletmesi kurabilmek için gerekli sermayeyi nasıl temin edeceklerine gelmişti. Şükran 1947 senesinde Tekel'de çalışmaya başladığından beri aldığı maaşın çok büyük bir bölümünü biriktirebilmişti, çünkü babasının 1'inci derece devlet memuriyetinin emekli maaşı oldukça yüksekti, kendi evlerinde oturuyorlardı, zaten eski Osmanlı ailesi terbiyesine göre de, babası ne kadar yaşlı olursa olsun daima evin direği, ailenin de başıydı. Şükran 4 senedir maaşından artırarak bu şekilde biriktirdiği, o zamanın 6.000 lirasını hiç tereddüt etmeden ortaya koydu. Vedat da bu para ile işletmeyi başlatabileceğini ve inşallah belirli bir zaman sonra da kazançlarının artabileceğini hesapladı. Tabii ki her şeyde azami tasarruf yapacaklar, İstan-

**TİCARET ODASI
HÜVİYET
CÜZDANI**

Vedat 4 Mart 1952 tarihli dilekçesi ile Afyon Vilayeti, Dinar Kazası, Dazkırı Nahiyesi, Aşağı Yenice Köyü sınırlarındaki Acıgöl sahilinde 985 hektarlık bir alanda sodyum tuzu çıkarmak için arama ruhsatı başvurusunu yaptı. Başvuru kabul edildi ve arama ruhsatının bürokratik işlemleri başlamış oldu.

Vedat, 18 Nisan 1952 tarihinde (ilginç bir tesadüf idi bu tarih, çünkü tam bir yıl sonra 18 Nisan 1953'te ilk evladı, oğlu Reha doğacaktı) Tekel Cibali Fabrikası'ndaki görevinden istifa etti.

İlk iş olarak, Hasan Vedat Kora Kimya Ticaret isimli kendi firmasını kurdu. İstanbul Ticaret Sicili'ne 49.519 no ile tescil edildi. Önce ev adresini kullanıyordu; sonra mutlaka bir yazıhane tutarak çalışması gerektiğini, bunun işin ciddiyetinin bir parçası olduğunu anladı ve Beyoğlu Gönül Sokak Ayhan İş Hanı'nda 3. katta bir oda kiraladı. Antefli kâğıt bastırdı. İçi içine sığmıyordu. Birkaç tane bavul ve bir tahta sandık içerisine dikkatle yerleştirdiği bazı laboratuvar gereçleriyle trene binip Dazkırı'ya geldi.

Göle oldukça yakın olan Yüreğil Köyü'nde, sonradan ailenin bir ferdi kadar yakın olacak olan, fevkalade gayretli, vefakâr ve sadakatle yanında çalışacak Mehmet Çatal'ın evinin yanındaki kerpiç bir odayı iki aylığına kiraladı.

“Acıgöl Sodyum Sülfat İşletmesi – H. Vedat Kora” yazılı tahta tabelayı Dinar'da yaptırdı. Tabela kırmızı fon üzerine beyaz harflerle yazılmıştı. Göl sahilinde duvarları tezek-toprak, damı kavak ağacı ve toprak olan yan yana bitişik, kapıları dışarı açılan iki küçük odayı ilk iki işçisiyle birlikte çalışarak bir ay içinde tamamladı. Biraz ileriye de yine kerpiçten küçük bir tuvalet inşa etti. Çatısına koyduğu yarım varil, su deposu olarak kullanılacaktı. Odaların önüne de 2 metre genişliğinde bir veranda yaptı, ağaç dallarından oluşturduğu gölgelik ile bu veranda senenin 6 ayında Vedat'ın en çok zaman geçirdiği, oturduğu, işçileriyle

beraber yemek yediği, çalıştığı mekân olacaktı. Kerpiç evin biraz kuruması için bir ay daha bekledikten sonra buraya taşındı. Tabelayı oda kapılarından birinin üzerine astı. Artık burayı hem evi, hem de laboratuvarı olarak kullanacaktı. Tabii ki ne elektriği vardı ne de suyu. İşte bu toprak şantiye binasında tam 8 sene boyunca uğraştı, çırpındı, didindi.

Çünkü, çetin şartlarda riskleri göğüslemeyi bilen, rahatın ve paranın değil, **ideallerinin peşinde koşan biriydi Vedat Kora.**

“Evet şimdi çok sıkıntı çekiyorum, para yok, pul yok, sıfır sermaye ile bu işi kurmaya geliştirmeye çalışıyorum, ailemden senden uzaktayım. Ama sonunda bütün bunlara değecek, sağlam ve büyük bir işi namusumla, alın terimle, fedakârlıklarla kuracağım. Benim idealim bu işte...” diye yazmıştı Dazkırı’dan İstanbul’a, Şükran’a ilk mektubunu.

Sıra, iki küçük toprak havuz inşa etmeye gelmişti. Haf-tanın iki akşamı trenle Dinar’a giderek kız kardeşinde yemek yiyip banyo yapıyor, manyetolu telefonda İstanbul görüşmesi yazdırıp saatlerce bekledikten sonra Şükran ile birkaç dakika konuşarak hasret gideriyordu. Bu ilk Dazkırı seyahatinin tam üç ay sürdüğünü hiçbir zaman unutmamıştı. Çok şükür, bir ölçüde düzen kurabilmiş, kalacağı yeri ayarlamış, vaktiyle İngiliz mühendisin Gemiç Köyü sahilinde yaptığına benzer şekilde iki tane

toprak havuz oluşturmuştu. Haziran ayında köylüden kiraladığı motopomp ile ilk havuzu gl suyu ile doldurmuştu...

Ayları mevsimler, mevsimleri yıllar kovaladı... Vedat'ın yaşamı 15 gün İstanbul, 2 ay Dazkırı şeklinde geçiyordu. Trenlerdeki kondktrler, yataklı vagon memurlarının hepsi ile ahbabtı artık, keza Dazkırı ve Dinar'da da gayet iyi tanınmıştı. Çok yavaş da olsa işler biraz büyümeye başlamıştı sonunda. Senede 600 ton civarında toz hâlde sodyum sülfat elde ediyor ve bunu demiryolu vagonlarıyla Salomon Bahar'ın firmasına sevk ediyordu. Kazandığı tüm parayı işi büyütebilmek, havuz sayılarını artırmak, kşk bir döner fırın kurarak daha kaliteli, daha beyaz sülfat üretmek için yaptığı yatırımlarda kullanıyordu.

18 Nisan 1953'te ilk oğlu doğdu, çocuğa şükran'ın babasının adını da taşısın diye Mehmet Reha ismini koydular.

Vedat uzun süren Dazkırı kalışları sebebiyle oğlu Reha'yı ancak üçer aylık aralıklarla görebiliyordu. şükran da Tekel'deki çalışma hayatına devam ettiğinden, Reha'yı anneannesi Belkıs Hanım büyüttü. şükran 1958'de ikinci çocuğuna hamile kalınca çalışma hayatını bırakacaktı.

İlk Patent...

Daha sonra Türk kimya sanayisinde birçok buluşa imzasını atacak olan Vedat Kora'nın girişimci ruhu hemen her alanda kendini gösteriyordu. Sodyum sülfatı üretmeye başlamıştı, ancak bu çok ucuz bir üründü ve o yıllarda, daha toz deterjanlar ülkemizde olmadığı için, sadece cam sanayisinde ve birtakım kimyasalların üretiminde, özellikle dericilikte kullanılan sodyum sülfürün imalatında tüketiliyordu. Yıllık tonaj çok düşüktü. Bir de, her zaman her yerde olduğu gibi bir ülkede yerli üretim başlayınca, ithal mal getirenler âdeta dampingli fiyatla piyasaya ürün sürüp yerli yeni üreticinin önünü kesmeye, onu bu işe başladığına pişman etmeye çalışırlardı. Vedat da bunu hemen ilk altı ayda hissetmişti.

1950'li yılların başlarında İstanbul'da depoya teslim tonu 40 TL olan sodyum sülfatın fiyatı, Acıgöl'de üretim başlayıp İstanbul piyasasına bu yerli malın gelmesiyle, sanki sihirli bir el tarafından bir anda önce 30 TL'ye, birkaç ay sonra da 25 TL'ye inmişti.

Malın maliyeti de; kullanılan motopomp kiralari, işçilikle havuzdan malın toplanması, döner elekte elenmesi, göl kenarından Dazkırı Aşağı Yenice Tren İstasyonu'na nakli ve vagonlara yüklenmesi, İstanbul'a kadar demiryollarıyla nakliyesi, Haydarpaşa Rıhtımı'ndan motorlarla Eminönü İskelesi'ne, oradan at arabasıyla kimyevi madde tüccarının deposuna taşınması gibi

birçok kalem üst üste eklenince, neredeyse satış fiyatıyla aynı hâle geliyor; Vedat işi sürdürebilmek uğruna âdetâ hiç kâr etmeden, ama büyük bir inançla ve gerektiğinde Şükran'ın Tekel'den aldığı maaşın da bir bölümünü kullanarak çalışmaya mecbur kalıyordu. Şükran'ın annesi Belkıs Hanım'ın kocasından bağlanan emekli aylığı çoğu kez imdatlarına yetişiyordu.

Böylesine zor koşullarda devam etmek İDEALLERİN ADAMI olmayı gerektiriyordu zaten, yoksa bir kimya yüksek mühendisi için İstanbul'da iyi maaşlı iş mi yoktu... Ama bu kadar ağır mali koşullar hem Acıgöl'de işlerin gelişmesini, büyümesini zorlaştırıyor ve geciktiriyor, hem de ne olursa olsun moral bozucu oluyordu.

Vedat bu sebeple, bu ucuz sülfatı kullanarak pahalı neler üretebileceğini düşünmeye başlamıştı. İstanbul'da Şükran işten döndükten sonra akşamları evin bodrumunda laboratuvarı araştırmalara başlamıştı bile. Aklına ilk olarak özellikle cam sanayisinin temel hammaddelerinden olan soda üretimi geldi. Hem üniversitenin kütüphanesinde hem de laboratuvarı yaptıkları çalışmaların ardından 15 Ocak 1954 tarihinde sodyum sülfattan soda üretimi için ilk patentini aldı.

Soda üretimi için Paşabahçe Şişe ve Cam Sanayisi'ndeki arkadaşları ile görüşmüştü ve çok büyük tonajlarda soda

İHTİRA BERATI

No. 7088

Bu İhtira Berati Hükümetin korâmeti olmak şartıyla " Sodyum sülfat'tan soda istihsalinde Ponel veya homologlarının kullanılmasına ait usul" hakkında İstanbul'da, Begiktaş Aktar sokak No: 24 de, Türkiye Cumhuriyeti tabiiyetinde, Kimya Yüksek Mühendisi:- HASAN VEDAT KORA namına 15/1/1954 tarihinden itibaren on beş sene müddetle verilmiştir.

S.M.M.Ş.Y.

Ekonomi ve Ticaret Vekili

PATENT

kullanan Paşabahçe belki bu patenti kullanarak tesis kurmayı düşünebilirdi, ancak bütün dünyada ana proses olarak Solvay metodu kullanılıyordu ve yaklaşık 100 senedir başarısını ve verimliliğini ispat etmişti. Vedat'ın sülfattan soda üretimi bir hayal olarak kaldı. Patent elindeydi, ama tesis kuracak ne parası, ne de herhangi bir bankada kredisi vardı...

Bu arada 1950'lerin ortalarına doğru, 1954-1955 yıllarında Türkiye'de döviz sıkıntısı yaşanmaya başlamıştı, ithalatçının işi zorlaşıyordu. Vedat'ın yerli üretimini baltalamak isteyen bazı ithalatçı tüccarlar, Vedat'ın yılmadan devam ettiğini gördükleri için, bu ucuz malla uğraşmaktan vazgeçtiler; sülfat ithalatı azaldı, fiyatlar toparlanmaya başladı. Vedat da yine tüm dikkatini ve enerjisini gölden sodyum sülfat üretilmesine verdi.

1954-1967 seneleri arasında, Hasan Vedat Kora'ya ait toplam 6 adet sınai üretim patenti bulunmaktadır.

Alkali Madencilik Ltd.
Kuruluyor...

Vedat'ın inanç ve ısrarla, inanılması bugün hakikaten zor olan ağırlıktaki koşullarda büyük mücadelesini sürdürerek gölden sülfat üretimine devam etmesi, iki sene sonra ithalatçıları pes ettirdi. Zaten ithalatçılar Seka ve Paşabahçe Cam Sanayisi'nin ihtiyacı olan ve yıllık ihalelerle temin ettiği fabrikasyon, iyi kalite sülfatı yurtdışından getirerek işlerini sürdürüyorlardı. Artık senede birkaç yüz ton orta kalite pudra sülfat için Vedat'a fiyat dampingi uygulamaktan vazgeçtiler.

Çünkü Vedat yılmamış, kârsız bile çalışmaya razı olarak üretimini durdurmamıştı. Sülfat fiyatlarının biraz olsun toparlanmasıyla, işlerin ağır da olsa gelişmeye başlaması moralini yükseltmişti.

Bu arada, Ankara'ya Maden Dairesi'ne de en azından 6 ayda bir mutlaka uğruyor, oradaki tanıdıkları ile buluşarak işin bürokratik nabzını da tutuyordu. Avukat Şeref Ağabey'in Ulus'ta, Posta Caddesi'ndeki yazıhanesinde bir kenara koydukları demir bir masa ve iki sandalyeyle artık Vedat'ın Ankara'da bir irtibat ofisi olmuştu, akşamları da Şeref Ağabeyler'in Bahçelievler Mebus Apartmanları Mahallesi'ndeki evlerinde kalıyordu.

Maden Dairesi ile kurduğu iyi ilişkiler sayesinde, 1956 yılında Konya Cihanbeyli yakınlarında Bolluk Gölü isimli çok küçük bir gölde sodyum klorür üreten Tekel İdaresi'nin, buradaki işletme çok küçük olduğu için, gölü bırakacağını öğrenmişti. Her men gidip gölden numuneler aldı, sonuçlar aynen tahmin ettiği gibiydi. Gölde sodyum klorür ile birlikte sodyum sülfat da bulunuyordu. Derhal arama başvurusunda bulundu, 1956 yılının Kasım ayında Bolluk Gölü Sodyum Sülfat İşletme Ruhsatı alınmıştı.

Acıgöl'deki sodyum sülfat ruhsatlarına Bolluk Gölü ruhsatı da ilave olunca Vedat, "H. Vedat Kora" şahıs firması olarak sürdürmekte olduğu ticarî faaliyetlerini, piyasadaki itibarını da düşünerek artık limited şirkete dönüştürmek istedi.

Yeni şirketlerine ne ad koyacaklarını uzun uzun düşündüler ve sodyum sülfat, alkali türü bir kimyasal olduğu için ALKALİ MADENCİLİK LİMİTED ŞİRKETİ adının uygun olacağına karar

verdiler. 29 Mayıs 1957 tarihinde Vedat %62,5, eşi Şükran ise %37,5 hisse sahibi olarak şirketi kurarak, İstanbul Ticaret Sicilinde tescil ettirdiler. Vedat Kora adına olan maden ruhsatları bu yeni şirkete devredildi.

1958 yılının 4 Eylül günü ikinci oğulları doğdu, adını Adem Haluk koydular; bu defa Vedat'ın babasının adını da yaşatmak istemişlerdi.

Evde Şükran'ın annesinin, artık 75 yaşına gelmiş olan Belkis Hanım'ın hem Reha'ya hem de Haluk'a, aynı zamanda biri daha bebek iki çocuğa tek başına bakabilecek dermanı kalmamıştı. Şükran, 12 yıllık meslek hayatının ardından Tekel'den istifa ederek ayrıldı. Evde annesiyle birlikte çocuklarına bakıyor, bu arada bodrumdaki laboratuvarında da dışarıdan tahlil işleri alarak evin bütçesine bu şekilde katkıda bulunuyordu.

Seneler geçmeye devam ediyordu...

1960 senesinde ise, yine Tekel İdaresi bu defa Bolluk Gölü'nün 30 kilometre kuzeydoğusunda yer alan ve yaklaşık 50 km² büyüklüğündeki Tersakan Gölü'nü, tuz miktarı azaldığı için bırakmıştı. Vedat burası için açılan ihaleye katıldı, Tersakan Gölü İşletmesi'ni de aldı.

Tersakan Gölü'nün kuzeybatı ucu, Cihanbeyli İlçesi'ne yakın sayılırdı, 20 km uzaklıktaydı. Dil şeklinde iki koy bulun-

VEDAT'IN
BÜTÜN HAYATI
İŞLETMELERDE
GEÇERKEN
ŞÜKRAN,
ÇOCUKLARI REHA
VE HALÜK İLE
İSTANBUL'DA

maktaydı, bunların ağızlarını toprak bir set ile kapattığı zaman çok büyük iki üretim havuzu elde edecekti.

Dazkırı seyahatlerine şimdi Cihanbeyli de eklenmişti. Vedat'ın günlerinin çok büyük bir bölümü İstanbul dışında tren ile gittiği Dazkırı ve yine tren ile gittiği Konya'dan otobüs ile ulaştığı Cihanbeyli'de geçiyordu. 1959-1961 yılları her iki işletmede küçük miktarlarda yapılan sodyum sülfat üretimi ile geçti.

Vedat bu esnada ileride iş hayatlarında önemli bir rol oynayacak olan Eşref Otuzbir ailesi ile tanıştı. Eşref Bey, İstanbul'da hayli varlıklı bir kişiydi. Topkapı'da, Sanayi Bölgesi'nde büyük bir sodyum sülfür (zırnık) fabrikası bulunuyordu. Sodyum sülfür (zırnık) dericilikte kullanılan önemli bir madde idi, tabaklama işinde gerekli bir kimyasaldı. O dönemlerde ülkemizdeki deri işleme merkezi İstanbul'da Kazlıçeşme bölgesi idi. İzmir'deki tabakhaneler de Yeşildere semtinde bulunuyordu. Eşref Otuzbir daha önceleri Türkiye'ye ithal olarak gelen sodyum sülfürü Topkapı'da kuracağı bir fabrikada imal edip hemen yakınındaki Kazlıçeşme'ye deri sanayisine satabileceğini düşünmüş olan ileri görüşlü bir kişi idi.

Sodyum sülfürün üretiminde hammadde olarak kullandığı sodyum sülfatı önceleri ithalatçılardan temin ediyordu. Daha sonra, kendisine gelen Vedat Kora, Türkiye'de bu sülfatı üretme-

ye başladığını söyleyince sodyum sülfatı Vedat Kora'dan almaya başlamıştı. Mal kendisine Dazkırı-Acıgöl'deki sülfat işletmesinden geliyordu. Günün birinde "Acıgöl'ün tamamı Vedat Bey'in imtiyaz alanlarını kapsıyor mu yoksa dışarıda kalan bir yer var mı?" diye bir araştırma yaptı. Acıgöl'ün batı ucunda, Çardak İlçesi'nin olduğu yerde gölün küçük bir bölümünün Vedat Bey'in ruhsat alanının dışında kaldığını tespit etti. Hemen müracaat ederek ruhsatını aldı ve bu küçük sahadan kendi fabrikasının ihtiyacı olan sodyum sülfatı üretmeye başladı.

Otuzbir Kimya'nın kendi göl işletmesini kurmasından sonra satın aldığı sodyum sülfatın önce azalması sonra da tamamen kesilmesi Vedat'ı bir hayli üzmüştü. Çünkü ödemesi düzgün olan iyi bir müşterisini kaybetmişti.

Bu durum Vedat'ta yine, vaktiyle soda üretimi için düşünülmüş olduğu gibi, "Mutlaka sodyum sülfatı hammadde olarak kullanacağım başka kimyasallar da üretmeliyim," fikrini canlandırmıştı. Sodyum sülfür üretimi için elindeki sodyum sülfattan başka sadece kömüre ihtiyacı vardı ki, kömür de ülkemizde bol miktarda ve ucuz olarak bulunan bir madde idi. Ancak, konu yine dönüp dolaşıp aynı ana probleme geliyordu: Sermaye... Küçük bir sodyum sülfür (zırnık) fabrikası kuracak kadar sermayesi olsa en azından İzmir Yeşildere semtindeki tabakhanelere mal vererek

oldukça iyi bir kazanç elde edebileceğini düşünüyordu. Zırnık üretimini gerçekleştireceği proses üzerinde de uzun uzun düşündü ve standart üretim yönteminin bazı basamaklarını bypass edebilecek bir yöntem buldu. Bunun patentini de 1962 yılının ba-

ZIRNIK SODYUM
SÜLFÜR ÜRETİM
PATENTİ

şında aldı. Ateş tuğlasıyla kaplı döner bir fırında 900 derecede kömür ile redüksiyona giren sodyum sülfat eriğini doğrudan su tankına deşarj ederek elde ettiği solüsyonun içerisindeki polisülfürleri birbirlerine aktarımlı açık tavalara yöntemiyle uygulayacağı buharlaştırma safhasında elimine ederek gayet kaliteli zırnık elde edecekti. Vakit buldukça Üniversite'nin kütüphanesine giderek sınaî kimya ve proses kitaplarının hepsini elden geçiriyordu. Kitapların çoğunun Almanca ve İngilizce olması önemli değildi, proses akış şemalarından gayet iyi takip ediyor, teçhizat resimlerini kâğıda aynen çizerek projelerini hazırlamaya uğraşıyordu. Tüm makine teçhizatını hesap etti, o zamanın parasıyla 200.000 TL'ye mal oluyordu.

Kardeşi Cihat da Haydarpaşa Lisesi'ni leyli meccani olarak bitirdikten sonra Eczacılık Fakültesi'ne gitmişti. Mezun olduktan sonra askerliği takiben mecburi hizmet için Sivas Devlet Hastanesi Eczanesi'nde çalışmaya başlamıştı. Bu sırada, İzmir'in en tanınmış ve varlıklı tüccarlarından biri olan Sait Paykoç'un büyük kızı ile evlendi. Sait Paykoç 1950'lerde İzmir Ticaret Borsası'nın başkanıydı, çok uzun yıllar, ta 1980'lere kadar bunu sürdürecekti. İzmir'de çok sevilen ve sayılan bir kişiydi. Cihat da 1952 senesinde evlenir evlenmez hemen İzmir'e geldi, Alsancak semtinde, o devirde sadece İzmir'in değil bütün Ege Bölgesi'nin

yegâne özel hastanesi olan Fransız Hastanesi'nin karşısında, Gündoğdu Meydanı'nın köşesinde kendi eczanesini açtı. İşleri fevkalade iyiydi, iki kızı ve ardından da bir oğlu oldu. 1955'te doğan Tülay ve 1958'de doğan ikinci kızı Özay'ı, 1960'ta doğan Ferit takip etmişti. Cihat 1950'lerde ve 1960'ların başlarında uzun yıllar İzmir Eczacılar Odası'nın yönetimindeydi, birkaç dönem de başkanlığını yapmıştı.

CİHAT KORA
ECZANESİNİN
ÖNÜNDE, 1962

İzmir'de
Sodyum Sülfür
(Zırnık) Fabrikası
Kuruluyor

1962'nin Şubat ayında Cihat, ağabeyi Vedat'a mektup yazarak, eczaneden kazandığı paranın bir kısmı ile yatırım yapmayı düşündüğünü, Alkali Madencilik'e belirli bir meblağ para koyabileceğini bildirdi. Ayrıca, borsa başkanı olan kayınpederi Sait Paykoç vasıtasıyla İzmir'deki ticaret ve sanayi hakkında yakinen bilgi sahibi olduğu için, İzmir-Gaziemir yolu üzerinde 4 dönüm arsa içindeki, sahibi vefat ettiği için birkaç senedir gayri faal durumda olan, eski bir yağ fabrikasının varislerce satılmakta olduğunu öğrendiğini de bildirdi.

Vedat için bu güzel bir haberd. Kardeşi Cihat'ın koyacağı paranın bir bölümü ile bu yağ fabrikasını satın alabilirler, kalanı ile de kafasında planladığı, güzel bir sodyum sülfür tesisini burada kurabilirlerdi. Yağ fabrikasının mevcut binalarını kullanacaklar, işe yaramayan yağ makinalarını söküp ikinci el veya hurda olarak satacaklar, yeni kuracakları sodyum sülfür tesisini 6 ay içinde çalışır hâle getireceklerdi.

Hemen İzmir'e gitti, kardeşi Cihatlar'ın evinde kaldığı birkaç gün boyunca ortaklık konusunu görüştüler. Cihat'ın 1961 model Chevrolet Biscayne marka otomobiliyle defalarca Gaziemir'e gidip ana asfalt üzerindeki satılık yağ fabrikasını gördüler. İçerideki makine tesisatı âdeta hurda hâlindeydi, zaten zırnık üretiminde bunların hiçbirini kullanılamayacağı için, hurdacıya

satacaklardı. Fabrika binasını ise kullanabilirlerdi. Vedat mevcut durumu inceledi, dikkatle vaziyet planını çıkarttı, burasının nasıl sodyum sülfür (zırnık) üretimine dönüştürülebileceğini zihninde canlandırdı.

İstanbul'a dönünce eşi Şükran ile birlikte uzun boylu düşünüp taşındılar. Evet, sonunda Vedat'ın kardeşi Cihat'ı Alkali Madencilik'e ortak etmeye karar verdiler. Şükran'ın %37,5 hissesini Cihat'a devredecekler, Cihat'ın şirkete koyacağı para ile bu eski yağ fabrikasını satın alarak sodyum sülfür tesisi hâline getireceklerdi.

Cihat Kora, 14 Mart 1962 günü Alkali Madencilik Limited Şirketi'ne %37,5 hisse ile ortak oldu. Yağ fabrikasını satın aldılar ve küçük tonajlı bir sodyum sülfür üretim tesisi hâline getirdiler. Bu süreçte Vedat'ın seyahatlerine Dazkırı ve Cihanbeyli'ye ilave-ten bir de İzmir eklenmişti. Sodyum sülfür üretim tesisatı kısa sürede kuruldu.

Vedat, Gaziemir'e yakın Karabağlar Sanayi Sitesi'nde tanıştığı bir demirci ustası olan Hasan Özparlak ile âdeta mucizeler yarattı. Sabahtan akşama Hasan Usta'nın atölyesinde idi. Fabrikada kullanacağı ekipmanları; yani tankları, tephir tavalarını, döner fırının gövdesini, besleme şut'larını, emiş siklonlarını orada eski püskü masa üzerinde çiziyor; bu dizaynların fiiliyata

UZUN İŞ
SEYAHATLARI
ARASINDA
ÇOK KISA
SÜRELERDE
GÖRÜŞEBİLDİĞİ
ÇOCUKLARI
REHA VE HALÛK
İLE

geçirilmesi için de saçların kesilmesi, bükülmesi, kaynatılması işlerinde Hasan Usta ve çırakları ile birlikte bilfiil çalışıyordu.

Akşamları yorgunluktan perişan bir hâlde kardeşi Cihat'ın o tarihlerde oturduğu Bayraklı'daki evinde kalıyor, ertesi gün sabahın köründe yine Bayraklı İstasyonu'ndan tren ile Basmane'ye, Basmane İstasyonu'ndan da aktarma ile Karabağlar İstasyonu'ndan Hasan Usta'nın atölyesine koşuyordu. Bir taraftan zırnık fabrikasını bitirmeye çalışırken diğer taraftan Dazkırı ve Cihanbeyli'deki işletmelerin de faaliyetlerini sürdürmesi için oralara da gidip geliyordu.

Sonuçta, 1962 senesinin Ekim ayının ikinci haftasında ilk zırnık üretildi. Ama 6 ay boyunca Vedat, İstanbul'a sadece 1 haftalığına gidebilmiş, ailesiyle çok az beraber olabilişti. O sırada 9 yaşına gelmiş olan Reha'yı ve 4 yaşındaki Haluk'u çok az görebilişti. Çok yoruluyordu, âdeta insan üstü bir güç ile her şeye yetişmeye çalışıyordu ama hep "İnşallah ileride bütün bu yorgunlukların karşılıklarını alabileceğim, işleri düzene sokup çoluğuma çocuğuma daha çok vakit ayırabileceğim," diye kendini teselli ediyordu.

Şükran da İstanbul'da, 1958 senesinde ikinci oğlu Haluk'un doğumuyla Tekel'deki memuriyetinden istifa etmişti. Ancak, aile bütçesine katkıda bulunabilmek için bodrum katındaki

laboratuvarında analiz yapmaya devam ediyordu. Kimya yüksek mühendisi olarak, üstelik meşhur Alman Profesörü Arndt'ın en başarılı öğrencilerinden biri sıfatıyla çok dikkatli ve çok titiz çalıştığı için Şükran Kora imzalı analizler her yerde âdeta noter evrakı gibi doğru kabul ediliyordu. Peş peşe gelen analiz talepleri Şükran'ın çoğu kez gece yarısına kadar laboratuvarında çalışmasına sebep oluyordu. Bu sürede iki oğlana, ev işlerine ve artık iyice yaşlanmış olan annesine bakmak Şükran'ın bütün enerjisini alıyordu. Yani karı koca, Vedat ve Şükran maddi ve manevi yükler altında birbirlerine hasret duyarak fedakârca çalışıyorlardı.

Cihat Kora şirkete ortak olup İzmir'de zırnık fabrikası kurulunca, Alkali Madencilik Şirketi'nin İzmir Şubesi'ni açtılar. Krom İş Han'ın üst katında güzel bir yazıhane tuttular. Hamdi isimli son derece dürüst ve çalışkan bir genci kâtip olarak işe aldılar. Cihat da hem eczanesini idare ediyor, hem de haftanın bazı günleri Alkali Madencilik'in İzmir bürosuna ve Gaziemir'deki zırnık fabrikasına gidiyor, işlerin denetimini yapıyordu. Cihat'ın zırnık fabrikasıyla ilgilenmesi Vedat'ın iş yükünü biraz hafifletmişti, hiç olmazsa İzmir'de daha az kalıyordu. Ayda iki defa İzmir'e gelip birkaç gün kalarak zırnık fabrikasını kontrol ediyor, teknik işleri düzenliyor, sonra buradan trenle Dazkırı'ya geçip sodyum sülfat üretimini sürdürüyordu.

Bir Mucize,
Amerikalılar'la
Tanışma...

Alkali Madencilik Limited Şirketi'nin Beyoğlu Gönül Sokak, Ayhan Han'ın 3. katındaki merkez yazıhanesinde tek bir personeli vardı. Muhasebeci Özkan Bey, evrak işlerini düzenliyor, faturaları kesiyor ve muhasebe defterlerini tutuyordu. 44 27 23 numaralı bir de telefon vardı. 1963 senesinin Ocak ayı başlarında soğuk bir gün, öğleden sonra çalan bir telefon önemli gelişmelere yol açacaktı.

Bir erkek sesi, son derece kibar ifadeyle “İyi günler dilerim, ben Sadi Aral, Vedat Bey ile görüşmek istiyorum,” diyerek söze başlamıştı. Muhasebeci Özkan “Vedat Bey iş seyahatinde, İstanbul'a gelmesi uzun zaman alabilir, eğer önemli bir konu ise ben telefonunuzu alayım; kendisi ile görüştüğümde sizi aramasını söylerim,” diyerek Sadi Bey'in telefonunu dikkatle kaydetti.

Birkaç gün sonra Vedat, Dazkırı'dan, o zamanki şehirlerarası üzerinden yazdırdığı görüşme ile Sadi Bey'i geri aradı. Fazla uzun görüşemediler çünkü hatlar çok kötü idi. Ancak, Vedat için önemini o kısa görüşme anında anlamıştı. Derhal ilk tren ile İstanbul'a geldi. Gelişi o kadar ani oldu ki Şükran bile çok şaşırılmıştı. Vedat heyecanla Sadi Aral isimli bir beyefendinin telefonla kendisine ulaşarak Alkali Madencilik Şirketi'nin istikbali ile ilgili çok önemli bir konuyu yüz yüze görüşmek istediğini söylediğini, bu nedenle de hemen o geceki trene binerek İstanbul'a geldiğini anlattı.

Ertesi gün, 10 Ocak Perşembe günü, saat akşamüzeri 15:00'te Vedat, Sadi Aral Bey'in Galata Billur Sokak'taki yazıhanesine gitmişti. İki saat kadar Sadi Bey anlattı, Vedat dinledi, Vedat'ın aklına gelen ilk birkaç soruyu Sadi Bey dikkatle not etti, öğrenip kendisine geri döneceğini söyledi, Vedat da konuyu ortağı olan kardeşi Cihat ile de görüşmesi gerektiğini izah etti. Birkaç gün sonra tekrar buluşmak üzere mutabık kaldılar. Vedat eve döndüğünde görüşmeleri Şükran'a anlattı:

“Amerikan Devleti ve Türk Hükümeti arasındaki bir anlaşma dolayısıyla Amerika'nın sanayi ve madencilik alanındaki en büyük yirmi önemli şirketinin Türkiye'ye gelip çeşitli konularda ve çeşitli sektörlerde Türk ortaklarla beraber iş yapmak, çok büyük miktarda sermaye koyarak Türkiye'deki sanayinin ve madenciliğin gelişmesini sağlamak istediklerini; bu konunun şu safhada henüz gizli olduğu için uluorta konuşulmaması gerektiğini, Alkali Madencilik'in sahibi olduğu sodyum sülfat ruhsatlarıyla ve sodyum sülfat işiyle Amerikan Exxon Şirketi'nin bir alt kuruluşu olan Essex Interore Inc. Firması'nın çok ilgili olduğunu, benimle tanışmak ve bir ortaklık kurmak istediklerini söyledi bana Sadi Bey. Önümüzdeki Pazartesi günü sabah 10:00'da tekrar Sadi Bey'in yazıhanesinde buluşacağız.”

Vedat ve Şükran çok heyecanlanmışlardı. Bu çok büyük

bir dönüm noktası olabilecekti. Vedat o akşam gece yarısına doğru İzmir'e, kardeşi Cihat'a telefon ederek bu önemli gelişmeyi haber verdi. Cihat da bu ilginç haberi heyecanla karşılamıştı. Vedat Pazartesi günü Sadi Bey ile tekrar buluştuğunda, Amerikalılar'ın büyük bir heyet hâlinde hafta sonunda İstanbul'a geldiklerini, bir hafta İstanbul'da kalarak belirledikleri firmaların sahipleriyle görüşeceklerini, kendisiyle de 16 Ocak Çarşamba akşamı, yemekten sonra saat 20:30'da Hilton Oteli'nde buluşmayı ve görüşmeyi arzu ettiklerini öğrendi. Görüşmeye Amerikan Exxon Firması'nın yetkilileriyle birlikte Sadi Bey de katılacaktı.

Vedat, kendisine iş hayatıyla ilgili olarak daima akıl veren, Türk Maadin Şirketi müdürlerinden Ömer Ağabey ile buluşup olanları anlattı. Ömer Ağabey, stratejik bir taktik olarak, "Vedat sen İngilizce bilmiyorsun, tabii ki Amerikalılar'ın yanlarında tercümanları bulunacaktır, fakat sen de mutlaka kendi tercümanını yanında götür, o da dil konusunda senin tarafında bulunsun," diyerek akıl verdi.

Ancak, yanında bir tercüman götürmesini Sadi Aral Beyefendi nasıl karşıladı, ayıp olur muydu? Güvensizlik hissediyor izlenimi mi verirdi? Vedat, her zamanki pratik zekâsıyla konuyu doğrudan Sadi Bey'e havale etmeyi düşündü ve kendisini arayarak "Bu toplantıda sizin bana tercümanlık yapmanızı istirham

etsem acaba sizi yorar mıyım?” diye sordu. Sadi Bey de, aslında gayet doğru ve makul olan cevabı verdi: “Vedat Bey, biliyorsunuz ben bir ölçüde Amerikalılar’ın tarafındayım, onların sizi bulmalarını sağlayan kişiyim. Tabii ki memnuniyetle tercümanlık yaparım, fakat ben Amerikalılar’a ‘Mr. Kora İngilizce bilmiyor, toplantıya bir tercümanla veya iyi İngilizce bilen bir yakınıyla gelecektir herhalde,’ demiştim. İşin profesyonelce gözükmesi bakımından ve siz de bir iş adamı basiretiyle hareket edeceğiniz için İngilizce bilen bir tanıdığınızı getirirseniz daha doğru olur.” Böylece Vedat’ın tanıdığı birisini tercüman olarak getirmesinin önü de kolayca açılmıştı.

Çarşamba günü Vedat yazıhaneden oldukça erken çıktı ve 17:00’de eve gelmişti. İlk defa saat 18:00’de akşam yemeğine oturup hızlıca yediler. Toplantıya giderken yanına tercüman olarak alacağı tanıdıklarına telefon edip saat 20:00’de Nişantaşı’nda köşede hazır olmasını, taksiyle geçerken kendisini alacağını söyledi. Şükran’ın annesi Belkıs Hanım’ın “Allah muvaffakiyetler versin evladım, inşallah hayırlı haberlerle dönersin,” sözleri ve hayır dualarıyla evden akşam sekize doğru çıktı. Dışarıda dondurucu bir soğuk vardı. Ayakkabılarının kirlenmemesine azami dikkat ederek Arnavut kaldırımlı Aktar Sokak’tan dikkatle yürüyüp Valideçeşme’ye geldi. Allah’tan durakta bir taksi duruyor-

du, oranın emektarlarından şoför Faruk Efendi'nin eski külüstür taksisine bindi; Nişantaşı'ndan, o akşam kendisine tercümanlık edecek olan, Belkıs Hanım'ın çok eski bir ahababının kolejde son sınıfta okuyan torununu da yanına aldı. 20:20'de Hilton Oteli'nin lobisinde hazırды. Sadi Aral da kendisinden birkaç dakika önce gelmiş, bekliyordu. Beraberce içeriye, Lalezar salonuna doğru ilerlediler. Kahvelerini içerek sohbet etmekte olan üç kişilik yabancı bir gruba yaklaştılar.

Sadi Aral Bey Amerikalılar'ı Vedat Kora ve yanındaki ahbablarının oğlu Mehmet ile tanıştırdı. Çok kısa bir hoşbeş faslını takiben Amerikalılar doğrudan konuya girdiler. Dünyanın en büyük petrol şirketi olan Exxon'un yan kuruluşlarından biri olan Essex Interore Inc. Türkiye'de sodyum sülfat konusuna girmekte çok istekli idi ve Mr. Kora'ya ortaklaşa şirket kurarak büyük tonajda sodyum sülfat üretebilmek için tesisler kurmaktan, Türkiye'nin bütün ihtiyacını karşılamak bir yana, senelik en az 50.000 ton miktarda ihracattan bahsediyorlardı. Bunlar çok büyük rakamlar, çok büyük tonajlar, çok büyük işlerdi. Exxon Şirketi'nin dünya çapındaki büyüklüğü ve gücü ile önlerindeki tüm kapıları kolayca açabileceklerdi. Vedat Kora'yı araştırmışlardı. Son derece enerjik, akıllı ve başarılı bir girişimci, "entrepreneur" olduğunu gördükleri için kendisine bu teklifi yapıyorlardı. Vedat

Bey'den istedikleri, yeni kurulacak şirkete kendi sermayesi olarak mevcut sodyum sülfat maden ruhsatlarını koyması idi. Amerikalılar da o zamanın parası ile yaklaşık 2.500.000 TL nakdi sermaye koyacaklardı. Bu 1963 senesi için çok çok büyük bir para idi. Vedat bu kadar büyük bir sermaye ile hareket edildiği takdirde, bankalardan da kolayca alınacak yatırım kredileriyle Acıgöl'de ve Cihanbeyli'de büyük tesisler kurulabileceğini, önemli tonajlarda sodyum sülfat üretilebileceklerini, kendisinin de Amerikalılar'la ortaklık yapmaktan memnuniyet duyacağını söyledi.

Amerikalılar son derece pratik adamlardı. “Bu durumda Şubat ayının üçüncü haftasında sizi Amerika'ya, New York'taki merkez binamızda görüşmeye davet ediyoruz; lütfen gelirken maden ruhsatlarınızın asıllarını, maden haritalarınızı, kurmayı düşündüğünüz tesisler ile ilgili plan ve projeleri de yanınızda getiriniz. Biz Amerikan vizesi almanız için gerekli mektubu yarın Sadi Aral Bey'in ofisinde hazırlarız ve size göndeririz. New York'taki müzakereler için oradaki toplantılarda çok iyi bir tercümanı daima hazır bulunduracağız.”

Toplantı yaklaşık 1,5 saat kadar sürmüştü. Samimi bir şekilde vedalaşarak çıktılar. Vedat eve döndüğünde heyecandan konuşamıyordu bile. Şükran da büyük bir sabırsızlıkla bekliyordu zaten. “Şükran olanlara inanamayacaksın ama galiba bir mucize

gerçekleşiyor. Amerikalılar bizim rüyalarımızda göremeyeceğimiz kadar büyük bir sermaye koyacaklar, beni Genel Müdür olarak çalıştırmaya devam edecekler, çok iyi bir maaş vereceklerini söylediler; ayrıca bize, yani Alkali Madencilik'e, devredeceğimiz sülfat ruhsatlarının karşılığında bir miktar hisse de verecekler; şu anda oranını tam söylemediler ama %20-25 arasında bir hisse düşünüyoruz dediler. 1 ay sonra beni Amerika'ya New York'a davet ediyorlar. Hem uçak biletimi verecekler, hem de New York'ta Hilton Otelinde beni bir hafta misafir edecekler.”

Bundan sonraki birkaç haftanın ne kadar yoğun ve heyecanlı geçtiğini tahmin edebilirsiniz. Vedat ilk iş olarak pasaport çıkarttı, Beyoğlu'ndaki Amerikan Başkonsolosluğu'na gidip vizesini aldı. O sırada Amerika'da New York'a yakın küçük bir şehirde doktor olarak çalışmakta olan akrabası Suat Kora'ya mektup yazarak böyle bir konu için Amerika'ya geleceğini bildirdi.

Hiç lisan bilmiyordu ama pratik zekâsı ile hemen o devirdeki yegâne lisan okulu olan Linguaфон'dan İngilizce öğrenim plaklarını, her plakta anlatılan konularla ilgili resimler bulunan çalışma kitabını ve her yere taşınabilen küçük pikabı satın aldı. Büroda fırsat bulunduğu her anda, akşamları eve gelirken de portatif pikabı ve plakları yanında taşıyarak evde sabahlara kadar İngilizce çalışmaya başladı. Evdeki lisan çalışmasına Şükran da

katılıyordu. İki-üç hafta içinde çok basit birkaç cümleyi anlayabilirdi, yazabilir ve hattâ konuşabilir hâle gelmişti.

Dil konusundaki bu muazzam öğrenme azmi sayesinde Vedat ve Şükran 6 ay sonra kendi derdini anlatabilecek, karşı tarafı genel olarak anlayabilecek seviyede İngilizce konuşmaya başlamışlardı bile. Sürekli olarak lisan çalışmaya devam ettiler; her boş anlarında, gece gündüz İngilizcelerini ilerlettiler. Nitekim, dokuz ay sonra, ortak yeni şirketin, ALKİM ALKALİ KİMYA A.Ş.'nin kuruluşu şerefine Kasım ayı sonunda Hilton'da düzenlenen, Amerikan Başkonsolosu'nun da katıldığı akşam yemeğinde, Vedat ve Şükran masada oldukça güzel kabul edilebilecek bir şekilde İngilizce konuşuyorlardı.

17 Şubat Pazar günü, bir gün evvelinden tembih edilen şoför Faruk Efendi gecenin zifiri karanlığında, saat 4:30'da Akhtar Sokak, 24 numaralı evin kapısından Vedat'ı iki bavuluyla aldı. Zaten gece hiç uyuyamamışlardı, Belkıs Hanım, Şükran ve 10 yaşındaki Reha, hattâ annesinin elinden tutan 5 yaşındaki Haluk da, Vedat'ı çok büyük bir heyecanla yolcu ettiler.

Belkıs Hanım gümüş tas ile arabanın arkasından su döerken, hayırlısıyla güle güle gitsin, güle güle dönsün inşallah diye dua ediyordu. Gecenin bomboş yollarında Maçka Bayıldım Yokuşu'ndan inip Dolmabahçe, Karaköy, Eminönü, ve sonrasında

da yeni açılmış olan Sahil Yolu'ndan ilerleyerek sabah 5:30'da Yeşilköy Havaalanı'na vardılar. Erken gelmişlerdi, 1960'larda alanlar kalabalık değildi, hele yurtdışına giden yolcu o kadar azdı ki... Vedat sabah tam 7:00'de kalkan Pan American 002 numaralı seferi ile İstanbul, Roma ve Londra üzerinden New York'a hareket etti. O devirde doğrudan seferler yoktu, uçakların havada kalabilme menzilleri kısıydı, uçak yolcusu sayısı da azdı. 1958 yılında kıtalar arası böyle uzun seferler için ilk büyük jet motorlu uçaklar kullanılmaya başlanılmıştı. Pan American'ın filosuna kattığı Boeing 707 tipi 4 motorlu jetler o dönemde dünyadaki en büyük, en hızlı ve en lüks uçaklardı. Bu yeni büyük jetler ile Londra-New York arası tam 8 saat sürüyordu. Vedat, New York'un meşhur La Guardia Havaalanı'nda Amerikan pasaport polisinin Türkiye Cumhuriyeti pasaportuna gösterdiği büyük saygıyı, "Welcome to US, Sir," hitabı ve arkasından da "I have friends from Turkish Army in Korea war," sözlerini kendisini karşılamaya gelen Suat Ağabey'e heyecanla aktardı.

"Evet, Vedatçığım, Amerikalılar Kore'deki kahramanlıklarımıza hayranlar, şimdi burada Türk olmak büyük bir prestij," diyordu Suat Kora; alana eşi Gülören ile gelmişti. Vedat'ı şehre, Manhattan'a indirdiler; üç şerit gidiş, üç şerit dönüş bir otoyolu Vedat hayatında ilk defa görüyordu. Suat Ağabey'in mavi renk-

teki 1959 model Oldsmobile marka 6 silindirli otomobili yağ gibi sessizce akıyordu yolun üzerinde... Amerikalılar'ın yer ayırtmış olduğu 6. Cadde'deki o devrin en meşhur birkaç otelinden biri olan 38 katlı Hilton New York City Oteli'ne Vedat'ı yerleştirdiler. Lobideki muazzam kalabalık, resepsiyon sisteminin mükemmel bir şekilde tıkr tıkr işleyişi dikkatini çeken şeyler arasındaydı. Hele asansörler... Toplam 6 tane asansör vızır vızır çalışıyordu.

Vedat'ın odası otelin orta katlarındaydı, 24. katta junior suit diye tabir edilen bir buçuk odadan oluşan, oturma kısmı ve yatak kısmı birbirinden hafif bir seperasyonla ayrılan şık bir odaydı. Hele banyosu o zamana kadar Vedat'ın hiçbir yerde görmediği, hayal dahi edemeyeceği muhteşemlikteydi. Vedat odayı çok beğendi, böylesini aklından bile geçirmemişti. Daha doğrusu o zamana kadar Vedat doğru dürüst bir otel görmemişti ki Türkiye'de, Hilton'un bu lüks odasından etkilenmesi gayet doğaldı.

Otelin 24. katındaki odasından aşağıya caddeye doğru bakınca âdeta başı dönmüştü... Bu ne muazzam bir şehirdi, Amerika ne büyük bir ülkeydi... Tekrar aşağıya lobiye indi, Suat Ağabeyler ile beraber Hilton'un lokantasında yemek yiyip sohbetlerine devam ettiler.

Suat Ağabey, Amerikan hayatı hakkında bazı bilgiler verdi, kendi yaşamlarından örneklerle anlatıyordu. "Burası fırsatlar ül-

kesi, doğru, ancak sadece çalışırsan kazanabiliyorsun, mesleğin önemi büyük, mesela şu anda gerek tıp gerek mühendislik alanlarında büyük açık var. Bak ben doktor olarak göçmen vizesine başvurmuştum, 3 ay sonra kabul edildim, İstanbul Cerrahpaşa Tıp Fakültesi'nin diplomasını da geçerli saydılar ve kısa bir yerlilik sınavıyla doktorluk yapma hakkını elde ettim. Kazancım fevkalade iyi, inşallah hafta sonu seni evimize götürdüğümüzde yaşantımızı da göreceksin.” Uzun sohbet epey devam etti.

Ertesi gün, 18 Şubat 1963 Pazartesi günü sabah saat tam 10:00'da siyah paltosu, atkısı, ve şık fötr şapkası ile Vedat, Exxon'un 5. Caddesindeki 500 numaralı görkemli binasından içeriye giriyordu. Elinde siyah renkte yepyeni deri evrak çantası vardı. Giriş kapısının içinde, resepsiyon avlusuna yaklaşırken, çok kısa kesilmiş saçlı, ince uzun, gözlüklü çok sempatik biri yanına yaklaşarak, “Merhaba, Vedat Kora'sınız değil mi?” diye Türkçe sorunca, evet anlamında başını salladı. Genç de hemen kendisini tanıttı:

“Ben Hikmet, New York'ta Columbia Üniversitesi'nde kimya mühendisliği okuyan bir Türk öğrenciyim. Konsolosluk vasıtasıyla beni buldular, bütün bu toplantılar ve yemekler/davetler sırasında sizin yanınızda bulunarak lisan konusunda yardımcı olacağım.”

Asansörle 20. kata çıktılar, holde kendilerini İstanbul'da Hilton Oteli'ndeki ilk toplantıda tanışmış olduğu uzun boylu kıvrıkcık kızıl saçlı, güler yüzlü Mr. Lee Finkel karşıladı. Güçlü ve samimi bir şekilde el sıkıştılar; Vedat'ın "Nice to see you again," sözü üzerine Mr. Finkel gülerek "Oo its incredible that you learn English so fast," diye cevap verdi: Tercümanın çevirisine Vedat da "Step by step I am learning," diye yanıtladı. Vedat ile Mr. Lee Finkel arasında başlayan bu iş ilişkileri, sonrasında sağlam bir dostluğa dönüşecek, Şükran ve Finkel'in eşi Mrs. Dorothy de yakın arkadaş olacaklardı. Finkel'in küçük oğlu Andrew Finkel de Vedat'ın büyük oğlu Reha ile arkadaş olacak, aradan çok yıllar geçse de bir şekilde karşılaştıklarında, o çocukluk arkadaşlığından gelen samimiyet ve yakınlık daima kendini gösterecekti.

Vedat, tercüman genç ve Mr. Finkel, beraberce devasa ofisin içerisinde ilerlemeye başladılar. Vedat hayatında ilk defa böyle büyük, modern, cam bölmelerle ayrılmış ofisler, arı gibi koşuşan genç memurlar, IBM marka daktilolarda son derece hızlı bir şekilde yazan sekreterler görüyordu. İlerleyerek büyük bir toplantı odasına girdiler.

Vedat burada ileride beraber çalışacakları birkaç Amerikalıyla daha tanıştı, oturdular ve görüşmeler başladı.

Vedat'ın daha Hilton Oteli'ndeki ilk toplantıda da hisset-

tiği gibi, Amerikan iş hayatında sadece iş konuşuluyordu; öyle uzun sohbetler, çay kahve muhabbetleri yapıp sonrasında yavaş yavaş konuya girmek filan yoktu. Daima doğrudan konuya giriliyor ve hızlıca ilerleniyordu. Ayrıca, mutlaka bir gündem oluyordu ve toplantı bu gündem maddeleri takip edilerek sürdürölüyordu.

Bu Vedat'ın alışık olduğu bir tarz değildi, Türkiye'de ve Ortadoğu'da "Bir kahvenin kırk yıl hatırı vardır," sözü temel prensip olduğu için, görüşmelerin başlangıcında hâl hatır sohbetleri, çay ve kahve fasılları nezaket ve görgü kuralıydı. Bunlar olmazsa karşı taraf kendisini hakarete uğramış bile hissedebilirdi. Oysa, Amerika başka bir dünya idi işte.

Ayrıca, toplantı gündeminin ne kadar önemli olduğunu Vedat daha ilk toplantıda idrak etmişti. Gündemi hazırlayan zaten işi ele almış oluyor, toplantıyı istediği yönde götürüyordu. Bütün bunları Vedat hiç unutmadı, her şeyi hemen kapıyor, notlar alıyordu. Ertesi günkü toplantıya gelirken, odasındaki Hilton antetli kâğıda o da kendi önceliklerine göre bir gündem hazırlamıştı. Önce tercüman gence bu gündemi İngilizceye çevirtip sonra da Mr. Finkel'in sekreterine "Can you write these please," diye kendisi rica ederek yazdırmış ve toplantı masasına "Today this is my agenda," diye gülerek bırakmıştı. Ve o gün Vedat'ın gündemi üzerinden müzakerelere devam ettiler.

Mr. Finkel, o akşam beraber yemek yerlerken, bu “Toplantı Gündemi” meselesini açmış ve Vedat’ın kıvrak zekâsını kendi aralarında konuşarak tebrik ettiklerini samimiyetle anlatmıştı. Üçüncü gün toplantı Vedat’ın beklemediği şekilde bir anda gerginleşti. İş yeni kurulacak şirkette hisselerin nasıl olacağına gelince, Amerikalılar gayet net ve sert bir şekilde, “Yaklaşık 2.500.000 lira sermayeyi biz koyuyoruz, seninle de Genel Müdür olarak aylık 2.000 lira maaşla 5 senelik sözleşme yapıyoruz, bu durumda Alkali Madencilik’e ancak %20 hisse veririz, bunun tartışması dahi olamaz,” diyerek bir sözleşme metnini önüne koymuşlardı. Vedat çok şaşırılmıştı. Ne diyeceğini bilemiyordu, karşısında dünyanın en büyük birkaç şirketinden biri olan Exxon vardı... Ayağa kalktı, pencerenin kenarına doğru ilerleyip aşağıya, 5. Caddedeki o yoğun trafiğe baktı. İnsanlar karınca, arabalar oyuncak gibi duruyorlardı. Masadaki diğerleri de kalkmışlar, kimi sigara içiyor, kimi kahve makinasından kahvesini dolduruyor, kimileri de oturmaktan geri len ayaklarını açmak için ileri geri yürüyerek sohbet ediyordu.

Mr. Finkel bir ara Vedat’ın yanına geldi, “Evet Vedat ne düşünüyorsun, %20 güzel bir teklif,” dedi. Vedat “Güzel bir teklif,” sözü üzerine bir anda kendine geldi, evet Amerikalılar sert müzakere ediyorlardı, tamam bu onların tarzı idi, ama işte neticede %20 sadece bir teklif imiş...

Biraz sonra tekrar masaya oturulduğunda, Vedat kendi teklifini söyleyeceğini belirtince hepsi dikkatle dinlemeye başladı. Vedat içinden kendini tebrik etti, iyi ilerliyordu, şimdi o da öyle bir şey söylemeliydi ki, karşı tarafın pazarlığı sonunda iş istediği yere gelsin.

“%40 olmalı bizim payımız, çünkü maden ruhsatları olmazsa sodyum sülfat üretilemez, isterseniz 5 milyon TL sermaye getirin, en büyük fabrikayı kuralım, ama hammadde olmayınca nasıl yapacaksınız? Bu açılardan makul bir şekilde düşününce %40 bizim, %60 da sizin hissenizin olması adil bir çözümdür,” diye dikkatle ve tane tane telaffuz ederek konuştu. Tercüman genç de aynı dikkatle tercüme etti.

Amerikalılar daha söze başlamadan, Vedat bir dakika daha rica ediyorum gibi parmağıyla işaret ederek tekrar sözüne devam etti; “Buna ilaveten, Ana Sözleşme’de mutlaka yer almasını istediğim bir husus var”.

Vedat, bu kadar fazla bir sermaye koyacak olan Amerikalılar’ın şirketin büyük çoğunluğunu isteyeceklerini biliyordu, ancak kendisinin şirkete sermaye payı olarak aynı sermaye cinsinden devredeceği maden ruhsatları işin kalbiydi, Vedat’a göre aslında şirketin en değerli varlığı olacaktı. New York’a gelmeden önce danıştığı avukat Şeref Ağabey’den aldığı bilgi ve tavsiye ile,

maden ruhsatlarının devredilebilmesi için Ana Sözleşme'ye "Genel Kurul'da %75 çoğunluk gerekir," diye bir madde konulmasını da ısrarla talep etti. Tercüman bu çok önemli konuyu da aynı dikkatle, kelimelere tek tek vurgu yaparak İngilizceye çevirdi.

Önce, olmaz öyle şey denilerek feveran edildi; yine aravermeler, yine müzakereler, yüksek sesle sert konuşmalar derken sonunda, Amerikalılar'ın %70, Türkler'in yani Alkali Madencilik'in %30 hissedar olmaları, maden ruhsatlarının başka kişi veya şirketlere devrinin Genel Kurul'da en az %75 çoğunluk ile alınacak kararla mümkün olabilmesi de kabul edildi. Vedat'ın da ilk beş yıl Genel Müdür olarak şirketin olağan faaliyetlerinde tek yetkili olacağının şirket kuruluş sözleşmesine yazılacağı bir metin üzerinde uzlaşıldı.

Sekreterin getirdiği tepside 8 tane şampanya kadehi ve bir şişe şampanya vardı, şampanya patlatıldı ve şerefe kadeh kaldırıldı. Tam o sırada, Mr. Lee Finkel güzel bir konuşma yaparak bu anlaşmanın hem taraflar arasında hem de Türkiye ile Amerika arasında güzel sonuçlar doğuracağına emin olduğunu söyledi. Ve günün son sürprizini de açıkladı: Kurulacak yeni şirkette Vedat Genel Müdür olurken, kendisi de Yönetim Kurulu Başkanı olacaktı, çok beğendiği İstanbul şehrine ailesiyle birlikte yerleşerek daima Vedat'a destek verecekti.

Haftanın son iki gününde Vedat tekrar Suat Kora ile buluştu; onu otelden alarak evlerine götürdüler. Tipik bir Amerikan banliyösünde yaşıyorlardı; geniş yollar, geniş ve ağaçlı kaldırımlar, büyük bahçeler içerisinde tek veya iki katlı evler, garajlarda her aile için iki otomobil, kadınların hepsinin araba kullanması, gittikleri büyük bir alışveriş merkezinin devasa otoparkı, rafları tepeleme dolu büyük süpermarketler, okul otobüsleri ve çocukların okullarının güzelliği; âdeta rüya gibi bir hayat diye düşündü Vedat. Yavaş yavaş tanınmış bir kalp doktoru olma yolunda ilerleyen Suat Ağabey, Vedat’a Amerikan mantalitesini de anlatmaya çalışıyordu.

24 Şubat Pazar günü dönüş uçuşu için öğlen saatinde La Guardia Havaalanı’na gittiler. Terminaller hınca hınç doluydu.

Vedat içinde tuhaf heyecan ve duygularla öğleden sonra saat 15:00’te Pan American 001 sefer sayılı uçağına bindi. O yıllarda, ki daha sonra da 1990’lara kadar devam edecekti, Pan American Hava Yolları’nın dünyayı iki ters yöne doğru, yani batıdan doğuya ve doğudan batıya doğru Amerika merkezli olarak dolaşan iki seferi çok meşhurdu: Pan Am 001 ve Pan Am 002 numaralı seferler... Bunlardan doğuya doğru olan; New York’tan hareketle, Londra, Roma, İstanbul, Tahran, Karaçi, Delhi, Bangkok, Hong Kong, Tokyo, Manila, Hawaii, San Francisco ve Chi-

cago üzerinden New York’a geri dönen 001 numaralı seferdi. Ve bir de bunun tam tersine doğudan batıya doğru; New York’tan kalkarak, Chicago, San Francisco, Hawaii, Manila, Tokyo, Hong Kong, Bangkok, Delhi, Karaçi, Tahran, İstanbul, Roma, Londra üzerinden tekrar New York’a gelen... Bu da 002 numaralı seferdi.

25 Şubat Pazartesi günü akşam saat 17:00’de Pan American 001 numaralı sefer Yeşilköy Havaalanı’na indi. Şükran küçük ağabeyi İzzettin ile beraber Vedat’ı karşılamaya gelmişti.

Aynı 001 numaralı Pan Am seferi, yaklaşık 12 yıl sonra, 30 Ocak 1975 akşamı kaderin tuhaf bir cilvesi olarak Vedat’ın karşısına tekrar çıkacaktı. İstanbul’da Vedat’ı çok yoğun işler bekliyordu. Bir taraftan yine Acıgöl İşletmesi, Cihanbeyli İşletmesi ve İzmir zırnık fabrikası üçgeninde işlerin peşinde koşuyor; bir taraftan da kurulacak yeni şirketin bürokratik formaliteleriyle uğraşıyordu.

1963 senesinin Nisan ve Mayıs ayları hareketli ve heyecanlı günlerle dolu geçti. O devirde yabancıların Türkiye’de maden aramaları, maden işletmeleri veya maden şirketlerine %50’yi aşan oranda ortak olmaları Bakanlar Kurulu iznine bağlıydı. Çünkü bir ülkenin yeraltı kaynakları o ülkenin gerçek zenginliği idi; bunların çarçur edilmesine, değerinin altında fiyatlarla yurtdışına ihracatına müsaade edilemezdi. Bakanlar Kurulu’ndan izin

alınabilmesi için gerekli başvurular yapıldı. Vedat formalitelerin takibi için 1 hafta boyunca Ankara'da kaldı.

Şeref Ağabey, eşi Mihricihan Yenge ile Bahçelievler Mebus Apartmanları Mahallesi'nde oturuyordu. Evet, bu apartmanlarda çok sayıda mebus (milletvekili ve senatörler) vardı ve Şeref Bey çoğu ile yakın ahbaptı. Vedat, bu vesile ile Enerji ve Sanayi Bakanı Fethi Çelikbaş ile tanışma imkânı buldu, ona konuyu anlattı. Fethi Bey son derece bilgili, kültürlü, Galatasaray Lisesi'nden sonra Ankara'da Siyasal Bilgiler'den mezun, devlet adamlığı vasıflarını her bakımdan taşıyan, değerli ve köklü bir politikacıydı. Vedat'a çok ilgi gösterdi ve konunun özelliği sebebiyle mutlaka Başbakan İsmet Paşa ile görüşmesini de tavsiye etti.

Hısımları olan Dr. Zafer Paykoç, Ankara'da İsmet Paşa'nın özel doktoru idi. Vedat onun yardımıyla İsmet Paşa ile görüşme fırsatı buldu. Daha sonra "Şu ana kadar karşılaştığım en büyük Devlet Adamı," diye bahsettiği ve o dönemde Başbakan olan İsmet İnönü'den çok etkilenmişti. Yaklaşık yarım saat süren görüşmesinde, Paşa'ya Amerikalılar'la ortaklaşa böyle bir göl madenciliği işi yapacaklarını ve ülkemizin sodyum tuzu kaynaklarını modern yöntemlerle geliştirerek büyük tonajlarda ihracat sağlayacaklarını izah etmişti. Paşa'nın önce bu izahatı çok büyük bir dikkatle dinlemesi ve sonra kendisine "Vedat Bey evladım,

doktorum Zafer Paykoç senden, ailenden ve hukukçu olan baban Adem Safi Bey'den sitayiş ile bahsetti. Ben de şimdi seninle konuşurken gözlerinden ne kadar büyük bir enerji ile bu işe inandığını görebiliyorum. Senin bu işin başında Genel Müdür olarak kalman kaydı ile gerekli kolaylığı göstereceğim, çünkü leyli meccani olarak okumuş ve başarıyla üniversite tahsilini tamamlayarak yüksek mühendis olmuşsun, ayrıca da Evladı Fatihan soyundan geliyorsun. Senin gibi gençlerden Türkiye'ye olsa olsa fayda gelir. Sen bu bahsettiğin işin başında olduğun sürece bu memleketin aleyhine olabilecek hiçbir şeye izin vermezsin. Ben İkinci Balkan Harbi'ni binbaşı rütbesiyle bizzat yaşamış bir kumandan olarak oradaki Müslüman ahalinin neler çektiğini, bütün varlıklarını bırakarak İstanbul'a ve Anadolu'ya nasıl gelebildiklerini çok iyi bilenlerdenim. Balkan muhacirleri zorluklarla gelebildikleri bu memlekete daima fayda sağlamışlardır," diye kendisine hem iltifat etmiş, hem de nasihatlerde bulunmuştu.

Vedat, 10 sene sonra, İsmet Paşa'nın 28 Aralık 1973'teki cenaze törenine Doktor Zafer Ağabey ile birlikte katılacaktı.

Önce Ticaret Bakanlığı'nın onayı alındı, sonra da 8 Mayıs 1963 tarih ve 6/1723 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla ALKİM ALKALİ KİMYA ANONİM ŞİRKETİ kurulması hakkında resmî izin çıkmış oldu.

Kararname; Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel, Başbakan İsmet İnönü ve içlerinde o kabinedeki Çalışma Bakanı Bülent Ecevit'in de bulunduğu tam 22 Bakan'ın imzalarını taşıyordu.

T.C.
Bağbakanlık
Kanunlar ve Kararlar Teftiş Dairesi Başkanlığı

Sayı : 6/1728

Cumhurbaşkanı
C. Örsel

Devlet Bakanı	Devlet Bakanı	Adalet Bakanı	Millî Sa. Bakanı	İşleri Bakanı
R. Arbar	M. Ekten	A. R. Yörük	İ. Sancar	H. G. Bekata

Dişisleri Bakanı Maliye Bakanı Millî Eğitim Bakanı Bayındırlık Bakanı Ticaret Bakanı
F. C. Şekir F. Melis S. R. Hatipoğlu İ. Şekkin E. Şte

San. ve So. Y. Bakanı Cüm. ve Tekel Bakanı Tarım Bakanı Ulaştırma Bakanı Çalışma Bakanı
Y. Arısoğlu C. Östrak M. İsmen R. Nöten B. Scvrit

Yeni Şirket'e
Büro Aranıyor...

İstanbul'un ticaret hayatında, şirketlerin yazıhaneleri tarihsel süreçte hep şehrin merkezi kabul edilen yerlerde oluşmuştur.

1800'lerde Galata ve Sirkeci'de, tüccarların ve gemi agentelerinin bürolarından, yazıhanelerinden ve depolarından müteşekkil iş hayatı; 1900'lerin başından ortalarına, hattâ 1960'lara kadar Eminönü, Tahtakale ve Köprü'yü geçince de Karaköy ve Perşembe Pazarı'na kadar yayılmıştı. 1950'lerin sonu, 1960'ların başında büyük tüccarlar ve büyük şirketler yazıhanelerini, bürolarını yavaş yavaş daha gözde olmaya başlayan Bankalar Caddesi ve Beyoğlu'na nakletmeye başladılar. İş hayatının popüler yerleri artık buralardı. Vedat da yeni kurulacak şirket için Beyoğlu'nda yer arayışına başladı. Bölgenin meşhur emlak komisyoncusu Arif Efendi ile konuşup nasıl bir yazıhane tutmak istediğini anlattı. Tünel'e yakın, Beyoğlu'nun en güzel yerinde, Asmalı Mescit Sokağı'nın İstiklal Caddesi'ne bağlandığı köşe başındaki Terzi Han'ın 3. katında caddeye bakan, birbirinden geçmeli ferah ve geniş üç büyük büro odasını bulunca hiç tereddüt etmeden kiraladı. Genel Merkez teşkilatı olarak, bir idarî müdür, bir sekreter, bir muhasebe müdürü ile iki muhasebe memuru ve bir odacı/müstahdem ile çalışmayı düşünmüştü. Bu kişiler birinci ve ikinci odalarda; hem han holüne açılan kapısı olan, hem de bu genel kadronun ve memurların çalışacağı odalardan geçilen üçüncü büyük odada

da karşılıklı iki masada Mr. Finkel ile kendisi çalışacaklar; odada bir de büyük 8 kişilik toplantı masası bulunacaktı. Bunları daha büroyu ilk defa gördüğü ve kiralamaya karar verdiği anda aklında canlandırmıştı.

O zamanki Ticaret Yasası'na göre anonim şirketlerin kuruluşu için asgari beş ortak gerekiyordu. Bu nedenle,

1. Amerikan kanunlarına göre kurulmuş bir şirket olan: Essex Interore Inc. (500 Fifth Avenue, New York City, N.Y: USA),
2. Türk ticaret kanunlarına göre kurulmuş bir şirket olan: Alkali Madencilik Limited Şirketi (Gönül Sokak No: 34 Ayhan Han, oda No: 354, Beyoğlu-İstanbul),

AMERİKALI
ORTAKLAR İLE
YEMEK, 1967

-
3. T.C. tebaasından: Hasan Vedat Kora (Aktar Sokak No: 24 Beşiktaş-İstanbul),
 4. T.C. tebaasından: Cihat Kora (1606 sayılı Sokak No: 18, Kat: 2, Bayraklı-İzmir),
 5. T.C. tebaasından: Emine Şükran Kora (Aktar Sokak No: 24 Beşiktaş-İstanbul)

şirket kurucu ortakları olarak tespit edildiler.

Amerikalılar'ın temsilcisi sıfatıyla hareket eden, ticaret hayatında duayen olan Sadi Aral Bey Ana Sözleşme'yi hazırlatarak, artık bundan böyle tüm işleri idare edecek olan Vedat'a iletti.

Yaz ayları; sodyum sülfat üretilen göl işletmeleri için yoğun çalışmaların olduğu, göl sularının havuzlara aktarıldığı, kimyasal dengelerin ve solüsyon sıcaklıklarının günlük bazda yakından izlendiği bir zaman dilimiydi. Bu nedenle Vedat bir taraftan büronun kiralanması, yazıhane mobilyalarının temin edilmesi, o devirde çok zor olan telefon naklinin (Alkali Madencilik'in Gönül Sokak'taki bürosunun 44 27 23 numaralı telefonu bin bir güçlük ile bu yeni yazıhaneye nakledildi.) sağlanması gibi işleri takip ederken diğer taraftan da seyahatlerini aynen sürdürerek Dazkırı-Acıgöl'de ve Cihanbeyli-Tersakan Gölü'nde sodyum sülfat üretimini ve müşterilere sevkiyatı devam ettiriyordu.

İzmir'deki zırnık fabrikasının çalışması, ilk kuruluşta ya-

şanan bazı teknik problemlerin halledilerek düzenli bir üretime ulaşılmaması sağlandığı için Vedat'ın İzmir seyahatleri biraz daha azalmıştı. İyi bir tesadüf eseri buldukları Zeki isimli bir usta kısa zamanda fabrikanın çalışmasını sağlayabilecek düzeye gelmişti. Zeki Usta, bir sene içinde fabrika ustabaşısı ilan edildi, kendisi uzun yıllar burada çalışacaktı. 1983 senesinde, yani ilk üretimden tam yirmi sene sonra fabrika kapanınca emekli olacaktı.

Vedat'ın Dazkırı'ya giderken İzmir üzerinden geçerek fabrikaya birkaç gün uğraması yeterli oluyordu. Kardeşi Cihat sodyum sülfür tesisinin nasıl çalışacağını gayet iyi öğrenmişti. Bu nedenle fabrika ile daha çok ilgilenebiliyor, otomobiliyle sık sık fabrikaya gidip işleri denetliyor, Krom İş Hanı'ndaki yazıhaneden de zırnık satışlarını idare ediyor, Vedat'ın yükünü hafifletmeye gayret gösteriyordu.

Vedat kimya işinde üretim kalitesinin önemini çok iyi bildiği için, İzmir Krom İş Hanı'ndaki büronun arkasındaki bir oda boşalınca orayı da derhal kiralayarak küçük bir analiz kontrol laboratuvarı hâline getirdiler. Bir laborant tuttular, Nilüfer Hanım. Yanına da genç bir çocuğu müstahdem olarak verdiler. Müstahdem öğleden sonra zırnık fabrikasına gidiyor ve her gün üretimin iki aşamasından, tephir ve varil dolumu bölümünden alınmış olan numuneleri laboratuvara getiriyordu. Gelen üretim

numuneleri burada analiz ediliyor, kayıtlar titizlikle tutuluyordu. Cihat da, mesleği eczacılık olduğu ve bunun önemini gayet iyi bildiği için İzmir'deki bu kontrol laboratuvarına daima büyük önem veriyor ve çalışmaların aksatılmadan sürdürülmesi için elinden geleni esirgemiyordu. ArGe ve Kalite Kontrol anlayışları, laboratuvarın dikkatle ve titizlikle çalışması gerektiği ta o zamandan önemsenmişti.

Alkim Alkali
Kimya Anonim Şirketi
Kuruluyor

Sonunda bütün formaliteler tamamlanarak, Ekim ayı başında şirket kuruldu. Amerikalı ortak şirketin % 70'ine sahip olacağı için, toplam kuruluş sermayesi olarak hesaplanan 3.200.000 TL'nin % 70'ine denk gelen 2.240.000 TL'yi nakit olarak koydu; Vedat da Alkali Madencilik Ltd.'ye ait olan bütün sodyum sülfat ruhsatlarını, Acıgöl ve Tersakan Gölü'ndeki her iki işletmeyi tüm envanterleriyle birlikte, İzmir'deki zırnık fabrikasını, kısaca Alkali Madencilik'in elindeki bütün varlıkların tamamını, ticaret mahkeme-since yapılan değer tespiti sonunda bulunan toplam 960.000 TL üzerinden aynı sermaye olarak yeni şirkete aktardı. ALKİM ALKALİ KİMYA ANONİM ŞİRKETİ 14 Ekim 1963 tarihin-

VEDAT KORA VE EŞİ
ŞÜKRAN EVLERİNDE
AMERİKALILAR İLE
ÇAY DAVETİ

de 3.200.000 TL sermayesiyle İstanbul Ticaret Sicili'nde tescil edilerek resmen faaliyetine başladı.

Yönetim Kurulu Başkanı olarak Lee Finkel, Genel Müdür olarak da Vedat Kora aktif görev yapacaklardı.

Lee Finkel, eşi Dorothy ve iki oğlu ile Ekim ayı ortalarında Amerika'dan İstanbul'a geldi. Önce Hilton Oteli'nde 1 ay kadar ikamet ettiler. Bu esnada kendilerine kalacakları ev arandı. Bu işi Şükran üstlenmişti. Mrs. Dorothy ile beraber çeşitli yerlere baktıktan sonra Ortaköy'de Emin Vafi Korusu'ndaki 3 katlı bir apartmanın üst katını mobilyalı olarak kiraladılar. Çok güzel bir Boğaz manzarası vardı ve Kız Kulesi'ni hattâ Sarayburnu'na kadar denizi görüyordu, muhteşem bir İstanbul silueti ayaklar altındaydı. Lee Finkel ve ailesi İstanbul'da 1969 yılı başına kadar kaldılar.

Mr. Finkel Amerika'dan gelirken ana şirket Exxon'un sevk ve idare yöntemleri, dosyalama ve yazışma sistemleri, arşiv düzeni, şirketin mutlaka bir avukata ihtiyacı olduğu ve önemli anlaşmaların şirket avukatınca onaylamasının gerektiği, bütün müdürlerin yıllık ajanda kullanıp her şeyin buraya not alınması gerekliliği, muhasebe sisteminin iç kontrol mekanizmasının nasıl olacağı, mali raporların hangi aralıklarla hazırlanacağı gibi o dönemde normal Türk şirketlerinin hiç alışık olmadığı birçok önemli yeniliği beraberinde getirmişti.

Şirket Avukatı...

Günümüzde bile, yani kurumsallaşma, yönetim, denetim gibi kavramların çok sık kullanıldığı, ama “konuşmaya gelince bol laf, işe gelince eski tas eski hamam” anlayışının aynen devam ettiğini düşünersek; bundan neredeyse 60 sene önce, “ciddi bir şirketin mutlaka bir avukatı bir de denetçisi olur, bunlar göstermelik olarak değil, gerçek anlamda fiiliyatta olur,” anlayışı Amerikalılar tarafından gayet doğal, olması gereken bir yönetim tarzı olarak getirilmişti.

Vedat şirket avukatı olarak, baba tarafından amca çocukları olan Mithat Kora'yı düşündü. Mithat Kora, Prizren'de doğmuş, oradan 1930'larda Türkiye'ye gelen akrabalarındandı. İstanbul Hukuk Fakültesi'ni bitirdikten sonra, bir müddet devlet görevinde bulunmuştu. Antalya ve Üsküdar'daki savcılık yıllarını takiben, 1959 senesinde serbest avukatlığa başlamıştı. Karaköy'de Ömer Abed Han'da yazıhanesi vardı, ticaret hukuku üzerine yoğunlaşmıştı. Vedat, Mithat Kora'yı bir cuma sabahı Mr. Finkel ile tanıştırdı, Sadi Aral da bu tanışma toplantısında hazır bulunuyordu.

Genel tanışma ve hoş sohbet faslı sırasında Sadi Aral ve Mithat Kora birçok ortak tanıdıkları olduğunu anladılar, çok kısa sürede güven ortamı oluştu. Kendisine şirketin avukatı olması resmen teklif edilince, Mithat Bey de bunu memnuniyetle kabul edebileceğini belirtti.

Mithat Kora'nın 1963 senesi Kasım ayında başlayan "Alkim Alkali Kimya A.Ş. Hukuk Müşavirliği" hiç ara vermeden 2013 senesine, kendisinin artık tam zamanlı emekliliğe geçerek Baro kaydını kapatmasına kadar tam 50 yıl kesintisiz olarak devam edecekti.

Alkim'in en küçük, en basit bir kira kontratından, milyonlarca liralık tedarik ve satış sözleşmelerine, şirketin büyümesi ve sonrasında "halka arzı" esnasındaki en karmaşık hukukî meselelere kadar bütün yasal işlemler daima avukat Mithat Kora'nın kontrol, denetim ve yönetimiyle yürütüldü. Tecrübesi, dürüstlüğü ve daima kanunlara, mevzuata tam olarak hâkim olmasıyla İstanbul Adliyesi'nde nam salmış, Baro'nun en değerli üstatlarından biri olan avukat Mithat Kora, hiçbir şeyi şansa bırakmaz, daima âdetâ kılı kırk yararak her şeyi en ince detayına kadar düşünür, bağlantılı olabilecek hukukî sonuçları dikkate alır ve buna göre hareket ederdi. Tam elli sene boyunca Alkim'in en küçük bir yasal sorunu olmadı.

“Arşiv ve
Dosyalama”nın
Önemi...

Mr. Finkel, bir müessesenin en önemli yerlerinden birinin de arşiv-dosyalama düzeni olduğunu doğal olarak biliyordu. Dosyalama sisteminin akılcı ve sistematik olması gerekiyordu. Ayrıca büyüme ve gelişmeye de uygun bir aritmetik düzeninin olması lazımdı. Amerika'dan gelirken ana şirket Exxon'un dosyalama metodunu aynen burada uygulamak üzere getirdi.

Bugün, 2021'de hâlâ aynı metot kullanılıyor, tabii ki son 15 senedir bilgisayar ortamında –sanal ortamda da– evraklar kayda giriyor, saklanıyor; kuruluş evraklarından itibaren bugüne kadar resmî ve özel her gelen evrakın aslı ve her giden evrakın da ilgili nüshası arandığında hemen bulunabiliyor.

Sevk ve idare düzeninde, şirkete gelen tüm evrakların, yazıların, mektupların ve faturaların mutlaka önce evrak kayıt defterine işlenmesi; sonra Genel Müdür'ün gelen ve kaydedilen bütün evrakları, mektupları, yazıları ve faturaları görmesi ve üzerinde ne işlem yapılacağına dair kaşesini basarak havale etmesi; aynı şekilde şirketten dışarıya giden bütün yazışmalarda da yine Genel Müdür'ün onay parafı, önemli yazılarda da imzasının olması temel kurallardı. Faturalar, Muhasebe Müdürü'nün parafını, İdari Müdür'ün parafını ve Genel Müdür'ün imzasını havi olacaktı. Genel Müdür seyahatte ise, kendisine her akşamüzeri, telefon irtibatı sağlanabildiğinde bütün bunlar tek tek

iletilecek, talimatına göre hareket edilecekti. İlk başta gereksiz kırtasiye zannedilen bu sistemin ne kadar yararlı olduğu, birçok hata ve yanlışlığı ve unutkanlıkları nasıl önlediği sonradan daha iyi anlaşılacaktı.

Bütün bunlar Alkim'in kuruluşundan itibaren uygulandı. Temellerin niçin sağlam olduğunu bunlara bakınca görebiliyoruz.

Cihanbeyli'de
İlk Sodyum
Sülfat Fabrikası
Kuruluyor...

Vedat sodyum sülfat fabrikasının öncelikle Cihanbeyli’de kurulmasını düşünüyordu. Bunun sebebi çok basitti, çünkü Tersakan Gölü’nde, gölün kuzey ucundaki iki tane dil şeklinde uzanan girintiyi (küçük koy) çok ucuza mal olabilecek toprak setlerle kapatarak büyük yüzölçümlü üretim havuzları elde edilebiliyordu. Böylece hammaddenin maliyeti de ucuzluyor, üretim kolaylaşıyordu.

Vedat birkaç yıldan beri Türkiye’nin sodyum sülfat ihtiyacının senelik olarak kaç ton olduğunu inceliyordu. Atatürk döneminde kurulmuş olan Seka ülkemizde selüloz ve kâğıdın üretimi için birbiri ardına tesisler kurmaya başlamıştı. 1930’larda kurulan İzmit fabrikasından sonra, o zamanlar Zonguldak’a bağlı olan Çaycuma İlçesi’nde selüloz ve kraft kâğıdı fabrikaları devreye girmişti. O devirlerde Türkiye hem kamu hem de özel sektör yatırımlarını birlikte koordine ederek hızla kalkınabilmek için karma ekonomik model sistemini uyguluyordu. Bu amaçla, kurulmuş olan Devlet Planlama Teşkilatı ülkenin gelişmesine ve artan ihtiyacına göre kamu tesislerini planlarken özel sektöre de yol gösterici oluyordu. Vedat, Seka’nın yakın zamanda, 10 yıl içerisinde (1965-1975) önce Dalaman’da çok büyük bir selüloz ve kâğıt fabrikası kuracağını, daha sonra da Silifke’de Seka Akdeniz fabrikasını ve Seka Akdeniz’i de takiben 1980’lerin başında

Seka Afyon fabrikasını Rus teknolojisiyle inşa ederek devreye alacağını DPT'deki mühendis arkadaşları vasıtasıyla öğrenmişti. Selüloz fabrikaları selülozu ağaçtan en yüksek randımanla elde edebilmek için Kraft Prosesi yöntemi ile çalışıyorlardı. Kraft Prosesi'nde kullanılan sodyum sülfat %98 saflıkta, tam kurutulmuş ve içerisindeki tuz oranı %1'i geçmeyecek kalitede olmalıydı. Şartname böleydi. Bu kalitedeki sodyum sülfatı büyük tonajlarda tüketiyorlardı.

Vedat Ankara'da İstatistik Kurumu'na bizzat giderek, 1962 yıllarındaki ithalat rakamlarını inceledi. Buna göre Seka İzmit ve Çaycuma'daki fabrikaları için Avrupa'dan senede 5.500 ila 6.000 ton arasında ithalat yapıyordu. Aynı şekilde Paşabahçe Şişe ve Cam Fabrikaları da senelik 900 ton civarında sodyum sülfat ithalatını yine Avrupa'dan temin etmekteydi. Ayrıca, Çayyova'da çok büyük bir pencere camı tesisi kurulmaktaydı.

Vedat'ın Acıgöl ve Tersakan göllerinden elde edebildiği sodyum sülfat ise fabrikasyon bir ürün değildi. Üretim, çok basit bir yöntemle yapılıyordu; üretim havuzlarının içerisinde kış aylarında göken Glauber tuzunun (ham sülfat) üzerinde yaz aylarında güneş enerjisi ile meydana gelen ince anhidrit sodyum sülfat tabakasının süpürülerek toplanması, sonra döner eleklerde taş, toprak, ot, süpürge parçacıklarından mümkün olduğunca arın-

dırılması, daha sonra küçük bir döner fırında düşük ısı verilerek içindeki rutubetin mümkün olduğunca azaltılıp elde edilen ince beyaz sodyum sülfatın 50 kg'lık çuvalara doldurulup piyasaya verilmek üzere İstanbul'daki kimyevi madde tüccarlarına sevkiyatından ibaretti.

Kısaca özetlemek gerekirse üretim: Doğal koşullar, yani yazın güneşin ısısıyla konsantrasyonun artırılması, soğuk kış aylarında Glauber tuzunun kristalize olup dibe çökmesi, insan gücü ile toplama, çok basit ekipmanlarla bir parça saflaştırmaktan ibaretti. Böyle bir malın düzenli kalite garantisi isteyen, asgari %98 saflığı şart koşan Seka'ya veya cam fabrikalarına verilebilmesi mümkün olamıyordu.

Bu nedenle, Vedat birkaç senedir %98 saflıkta ve rutubeti olmayacak kalitedeki sodyum sülfatı en ucuz ve kolay şekilde, mümkün olabildiğince basit ekipmanlarla büyük tonajda elde edebilmek için nasıl bir tesis kurması gerektiğini düşünüyordu. Sonunda 1962 yılında patentini aldığı bir yöntem geliştirdi: Kış aylarında üretim havuzunun dibine çöken Glauber tuzunun üzerine Nisan-Mayıs aylarında bir miktar göl suyu ekleyecek, yaz sıcaklığında güneş enerjisi ile suyun altında kalan kristal üst suyunu önce doymuş solüsyona dönüştürecek ve yavaş yavaş ham anhidr şeklinde havuzun dibine çökmesini sağlayacaktı. Hızlıca

çeşitli denemeler yapmış ve bunu ispatlamıştı. Havuzlarda bu şekilde elde edilecek ham anhidr, döner fırında belli bir oranda geri beslenmesi kaydıyla 400 derecenin üzerindeki sıcaklıkta bünye- sindeki suyu tamamen atarak, mamul anhidr hâle dönüşüyordu. Daha sonra kırıcılardan ve eleklerden geçerek istenilen tane boyutuna ulaştırılabilecekti. Prosesi bu şekilde oluşturduktan sonra tesiste kullanacağı döner fırınların, kırıcıların, eleklerin ölçüleri ve kapasiteleri fabrikanın üretmesi gereken senelik tonaja göre kolayca belirlenebilecekti. Bir tek bembeyaz bir renk elde edilebilmesi mümkün değildi, çünkü 400 derecedeki kavrulma, rengi biraz kırıyor, kırık beyaz-bej arası bir renkte çıkıyordu anhidr sodyum sülfat. Seka ve Şişe Cam Fabrikaları için bu hafif renk bir sorun değildi...

Senelik kapasiteyi belirlemek için de şöyle düşünmüştü: Büyük tonajlarda sodyum sülfat üretebilirse Seka'nın Çaycuma ve İzmit'teki selüloz fabrikalarına yılda 6.000 ton sodyum sülfat verebileceklerdi. Cihanbeyli coğrafi mesafe olarak Çaycuma'ya ve İzmit'e, Dazkırı'ya nazaran çok daha yakındı. Nakliyeden de büyük bir tasarruf sağlanacaktı. Paşabahçe Şişe Cam Fabrikası'ndaki arkadaşları ile konuştuğunda Paşabahçe'nin senede 1.000 ton, Çayırova'da kurulmakta olan yeni cam fabrikasının senede 2.000 ton sodyum sülfat ihtiyacı olduğunu öğrenmiş-

ti. Böylece Seka'ya ve Şişe Cam'a toplam 9.000 ton sülfat sevk edilebileceğini düşündüğünden, kapasiteyi 12.000 ton/yıl olarak planladı. Fabrikada mutlaka elektrik enerjisine ihtiyaç vardı. Bu sebeple, tesisi gölün kenarı yerine elektrik alabileceği Cihanbeyli'de kurmaya karar vermişti.

Amerika'ya giderken, yanında tasavvur ettiği bu tesisle ilgili plan ve projeleri de götürmüştü.

Şirketin kurulması ve Amerikalı ortağın gerekli sermayeyi tamamlaması sonrasında artık yatırımlara başlayabilirlerdi. Vedat, Kasım ayı sonuna doğru Mr. Finkel'le birlikte sırasıyla İzmir'e zırnık fabrikasına, oradan Dazkırı'daki sodyum sülfat işletmesine, oradan da Cihanbeyli'ye geçti.

Alkim'in İlk Aracı:
İkinci El Bir
Willys Overland Jeep

Bu arada, şirkete ilk aracı da bu seyahat sırasında İzmir’de satın aldılar. 35 AT 274 plakalı koyu yeşil renkli, iki kapılı Willys Overland jeep. Arabayı, İzmir’den Dazkırı’ya ve oradan da Cihanbeyli’ye kadar Vedat ve Lee Finkel kendileri kullanmışlardı, Cihanbeyli’de Osman Turgut (Kürt Osman) şoför olarak işe alındı. Güler yüzlü ve kalender bir adamdı, gerçek şofördü; yolları bilir, motordan anlar, sadakatle vazife yapardı. Vedat’ın oğulları Reha ve Haluk’a araba kullanmayı o öğretmişti. Uzun seneler Kora ailesinin yanında çalıştı.

Cihanbeyli’de Belediye Başkanı’yla görüştüler. Kasabanın merkezinden Konya’ya doğru birkaç kilometre ileride, yol kenarında bulunan 15 dönüm büyüklüğünde bir tarlayı fabrikayı kurmak amacıyla satın aldılar. Vedat Konya’da kaldıkları otel lobisindeki büyük bir masayı kullanarak fabrika binasının taslak projesini hazırladı. Vedat’ın Konya’da tanıdığı Süleyman Sızma isimli maden mühendisi vasıtasıyla bir inşaat mühendisi bulup görüştüler ve anlaştılar. Bu kişi inşaat projesini hazırlayıp Oda’ya tasdik ettirecek ve kendisinin de tanıdığı bir inşaat taşeronu ile hızla fabrikanın yapımına başlayacaktı. Vedat ile Finkel jeep ile İstanbul’a döndüler, arabayı bu defa Şoför Osman kullanıyordu...

İnşaatın temellerinin atılması sırasında Vedat tabii ki Cihanbeyli’de idi. Yapının hızla ilerlediğini görünce, öncelikle elekt-

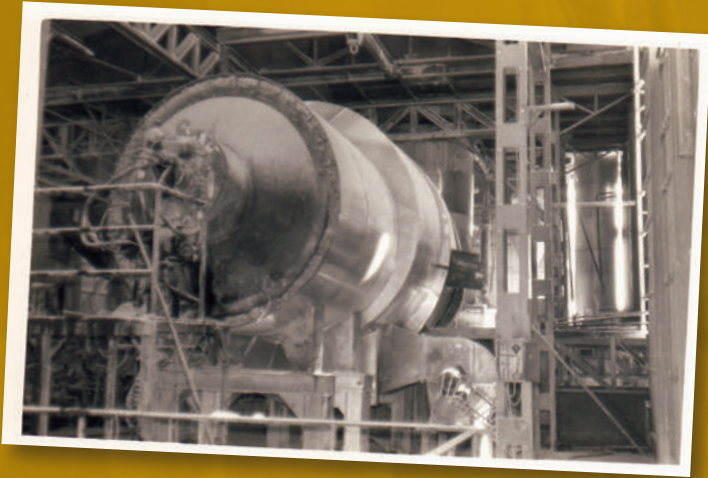
rik hattını ve trafoyu getirdiler. Planlarını bizzat Vedat'ın çizdiği iki büyük döner fırın ve birtakım yan ekipmanlardan oluşan fabrika binası; depoları, kamyon kantarı, su kulesi dahil tam 6 ay içerisinde tamamlandı. Vedat, döner fırınları İzmir Karabağlar'da birkaç yıl önce zırnık fabrikasını kurarken tanımış olduğu Hasan Usta'nın atölyelerinde yaptırdı.

22 Mayıs 1964'te Cihanbeyli Sodyum Sülfat Fabrikası kurban kesilerek açıldı. Açılışa Vedat, Mr. Finkel ve Ankara'dan Şeref Ağabey katılmışlardı. Fabrikaya telefon hattı çekildi ve Cihanbeyli 27 numaralı hat, idare binası olarak da kullanılacak olan kantar binasına bağlandı.

Bu esnada, fabrikanın inşaatı devam ederken, Vedat yine son derece akıllı ve pratik bir düşünce ile Tersakan Gölü kıyısında iki oda, bir salon, bir mutfak ve bir banyodan oluşan lojman binasını süratle inşa edip tamamladı. Yanına da üstü su kulesi olarak kullanılacak, altında küçük 2 kW'lık jeneratör ile bir beçinin geceleri yatacağı müştemilatı hazır etti. Lojmanın önünde güzel bir veranda ve pergolası vardı. Bahçeye yöreden getirtilebilecek birkaç ağaç ve bazı bitkiler ekti, yuvarlak bir havuz ve fiskiye de unutmadı. 1964 senesi Mayıs ayında minik bir fidan olarak dikilmiş olan iğde ağacı büyüyüp kocaman olmuş, 2021 Nisan ayında gene çiçek açmıştı.

Sodyum sülfatın hammaddesi gölden yaz aylarında elde edildiği için Vedat'ın da Haziran, Temmuz ve Ağustos ayları hep burada göl ve havuzlarda geçecekti. Zaten 1952'den bu yana, 12 senedir bütün yazlarını göl işletmelerinde uğraşarak ailesinden ayrı geçirmiş, çocuklarının büyümelerini bile doğru dürüst takip edememişti. Artık şimdi maddi imkânlar biraz daha iyi olacağına göre, ailesinden ve çocuklarından aylarca ayrı kalmamak için o zamanın şartlarına göre Konya'da bile olmayan modernlikte bir lojmanı 4 ay gibi çok kısa sürede inşa edip bitirdi ve 1964 Hazi-

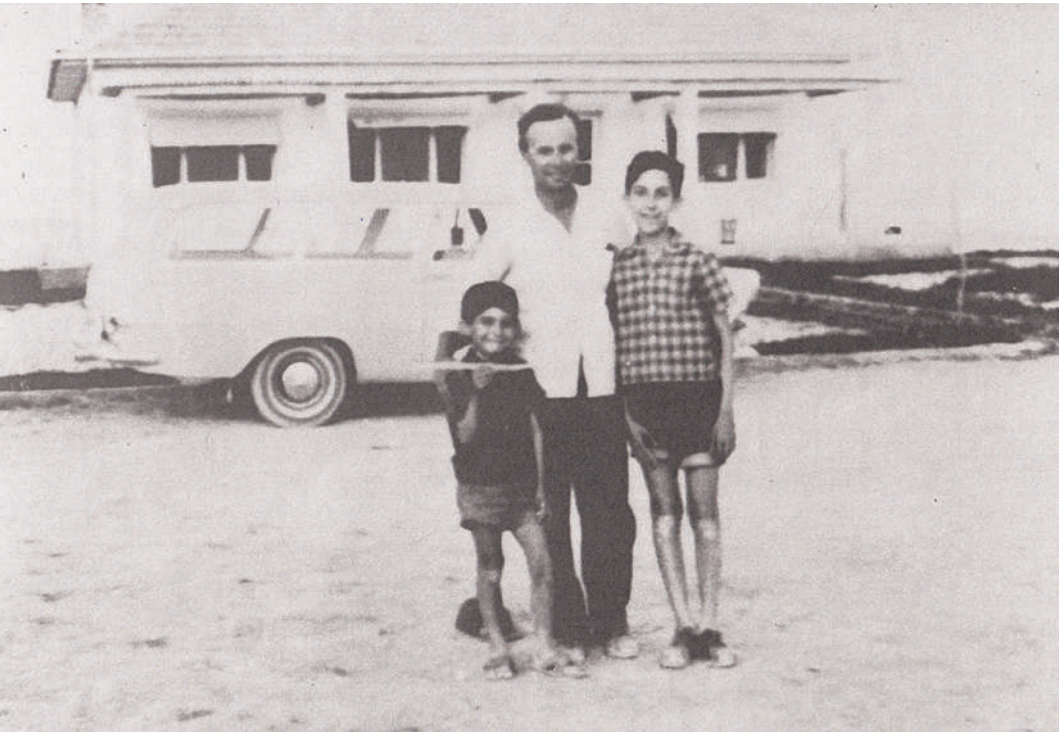
**CİHANBEYLİ
SODYUM SÜLFAT
TESİSLERİ**

ran'ında okullar kapanınca Şükran, Reha ve Haluk hep beraber buraya geldiler.

1964'ten 1969 sonuna kadar, 6 yıl yaz ayları boyunca, 15 Haziran'dan 30 Ağustos'a kadar bu lojmanda kalacaklardı. Vedat bütün gün gölde ve üretim havuzlarında işçilerin başında çalışıyor, Şükran da verandanın köşesinde oluşturduğu küçük laboratuvarında bir taraftan analiz yapıyor, diğer taraftan da yemek ve

**TERSAKAN GÖLÜ
LOJMANI, VEDAT KORA
EVLATLARI REHA VE
HALÜK İLE, 1964**

ev işlerini yürütüyordu. Reha 12 yaşında, Haluk ise 9 yaşında iken araba kullanmayı burada öğrendiler. Otomobil kullanmayı öğrendikten sonra hem çok meraklı oldukları için hem de Vedat, oğullarını tam bir madenci gibi yetiştirmek istediğinden, babalarının teşvikiyle traktör ve kamyon kullanmayı da öğrendiler. Reha henüz 14 yaşındayken 1967 senesinin yaz ayında bir gün Şoför Ali isimli nakliyecinin 15 tonluk koskoca, burunlu tip tabir edilen MAN kamyonunu, yüklü hâlde, Tersakan işçi barakalarının önünden Cihanbeyli'deki fabrikaya kadar 20 km boyunca daracık tarla yollarında kullanarak gitmişti. Tabii ki kendisine araba kullanmayı öğreten “Kürt Osman” kamyonun şoför mahalinde yanında oturuyordu. Aynı şekilde hem Reha hem de Haluk’a avcılığı da öğretiyordu Vedat. İki tane kırma av tüfeği vardı, saçma doldurma aparatı ile akşam yemeğinden sonra masanın üzerinde çeşitli numara saçmaları kümeleyip fişekleri doldurmayı ve ağızlarını aparatla kapatmayı da öğretmişti oğullarına. Nişan alma ve ateş etme zaten akşamüzeri çıkan bağırflak avında doğaldı. Vedat çok iyi bir nişancıydı, iki oğlunu da kendisi gibi yetiştirdi.

O devirde madencilik veya bir işletmenin başında olmak, doğal olarak liderlik yeteneğini de geliştiriyordu. Ayrıca, mutla-ka tamirhanede çalışarak bazı parçaları söküp takmayı; çeşitli tip

anahtarları, lokma takımlarını kullanmayı; pompaların millerini çıkartabilmeyi ve fan kanatlarını yenileyebilmeyi, traktör kuyruk milinden kasnakla büyük santrifüj pompaları çalıştırabilmeyi, bunların havalarının nasıl alınacağını ve hattâ yeri geldiğinde meşhur jeep'in karbüratörünü bile söküp masanın üzerinde dağıtıp temizleyerek tekrar toplamayı Reha ve Haluk da öğrenmişlerdi. 1964-65'te jeep'in arazi vitesini nasıl devreye alabileceklerini biliyorlar, o devrin senkromeshli olmayan şanzımanlarında çift debriyaj ve ara gazı ile birinci vitesten ikinci vitese geçebilmeyi, traktörlerin 10 ileri vitesini nasıl kullanacaklarını öğreniyorlardı. Vedat kendi öğrendiği her şeyi çocuklarına da öğretmeye gayret eder ve mutlaka bunu sağlardı.

Evet, Cihanbeyli'deki sodyum sülfat tesisi kurulmuştu ve günlük 30 ton, senelik 10.000 ton kapasite ile gayet güzel çalışıyordu. 1964-65 dönemi ihalesini kazanarak Seka'ya tam 5.640 ton mal sevk ettiler, Paşabahçe Cam Fabrikası'na da iki günde bir kamyon olarak satışları devam ediyordu. O yıllarda normal kamyonlar 10-11 ton yük alırlardı. Büyük kamyonlara ise 14 tona kadar yükleme yapılabilirdi.

1969 senesine gelindiğinde, Vedat Amerikalı ortaklarıyla bazı konularda tam olarak anlaşamadığını görmeye başlamıştı. Cihanbeyli tesisine ilaveten, Acıgöl'de de sülfat üretimine başlan-

malıydı. Yönetim Kurulu toplantılarında, Alkim'in faaliyetlerinden ve kârlılığından memnun olduklarını her fırsatta söyleyen ve Vedat'ı daima tebrik eden Amerikalılar, sıra ikinci ve çok büyük, çok modern tesisi kurmaya gelince biraz duraksayan bir tavır içerisine girdiler.

Bu arada, 1950'li yılların ikinci yarısından itibaren Türkiye'de ilk defa çamaşır deterjanı kullanılmaya başlamıştı. Alman Henkel firması İzmir'deki Turyağ tesislerinde 1950'li yıllarda Persil ve Tursil markasıyla başladığı deterjan üretimini 1960'lı yıllarda arttırıyordu. Bunu, İstanbul Topkapı'da, Unilever firması Omo marka deterjanı ile takip edecekti. Deterjanda %20 oranında iyi kalitede beyaz renkte sodyum sülfat kullanılması, bir anda piyasada önemli bir talep yaratacaktı.

Vedat bu üstün kaliteli sodyum sülfatın ancak yeni bir teknoloji kullanılarak, kış ayında havuzda dibe çöken Glauber tuzunun temiz bir şekilde havuzdan toplanarak, fabrikada önce eritilip filtrelendikten ve böylece tüm safsızlıklarından arındırıldıktan sonra, vakum altında kademeli evaporatörlerde re-kristalize edilerek yapılabileceğini biliyordu.

Bu amaçla, Amerikan Swenson ve Alman Standart Messo ile yine Alman Lurgi firmalarından 60.000 ton/yıl kapasiteli, doğrudan Glauber tuzunu hammadde olarak kullanan gayet ve-

rimli bir teknolojiye sahip tesislerin yapımı için teklifler toplamıştı. 1969 senesi Aralık ayında yapılan, o senenin son Yönetim Kurulu toplantısında Amerikalı ortakların böyle bir yatırıma sıcak bakmadıklarını görmek kendisini çok üzmüştü.

Bu şekilde nereye varılabiliirdi ki? Deterjan sektörü İspanya'dan bembeyaz son derece yüksek saflıkta sodyum sülfat ithalatına başlamıştı ve önceleri 1967'de senede 10.000 ton olan ithalat 1968 yılında 18.000 tona ulaşmıştı.

Girişimcilığe
Başka Bir rnek:

*Maçka'da Bir Apartman Dairesi mi,
Kandilli'de Bir Yalı mı?*

Vedat, Amerikalılar'la yaptığı ortaklıkla birlikte, Genel Müdür olarak iyi bir maaş almaya başlayınca Aktar Sokak'taki ahşap evden çıkarak kaloriferli, sıcak sulu, güzel bir apartman dairesine taşınmayı düşünmüştü. Senelerdir sobalı, üç katlı ahşap evin meşakkatini çeken Şükran'ı artık biraz olsun rahat ettirmek istiyordu. 1964 senesinin Mart ayında, Valideçeşme'de ana caddede Yonca Apartmanı, 3. kat, 8 numaralı daireyi kiraladılar.

Taşındıkları bu apartmanın tek sahibi Sabri Helvacıoğlu isminde yaşlıca bir demir tüccarıydı. 1950'lerde varlıklı ve zengin insanlar eski konaklarının yerine mimar ve mühendis tutarak ferah, güzel, büyük apartmanlar yaptırıyorlar, burada hem kendileri oturuyor, hem de uygun buldukları kişilere kiraya vererek gelir elde ediyorlardı. Bu apartmanlar tek sahipli oldukları için çok düzenli idare ediliyorlar ve bu apartmanların dairelerinde mal sahibinin titizlikle seçerek kabul ettiği uyumlu kiracılar bulunuyordu.

Her bir dairesi ayrı kişilere satılmış, herkesin kendi anlayışına göre idare etmeye çalıştığı, kendi keyfine ve sadece parasına göre insanları kiracı diye kabul ederek yerleştirdiği, 1960'lar sonrası müteahhitler furyasındaki yap-sat apartmanlarına hiç mi hiç benzemiyorlardı.

İstanbul'da Taksim, Harbiye, Şişli, Nişantaşı, Teşvikiye, Maçka, Valideçeşme gibi eskinin köklü ve saygın insanların,

padişahlık zamanında devlet ricalinde bulunmuş paşaların oturdukları semtlerdeki eski köşkler sahiplerince böyle apartmanlara dönüştürülüyordu.

Bu güzel binalarda, yaptıran mal sahibinin prestijini, varlığını, kültürünü yansıtabilmek için, özellikle Paris ve Viyana'daki gerçek apartmanlar örnek alınıyor; cephe görünüşleri, ana giriş kapılarının sağlamlığı ve güzelliği, pırl pırl parlayan kalın piring kapı kolları, giriş hollerinin genişliği ve ferahlığı, merdivenlerin genişliği, merdiven ortalarına yerleştirilen o klasik pencereci ahşap kabinli büyük asansörler, kış günlerinde apartmanı sıcacık ısıtan sağlam döküm kalorifer kazanları, dairelerde klasik tarz döküm radyatörler, her şeyden öte yüksek tavanlar, çift kanatlı oda kapıları, dairelerin iç hacimlerinin büyüklüğü o devirde bambaşkaydı.

İşte Yonca Apartmanı da, aynen bu kategoride yer alan, 1951 senesinde yapılmış, 5 katlı, 12 daireli, kaloriferli, ihtişamlı, güzel, büyük ve ferah bir binaydı. En üst katta Sabri Helvacıoğlu ailesiyle oturuyordu, diğerlerinde ise Sabri Bey'in titiz bir araştırmayla seçip kabul ettiği kiracılar bulunuyordu. 1964 senesinde taşındıkları bu apartman dairesinden Şükran Hanım 1986 yılında, aynı cadde üzerinde bir daire satın alarak taşınacaktı...

Apartmanın tam karşısında, o devirdeki adıyla Akarefler Yokuşu'nun veya 1970'ten sonraki adıyla Spor Caddesi'nin sol

tarafında vaktiyle yanmış ve yıkılmış büyük bir konağın geniş arsası bulunuyordu.

Taşındıktan birkaç sene sonra, 1967 yılında bir gün bu arsanın tahta perdelerle çevrildiğini ve bir inşaatın temellerinin kazılmakta olduğunu gördüler.

Şükran büyük bir sevinç ve heyecanla, “Aman Vedat mutlaka buradan bir daire satın alalım, yarın öbür gün işler nasıl gider bilinmez, kiracı olmaktan çok fedirgin oluyorum, bak yepyeni bir apartman yapılıyor, daireler de büyük olacak herhalde... Haydi gidip konuşalım müteahhit ile...” dedi.

Gidip konuştular, planlara baktılar, hakikaten çok güzel bir apartman olacaktı. Daireler her katta sağ taraf 3 oda-salon salamanje, sol taraf ise 4 oda-salon salamanje şeklinde planlanmıştı. Mutfaklar geniş ve güzeldi. 4 odalı daireler 300.000 liraydı ve bir buçuk yıl içerisinde teslim edilecekti.

Vedat’ın aklı ise vaktiyle Şehir Hatları vapuruyla Beşiktaş’tan binerek ta Anadolu Kavağı’na kadar yaptıkları bir Boğaz gezisinde gördüğü eski ahşap yalılarda kalmıştı.

“Şükran çok acele etmeyelim, bana 15 gün ver, Boğaz’da Anadolu tarafında bir yalı araştıralım, herhalde fiyatları bundan fazla değildir,” dedi.

Bir cumartesi günü Beşiktaş’tan vapura binerek Kandil-

li'ye gittiler, caminin yanındaki dükkânda bulunan emlakçıya Vedat önceden telefon ederek nasıl bir yer istediklerini söylemişti, emlakçı onları bekliyordu. Beraberce Vaniköy yönüne yürüdüler. Kandilli Kız Lisesi'nin karşısında yer alan, kapı numarası 2 olan yalının binası çok küçüktü, 75 metrekaare büyüklüğünde tek katlı kâgir bir binaydı, deniz tarafında bir verandası bulunuyordu, ancak arsası büyüktü, 950 metrekaareydi. Çok uzun bir deniz cephesi vardı. Fiyatı da 350.000 liraydı. Sıkı bir pazarlıkla fiyatı 300.000 liraya kadar indirdiler.

Unutmayalım ki, o devirde insanlar daha makul koşullarda ve anlayışla, çok daha ciddi marjlar içerisinde hareket ederler, ticaret yaparlar, mal alıp satarlardı. 1990'lardan sonra ülkemizin ticaret hayatına hâkim olmaya başlayan koyun pazarlığı anlayışı o zamanlarda yoktu. Alıcı olduğu zaman "100 istenilen malı 50'ye aldım, ben alırken kazanırım, en akıllı benim," diye kasım kasım kasılan, satıcı olduğu zaman da, "En fazla 50 edecek mala önce 100 istedim, alıcı pazarlıkta yarıya düşürdüğünü zannetti, halbuki esas akıllı benim, tam istediğim fiyata okuttum malı, heh heh heee," diye gevrek gevrek gülen ve kendini çok akıllı zanneden bazı tüccar bozuntuları daha piyasada yoklardı.

Yalının fiyatı istedikleri şekilde olunca, artık geriye Şükran'ın ikna edilmesi kalmıştı.

Şükran, Şehir Hatları vapurlarıyla Boğaz'daki semtlere gidilip gelindiği o dönemde, Üsküdar'dan saatte bir kalkan Üsküdar-Beykoz İETT otobüsünün tıka basa dolu şekilde 1,5 saatte Kandilli'ye gelebildiğini, böyle zor gidilip gelinebilen bir yerde yazlık yer almanın bir kıymeti olmayacağını anlatırken; Vedat, "Şükran, bak benim DPT'deki arkadaşlarım Boğaz'da Ortaköy Beylerbeyi arasında bir köprü projesinin hazırlandığını, hattâ bu köprü'nün bağlantı yolları için bazı istimlaklerin başladığını, köprüyü Cumhuriyet'in kuruluşunun 50. yılına yetiştirmek istediklerini, bu köprü yapıldıktan sonra Boğaz'ın Anadolu yakasının değerinin bir anda misliyle artacağını söylüyorlar. Bu bana da çok makul geliyor, şurada 1973 yılına 5-6 sene kaldı, bugün 300.000 lira olan bu küçük yalı köprü yapıldıktan sonra belki 3 milyon lira edecek. Kirada oturmaya devam edelim, bu yalıyı da alalım, şimdi sadece yaz aylarında gideriz, çocuklar yalının önünden her gün denize girerler, temiz deniz havası onların bu yaşlardaki gelişmeleri için çok faydalı olacaktır, ileride buralarda yaz kış oturulacak, eğer ileride satarsak da büyük kâr ederiz," diye epey dil dökmüş ve sonuçta Valideçeşme'de yeni yapılmakta olan Kent Apartmanı'ndaki bir daire fiyatına Boğaz'da, üstelik Kandilli'de bir yalı sahibi olmuşlardı.

Daha sonraları, 1974 senesinde Vedat o günkü imar şartlarından yararlanarak bu tek katlı 75 metrekarelik küçücük kâgir bi-

nanın yerine, cephesi deniz tarafı boyunca yer alacak betonarme, üç katlı bir yalı yaptırmayı düşünmüştü. Üç evladı vardı, Reha, Haluk ve yeni doğmuş olan Arkin. Kimbilir belki de ileride emekli olup işleri oğullarına devrettiğinde burada oturmayı planlıyordu. Birkaç ay süren uğraşılardan sonra Üsküdar Belediyesi'nden gerekli imar izinlerini alarak eski binayı yıkmış, 1974 senesi Eylül ayında da yeni binanın temellerini atmıştı. Her ay bir kat çıkarak 1975 yılı Ocak ayı başında binanın kaba inşaatını bitirmişti. Vedat, 30 Ocak günü İzmir'den İstanbul'a gelmek üzere uçağa binerken, elinde yalının maketi vardı, bagaja veremediği için itina ile elinde taşıyordu...

KANDİLLİ'DEKİ
YALININ BAHÇESİNDE
MR. FINKEL,
EŞİ DOROTHY,
ŞÜKRAN, VEDAT

Girişimci Bir Liderin Atakları

Vedat, 1967'nin ikinci yarısında, kendisine ayak uydurabilecek kadar enerjik, cevval, gözünü budaktan sakınmayan, atak bir kişiyi kendisine yardımcı olarak göreve başlattı. Hariciyeci saygın bir aileden gelen, İktisat Fakültesi mezunu, esmer, iri yapılı bir kişi olan Ersan Türemen 40 yaşlarındaydı. Vedat ile beraber işletmelere gide gele işin teknik yönünü de öğrenmişti. İstanbul'da başladığı görevine 1972'de, Genel Müdürlük'ün taşınmasıyla Ankara'da ve en sonunda da İzmir'de devam edecekti.

Alkim'in Cihanbeyli'deki fabrikası kendi teknolojisine göre ulaşabileceği azami verimliliğe ve kapasiteye gelmişti. Vedat artık bir ileri safhaya geçmeyi planlıyordu. 1968 yılının Haziran ayında yaklaşık bir ay sürecek bir Amerika seyahati yaptı. Tabii ki ilk durak New York ve Exxon Merkez Ofisi'ydi. Teknik konulardaki düşüncelerini ve planlarını buradaki mühendislerle açtı. Essex Interore'nin kıdemli baş mühendislerinden Mr. Abraham Sadan onu ilgiyle dinliyor ve devamlı notlar alıyordu.

Önce ikisi Chicago'ya uçtular ve alandan kiraladıkları arabayla Harvey şehrine, o tarihlerde henüz Whiting Corporation'a bağlı olarak çalışan Swenson Mühendislik ve Teknoloji firmasına gittiler. Swenson 1960'ların en büyük kimya teknoloji firmalarından biriydi, bütün dünyada çeşitli büyük kimya tesislerini anahatar teslimi olarak kuruyordu. İki gün Harvey'de kaldılar, firma-

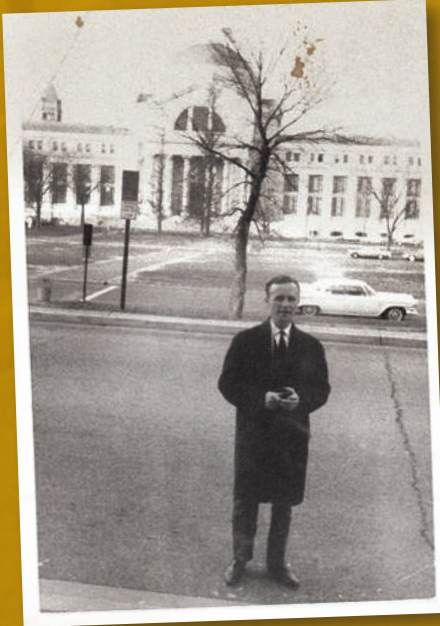
nın başındaki Mr. Ralph Bergstrom ile uzun görüşmeler yapıldı ve 3 kademeli bir evaporasyon tesisiyle son derece randımanlı olarak %99,5 saflıkta ve bembeyaz renkte sodyum sülfat üretebilecek, senelik 60.000 ton kapasiteli bir tesis için  n teklifi aldılar.

Arabayla tekrar Chicago'ya dönüp buradan Salt Lake City'e uçtular. Bu muazzam büyüklükteki g l (aslında tuz gölü) Vedat'a g l operasyonları hakkında önemli yeni fikirler verdi: Burada ilk sodyum sülfat tesisi, aslında belki de pilot tesis denebilir, 1934 senesinde kurulmuştu. Üretim havuzlarında mal toplanması işini devasa Harvester'lar yapıyordu. Toplama bı a ı, ham tuzu veya Glauber tuzunu  defa jiletle keser gibi çok hassas bir biçimde, bir gram çamuru karıştırmadan, pırıl pırıl bembeyaz şekilde yüzeyden sıyrıyor ve tekerlekleri  ifter jant takılarak genişletilmiş, arkasında aynı büyüklükte römork çeken ve böylece 50 + 50 yüz ton ham tuzu tek seferde nakleden Mack marka dev damperli kamyonlara aynı anda boşaltıyordu. Günlük hammadde toplam kapasitesi 10.000 tonlara ulaşıyordu. Bol bol fotoğraf çekti, oradaki mühendislerle tanıştı. Bunlardan biri, daha sonra Kaliforniya'da k  k bir araştırma enstitüsü kuracak olan kimya mühendisi Mr. Donald Garret idi.

Salt Lake City'den sonra Kanada'ya geçildi ve Saskatchewan Minerals firması ziyaret edildi. Burası k  k bir işletmey-

di, Alkim Cihanbeyli tesislerine benziyordu. Lake Chaplin isimli kimyasal gölden kış aylarının şiddetli soğuğuyla ham Glauber tuzu elde ediliyor ve bundan hareketle kalsinatör tipi evaporatörlerde anhidr sodyum sülfat %99 saflıkta üretilabiliyordu.

Kanada'dan Washington DC'ye gelindi. Burada, Exxon'un bazı yetkilileriyle birlikte Amerika Devlet Maden İşleri Ofisi'ne gidilerek, Türkiye'deki sodyum sülfat operasyonları anlatıldı. Bu resmî dairenin muazzam büyüklükteki kütüphanesinde Vedat ve Mr. Sadan uzun saatler geçirerek, sodyum sülfattan elde edilebilecek diğer kimyasallar üzerinde çalıştılar.

VEDAT KORA
AMERİKA'DA,
WASHINGTON DC

Bu uzun seyahat Vedat'ın ufkunu bir hayli açmıştı. Büyük göl işletmelerinin ne anlama geldiğini bizzat kendi gözleriyle görmüştü. Artık Alkim'in de atak yapmasını, Acıgöl'de büyük bir göl işletmesi kurarak, buradan elde edilecek ham Glauber tuzu ile çalışacak modern bir tesis kurulmasını şart olarak görüyordu. Seneler boyunca aynı şekilde, aynı kapasitelerle devam etmek demek, orta vadede yerinde saymak, uzun vadede ise rakipler karşısında küçülme ve sonunda yok olup gitmek demekti. Vedat çok iyi bir mühendis olduğu için bu gerçeği gayet net bir şekilde görüyordu.

İlerlersen büyüsün, durur ve yerinde sayarsan geriye düşer, küçülür ve bir zaman sonra da biter sin.

Amerikalılar ile Yolların Ayrılması

1969 senesine girildiğinde Cihanbeyli tesislerinde üretilen ve ancak Seka ve Cam Sanayisi'ne verilen kırık beyaz renkte ve %98 saflıktaki sodyum sülfatın geleceği pek parlak görünmüyordu, çünkü bembeyaz ve %99,5 saflıkta sodyum sülfat kullanan deterjan sektörü hızla gelişmekteydi. Böyle %99,5 saflıkta bembeyaz sodyum sülfat üretildiği takdirde, 60.000 tonluk bir üretim ile Türkiye ihtiyacını karşıladıktan sonra komşu ülkelere de ihraç etmek mümkündü. Amerikalılar'la ortaklık amacı da modern büyük tesisler kurulması değil miydi? Oysa, yabancı ortak yeni büyük yatırımlardan kaçınır bir hava içerisindeydi.

Bir sene önce Amerika'da ve Kanada'da yaptığı teknik ziyaretler, incelemeler ve oralarda gördüklerinden sonra, Alkim'in ciddi yeni bir yatırım yapılmadan, âdeta yerinde sayar bir şekilde çalışmasını Vedat bir türlü kabullenemiyordu.

Yeni bir yatırım yapılmasına yeşil ışık yakılmayınca, 1969 ve 1970 yılları mecburen Cihanbeyli tesisinin kapasitesinin mevcut şartlar dahilinde biraz artırılarak, kapasitenin senelik 15.000 tona çıkarılmasıyla geçti. Havuzdaki kristal üzerinden, daha önceleri, 1950'li yıllarda olduğu gibi yaz aylarında süpürülerek toplanan hafif tip tabir edilen sülfatın üretimi 15.000 ton seviyesine çıktı. Bu hafif tip mal, kademeli döner eleklerde mümkün olabildiğince temizlenerek deterjan sanayisine çok ucuz bir fiya-

ta verilmeye çalışılıyordu.

Bu şekilde bir faaliyetin herhangi bir gelecek vaat etmediğini, yabancı ortağın bir türlü yeni ve modern tesisler kurulmasını kabul etmek istemediğini ve âdeta oyalama taktiği güttüğünü gören Vedat, Amerikalı ortaklarıyla tekrar masaya oturarak onların hisselerini geri almak istedi. Kendisini frenleyen yabancı ortağından ayrılarak, Tersakan ve Bolluk göllerinden çok daha büyük olan Acıgöl sahilinde modern bir tesis kurarak hızla kapasite artırımına gitmek istiyordu.

1960'lı yılların sonuna doğru Türkiye bazı politik ve sosyolojik çalkantılar yaşıyordu. İlk önce Fransa'da ortaya çıkarak bütün Batı Avrupa'ya bir anda âdeta çığ gibi yayılan 68 Hareketi, ülkemizde de kendini göstermeye başlamıştı. İşçiler örgütleniyor, sendikalar kuruluyor, grevler yapılıyordu. Üniversitelerde de öğrenci hareketleri başlamıştı, dersler boykot ediliyordu. Sağ ve sol görüşlere sahip gençler arasında önce basit kavgalarla başlayan olaylar, kısa sürede silahlı çatışmalara dönüşmüştü. Meclis'te de gergin günler yaşıyor, milletvekilleri arasında o güne kadar rastlanmayan kavgalar oluyordu.

Tam bu sıralarda, 1968'in Eylül ayında Türkiye'deki boraks madenlerini işleten Türk Boraks Consolidated Ltd. isimli dev İngiliz şirketinin elindeki boraks ruhsatlarının, vaktiyle özel

şahıslardan tek tek toplanarak devralınması sırasında yapılan usulsüzlükler ortaya çıktığı için, iptal edilerek bu maden sahalarının Etibank'a verilmesi gündeme geldi. Dünyadaki boraks madeninin neredeyse %60'ı Türkiye'de bulunuyordu ve Osmanlı'dan beri bu boraks madenlerinin ruhsatları ve işletme imtiyazları (1950'li senelerde Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu'ndan yararlanabilmek amacıyla isminin başına Türk eklemesini de yapan) Türk Boraks Consolidated Ltd.'e aitti. Türkiye'nin bu büyük rezervinin ülke yararına kullanılmadığı, İngiliz şirketin madeni ham olarak yurtdışına ihraç edip orada işleyerek çok büyük katma değeri yurtdışında elde ettiği, bize ise çok küçük bir kâr bıraktığı yolunda yazılar yazılıyor, gazetelerde haberler çıkıyordu. Bu konuda Meclis'te şiddetli tartışmalar oluyordu. Sonunda İngilizlerin sahip olduğu Türk Boraks Limited Şirketi'nin sahaları Eti Maden isimli devlet şirketine devredilerek, burada büyük tesisler kurulmasına karar verildi. Böylece ham cevher ülkemizde işlenerek mamul boraks hâline getirildikten sonra, yani bütün kârlılık ülkemizde kalacak şekilde yurtdışına ihraç edilecekti.

Bu olay Amerikalı ortakta âdeta şok etkisi yarattı, bundan birkaç yıl sonra da, 1969'da Libya'da krallık devrilip başa Kaddafi geçince petrol sahalarının millileştirilmesi konuşulmaya başlamıştı. Amerikan Exxon'un Libya'da çok önemli petrol sahaları vardı.

Amerikalılar ile Vedat arasında 1970'in son aylarında başlayan çeşitli konuşmalar, tartışmalar, toplantılar neredeyse iki sene sürdü. Nihayetinde 1972 senesinin Eylül ayında New York'ta buluştular. Bu defa Exxon'un yeni taşındığı 6. Cadde'deki muazzam gökdelenin 35. katındaki toplantı odalarından birini kullanıyorlardı. Vedat burada Amerikalılar'ın da artık Türkiye'deki sodyum sülfat işini sürdürmekte fazla istekli olmadıklarını hissetti.

Toplantılardan sonra hemen otele dönüyor ve çalışmaya başlıyordu. Oturup dikkatli bir şekilde önündeki 10 senede ne kadar üretim, ne kadar satış yapabileceğini gerçekçi bir biçimde hesaplamaya çalıştı. Uykusuz geçen birkaç gecenin ardından kararını verdi:

Ortaklığı
Bitirmenin de
Bir Adabı Vardır.....

Nasıl ki bir işi başlatmanın bir usulü, bir yöntemi varsa, aynı şekilde bir işi, bir ortaklığı sonlandırmanın da adabı olmalıydı.

New York'ta doktor Suat Kora'nın tavsiyesiyle bir avukatla görüştü. Saat ücreti bir hayli yüksek olan bu avukat, "Madem ki büyük yatırım sözü veren Amerikalılar bunu yerine getiremediler, sana hisseleri iade etmeliler ve de geciken, yapılmayan yatırım sözleri nedeniyle de büyük bir tazminat vermeliler," diye öneride bulundu. Doktor Suat Ağabey de bunu destekleyici şekilde akıllar veriyordu: "Vedatçığım bak meşhur avukat da söylüyor, sen hem ortaklarından ayrılır, hem de büyük bir tazminat kopartırsın."

New York'ta buldukları avukat hem karşı taraftan kopartacağı yüklü tazminatın %20'sini istiyor, ayrıca davanın açılması ve ilk masraflar için de o dönemin oldukça büyük bir meblağı olan 50.000 doları peşinen talep ediyordu. Elinden geleni yapacaktı, ama tabii ki davayı kazanarak tazminat alabilecekleri hakkında bir söz veremiyordu. Bir an önce avukatlık sözleşmesini imzalaması için de Vedat'ı zorluyordu. Bu ısrar Vedat'ın beyninde bir şimşek çaktırdı. Son bir değerlendirme yapacağını söyleyerek, o günkü ücreti ödeyip avukatın yanından çıkarken acı acı gülümsemi, "Ben ne düşünüyorum, ne istiyorum, avukat ne istiyor?"

Otele kadar yürüdü, serin bir havaydı, birçok şeyi aklından geçirdi. Odasına çıkınca İstanbul'u arayarak kuzeni avukat

Mithat Kora ile konuştu, Mithat Bey her zamanki ihtiyatlı bakış açısıyla “Vedatcığım aman dikkatli ol, karşı taraf niçin yatırım yapmadığına dair bir sürü argüman ileri sürebilir mahkemeye. Bunları göğüslemeye hazır olmalısın, Dimyat’a pirince giderken evdeki bulgurdan olmayalım...”

Vedat da aynı fikirdeydi. Yürümesi zorlaşan, taraflardan birini sıkıntıya sokan ortaklıkları, “illaki Ana Sözleşme şöyle diyor, hukuk böyle diyor,” diyerek zorlamanın aslında taraflara hiçbir fayda getirmeyeceğini yaşadıkları ve gördükleriyle gayet iyi bir şekilde öğrenmişti. Ayrıca Ortakları olan Essex Interore Fertiliser Inc. ve ana şirketi EXXON sadece Amerika’nın değil, dünyanın sayılı şirketleri arasındaydı. Yıllık ciroları birçok orta çaplı ülkenin senelik bütçesinin çok üzerinde olan, güçlü ve nüfuzlu şirketlerdi. Bu dev şirketin avukat ordusuyla baş edilemeyeceğini, bunun üzerine bir de kendi avukatlarına çok yüksek ücretler ödemek durumunda kalacaklarını ticarî zekâsı ve öngörüsü ile gayet iyi hesaplıyordu.

Bütün bunları karşısına alsaydı, ne olacaktı ki... Kaldı ki, ana ortak bir de mahkemeye karşılaşıncı büsbütün işleri zora koşacak, şirketi adeta çalışamaz hâle getirecekti. Zaten, eğer modern bir tesis için yatırım yapılmaz ise, Alkim yerinde saymaya devam edecek ve birkaç yıldır başlayan yüksek kaliteli

sodyum sülfat ithalatı daha da büyük tonajlarda artarak devam edecekti.

Vedat büyük tazminat hayalleri kurmak veya hiçbir şey olmamış gibi ortaklığı aynen devam ettirerek Genel Müdür maaşını belki bir süre daha almak yerine, yine daima yaptığı gibi zor olanı seçti. Kendisini engelleyen, Alkim'in daha fazla büyümesini kendi şartları açısından desteklemek istemeyen bu ortaklığı bitirecekti.

Amerikalılar'ın ileri sürdüğü şartları kabul etti, bir an önce artık kendisini sıkımsaya başlayan bu cendereden kurtularak hayalindeki atılımları özgürce gerçekleştirmek arzusundaydı.

Yaklaşık bir hafta süren müzakereler sonunda hisselerin tekrar Kora Ailesi'ne geri verilmesi için hazırlanan protokolü imzaladı. İmza sırasında gelişen bir olayı da unutamayacaktı. Vedat'ın mürekkepli kalemı bir türlü yazamıyordu, muhtemelen tıkanmıştı. Lee Finkel, imzayı atabilmesi için hemen kendi dolmakalemını Vedat'a vermişti, Vedat'ın imza sonrası kalemı kendisine geri uzatması karşısında ise, gülerek, "Vedat please keep my pen as a memory of this day, of this signature/Vedat kalemim bugünün ve bu imzanın hatırası olarak sende kalsın," demişti. Vedat bir şey daha öğreniyordu; önemli imzaların atıldığı kalemlerin jest olarak karşı tarafa verilmesi âdetini...

Yabancı Ortaklardan
Ayrılırken,
Aile Hayatında da
Ayrılık Rüzgârları...

Amerikalılar’la ortaklığın bitirilerek yolların ayrılması müzakereleri, tartışmaları sürerken, aile hayatında da maalesef beklenmeyen bazı olumsuz gelişmeler oldu. Vedat ile Şükran’ın evliliklerinin yirminci senesinde başlayan ve gittikçe artan geçimsizliklerin sonucunda 1971 senesinin Kasım ayında Vedat ile Şükran ayrıldılar.

Şükran son derece gururlu bir kadındı, “Beni istemeyeni ben de istemem ve kimseyi de zorla tutamam,” diyerek, boşanma karşılığında maddi hiçbir şey istemeden ve bir an önce boşanmayı ısrarla isteyen Vedat’a hiçbir zorluk çıkartmadan, eski İstanbul terbiyesinin verdiği asalet ile sessizce boşandı.

Cooley Loan'dan Borç Alınması...

Vedat, 1963'ten bu yana Amerikalılar'dan şirket sevk ve idaresi hakkında çok şeyler öğrenmişti. Bir iş için, bilhassa bir yatırım için borç alınabilir, hattâ alınmalıdır ki o iş, o yatırım yapılabilsin. Burada önemli olan, borcun nasıl ve ne şekilde geri ödenebileceğinin işin başında –borç alınmadan önce– dikkatle ve gerçekçi bir biçimde hesaplanması gerekliliğidir. Eğer geri ödemede bir problem oluşmayacaksa borç almak, kredi kullanmak iş hayatının doğal bir parçasıdır.

Amerikalılar'la imzalanan “Ortaklığın Bitirilmesi ve Hisserin Geri Alınması” protokolüne göre, Türk tarafı, yani Vedat Kora, Cihat Kora ve Alkali Madencilik Ltd.; Amerikalılar'a 1963 senesinde koydukları sermaye paylarını, o zamanki dolar değerine senelik makul bir artış katsayısı uygulayarak ulaşılan dolar değerini ödeyeceklerdi. Başka bir deyiş ile Amerikalılar on yıllık ortaklıkları sırasında elde ettikleri temettüleri hariç, şimdi ayrılırken sermaye olarak koydukları paranın (dolar bazında) makul bir miktar fazlasını istiyorlardı. Bu tutarı Türk tarafının karşılayabilmesi için Amerikalı ortak ilginç bir çözüm de önermişti. Cooley Loan isimli Amerikan fonu, dolar bazında makul sayılabilecek senelik faiz oranıyla, 10 yılda eşit taksitlerle anaparası da geri ödenmek kaydıyla Kora Ailesi'ne borç verecek, kontr garanti olarak da bu süre boyunca hisse senetleri temettü kuponları koparılmış olarak kendilerine rehin edilecekti.

Cooley Loan'a borçlanıldı, Amerikalılar'a ödeme yapılarak Alkim hisseleri geri alındı. Cooley Loan'a geri ödemeler hiçbir zaman aksatılmadı ve 1983 yılında tüm borç kapatıldı.

Amerikalılar'dan geri gelen hisseleri, aynen Alkali Madencilik'teki payları oranında, %62,5 Vedat Kora, %37,5 Cihat Kora olarak paylaşıldılar. O zamanlarda anonim şirketlerde asgari 5 ortak olması mecburiyeti sebebiyle Vedat %62,5 hissesinden %1,5'i ikinci eşi Günay Hanım'a, %0,3'ü kuzenleri avukat Mithat Kora'ya ve %0,7'yi de ilk eşi Şükran'a verdi, böylece şirketin yeni ortaklık yapısını belirlediler.

Mali Darboğazlar...

Evet, Amerikalı ortaklardan ayrılmışlar ve hisselerini geri almışlardı, ancak şimdi çok büyük bir borcun altındaydılar. Cooley Loan'dan aldıkları 10 yıl vadeli ve her yıl hem anapara hem faiz ödemeli krediyi geri ödeyebilmek için şirket sürekli kâr etmeli ve her sene devamlı kâr dağıtmalıydı. Ortaklar da bu temettüden gelir vergilerini ödedikten sonra ellerinde kalan ne varsa hepsini borcun geri ödemesi için kullanmak durumundaydılar.

Cihat Kora, İzmir'de eczanesinden önemli bir gelir sağladığından mali bakımdan daha rahat bir durumdaydı. Vedat'ın yegâne geliri ise şirketten gelecek olan temettü olduğu için borcu ödeyebilmek amacıyla bütün gayretiyle çalışıyor, Cihanbeyli'de üretim tonajını yükselterek yeni açılan Seka fabrikalarına sülfat yetiştirmeye uğraşıyordu.

Amerikalılar'dan ayrıldıktan sonra, bu ağır kredi yükü karşısında Vedat işleri şu şekilde planladı: Dazkırı-Acıgöl İşletmesi'nden sadece İzmir'deki zırnık fabrikasının ihtiyacı olan sülfat çıkartılacaktı. Bu işletmeyi ona göre planlayarak düzene soktu, işletmenin başına artık göl üretim metotlarını öğrenmiş olan Mehmet Çatal'ı koydu. İzmir'de zırnık fabrikası yaklaşık 10 senedir çalışıyordu, Ustabaşı Zeki Kapı işi gayet iyi öğrenmişti, kardeşi Cihat da haftada en az iki-üç defa mutlaka hem fabrikaya hem de Krom İş Hanı'ndaki büroya uğrayarak çalışmalarını denet-

liyor, İzmir bürosundaki kâtip Hamdi Serdar da zırnık satışlarını ve tahsilatlarını gayet mükemmel şekilde yürütüyordu.

Sodyum sülfatın üretim merkezi olarak Cihanbeyli tesisi ve buradaki Tersakan ve Bolluk gölleri faaliyet gösteriyordu. Bir müddet sonra, Cihanbeyli ilçe çıkışındaki 10 yıllık fabrika artık kapasitesinin üst sınırına dayanmıştı. Tesisin büyütülerek, en az 25.000 tonluk bir kapasiteye ulaşılması gerekiyordu.

Vedat, her zamanki gibi yine ileri görüşlü olduğunu ispatlayacaktı. Cihanbeyli İlçesi büyüyor, yavaş yavaş sülfat fabrikasına doğru yaklaşıyordu. Aynı yerde kapasite artırılması yapılırsa, birkaç sene içerisinde bazı çevre problemleri ile karşılaşılması mukadderdi. Bunun için akılcı bir yer seçimi yaptı, Cihanbeyli'den Konya'ya giden ana yol üzerinde 18 kilometre ileride, Karayolları şantiyesi olan bir yol ayrımından 4 kilometre doğuda bulunan Bolluk Gölü kenarında, maden imtiyaz hudutları içerisinde, yasal olarak maden işleme tesisi kurabileceği bir yer seçti.

Karayolları şantiyesine gelmiş olan enerji hattını 3 kilometre devam ettirince elektrik ihtiyacı hallediliyordu. Daha ilk sondajdan gürül gürül 30 derece sıcaklıkta yeraltı suyu gelince tesisin ihtiyacı olan su konusu da sonuçlanmış oldu.

Burada, sadece döner fırın teknolojisi ile rengi biraz kırık sülfat değil, tesise ilave edeceği küçük bir *spray dryer* ile bem-

beyaz sülfat da elde etmek arzusundaydı. Deterjan üreticilerinin ihtiyaçlarını da bu üstün kalite sülfat ile sağlayacaktı. Şirketin mali durumunun rahatladığı ilk fırsatta burada yeni bir tesis kurulacaktı, sadece bir iki yıla ihtiyacı vardı. Vedat, “İnşallah 1975 yılı ilkbaharında temelleri atar, en geç o yıl Kasım ayında tesisi bitiririm,” diye düşünüyordu. Plan ve projelerini iki adet yüksek kapasiteli büyük döner fırın ve 12 metre yüksekliğinde, 4 metre eninde bir atomizer kulesi olacak şekilde hazırlamaya başladı. Atomizer ile sodyum sülfat üretimi denemelerini de İstanbul’da Atabay Kimya’nın küçük atomizerine Glauber tuzu –kristal sülfat– gönderip orada anhidr sodyum sülfat ürettirerek yaptı. Şimdi elinde gerçek maliyet rakamları da vardı.

Acıgöl’de modern bir teknoloji ile 60.000 tonluk sodyum sülfat tesisi hayalini ise Cooley Loan borcunun 10 sene sonra kapatılmasının ertesine, yani 1984-1985 yıllarına öteledi. Ama bu süreç içerisinde, Amerikan Swenson, Alman Standart Messo Duisburg, İsviçre’nin mühendislik devi Escher Wyss ve yine Alman Lurgi firmalarından daha önce almış olduğu teklifleri güncellemek, ve aynı zamanda çeşitli araştırmalar yapmak üzere, ODTÜ’den yeni mezun Gürol Contay isimli genç bir kimya mühendisini işe aldı.

Devamlı Cihanbeyli’de çalışıldığı için, Ankara’da bir ofis açarak, genel müdürlük faaliyetlerini buradan yürütmek amacıyla-

la 1972 senesinde Sıhhiye'ye doğru Atatürk Bulvarı üzerinde, Orduevi'nin karşısında büyük bir binanın 2. katını kiraladı. Muhasebe ve satış teşkilatını İstanbul'dan buraya taşıdı, muhasebe ve bilhassa para işlerinin ne kadar önemli ve hassas konular olduğunu çok iyi biliyordu. Yine Prizren'den gelen muhacirlerden bir akrabaları olan Kemal Baskan Bey'i mutemet kişi olarak kasanın başına getirdi. Ofis yan yana iki büyük daireden oluştuğu için çok geniş ve ferahtı, bir bölümü ArGe laboratuvarı hâline getirdi, sodyum sülfattan hareketle nelerin yapılabileceğini laboratuvar bazında araştırmaya başladılar. Vedat bütün yoğun işleri arasında ArGe'ye ciddi oranda zaman ayırıyor, burada bizzat çalışmaktan da özel bir heyecan duyuyordu.

ArGe deyince, güncel ticaret hayatındaki bütün yenilikleri de en yakından takip ediyordu. Mesela ofiste teleks olması: 1970'lerin başında, aslında yurtdışında ta 1950'lerde hizmete girmiş olan ve telefon hattından yazı gönderen teleks cihazı, ülkemizde de bakanlıklar, büyük kamu kurumları, önemli resmî daireler ve özel sektörde de büyük şirketlerde kullanılmaya başlamıştı. Seka ve Şişe Cam Fabrikaları'nda da teleks kullanılıyordu. Teleks olması başlı başına bir büyüklük, bir çeşit itibarı idi şirketlerde... Alkim Ankara Genel Müdürlük ofisine teleks konulur konulmaz Seka ve Şişe Cam Fabrikaları hemen günlük

sevkiyat tonajlarını teleks ile geçmeye başladı. Vedat Kora bazı hususlarda maliyetin yüksek olmasına bakmaz, şirketin itibarı ve büyüklüğünü gösteren ileri teknolojiyi hemen uygulardı.

Tabii ki parasız yatılı okumanın o doğal içgüdüleriyle de, tasarruf edilecek her şeyden azami tasarruf edilmesine çok büyük önem verirdi. İstanbul'da Terzi Han'daki büroyu da kapatarak, Balyoz Sokak'ta, o zamanların büyük mağazalarından Ünal Mağazası'nın üstünde, 4. katta küçük bir irtibat bürosu bıraktı.

Vedat, Ankara'da tanıştığı Günay Üner Hanım ile 1972 senesinin Nisan ayında evlendi. 1973 yılının 11 Şubat günü üçüncü oğlu Arkın dünyaya geldi.

Eğitim, İyi Eğitim...

Bu arada Vedat, İstanbul'da eski eşi Şükran ile kalmış olan Reha ve Haluk ile de tam olarak ilgileniyor; onların okulları, yaşantıları, ihtiyaçları konusunda Şükran'a gerekli bütün desteği veriyordu.

İyi bir eğitimin insanın bileğindeki altın bilezik olduğunu ve bütün ömrünce bunun faydasını göreceğini Vedat'tan daha iyi bilen olabilir miydi? Bu sebeple o sıralarda ortaokulda okuyan Haluk ve lise çağındaki Reha'nın okulları, eğitimleriyle çok yakından ilgileniyor, ilerideki üniversite hayatlarının nasıl olması gerektiğini de düşünüyor, bunları Şükran'la konuşuyordu.

Tabii ki "iyi eğitim" derken gerçek iyi eğitimi kastediyordu. Çocuğun doğumundan sonra aile içerisinde görüp yaşadıkları ve öğrendikleriyle başlayan aile terbiyesi dediğimiz temel eğitimin, ilkokulda iyi bir öğretmenin elinde devamı, yabancı dili iyi öğreten bir orta/lise tahsilini de mutlaka çok iyi ve önemli bir üniversitede alınan meslekî eğitimin takip etmesi gerektiğini Vedat da, Şükran da gayet iyi biliyorlardı.

Hem Reha, hem de Haluk orta ve liseyi İstanbul Alman Lisesi'nde bitirdikten sonra, o devrin en önemli birkaç üniversitesinden biri olan Boğaziçi Üniversitesi'nden Makine Yüksek Mühendisi olarak mezun oldular.

İlerideki, çok ilerideki yıllarda, Vedat'ın vefatının ardından 15 sene sonra da, Reha eğitim konusunda babasından ve an-

nesinden görüp öğrendiklerini bu defa en küçük kardeşleri Arkın için uygulayacak, TED Ankara Koleji'ndeki eğitiminin ardından, kendisini önce İngiltere'ye, sonra da Amerika'ya, New York'un en itibarlı üniversitesi olan Columbia'ya gönderecekti.

Eğitim Tabii ki Önemli,
Ama Girişimcilği de
Unutmayalım...

1972 ve 1973 yıllarında Alkim'in Cihanbeyli'deki tesisi tam kapasite çalışıyordu. Hem Seka'nın sülfat alımları, hem de Şişe Cam Fabrikaları'nın Çayırova tesisleri devreye girdikten ve bunun üzerine bir de Topkapı Cam Fabrikası açıldıktan sonra tonajlar epey artmıştı. İzmir'deki zırnık fabrikasını da kardeşi Cihat büyük bir başarıyla idare ediyor, piyasadaki paylarını devamlı artırıyordu. Neredeyse aylık 45 ton, senelik 500 ton zırnık üretilip satıyorlardı.

Çok şükür işleri yoluna koymaya başlamışlardı, Cooley Loan'a yaptıkları ödemeler sebebiyle mali bakımdan sıkışıklıkları devam ediyordu, ama hiç olmazsa işler açılmaya başlamıştı.

Bu arada, Vedat ilginç bir karakter olan Mustafa Yıldırım ile tanıştı. Mustafa Bey, Güneydoğulu, Nizipliydi. Bir ağa oğluydu, son derece zengindi.

İstanbul'da Bahçelievler Güngören Mahallesi'nde büyük bir depo inşa etmişti, kimyevi madde ticaretine başlamıştı. Vedat ile tanışmasını yine bir kimyevi madde tüccarı olan Bahar Ailesi sağlamıştı. Mustafa Yıldırım girişimci bir adamdı. Deponun bir bölümünü bulaşık deterjanı imalathanesi hâline getirmişti. Önceleri ilişkileri sadece kendi jel tipi bulaşık deterjanı imalatı için hafif tip sülfat alımıyla başlamıştı, bir yıl içerisinde ahbablıkları ilerleyince "Vedat Bey kardeşim, sen Seka ve Şişe Cam Fabri-

kaları haricinde beni baş bayi yap, ben de senin bütün hafif tip malını alayım, hem de parasını yıllık peşin verip alırım,” diyerek baş bayi olmuştu.

Bu önemli satış alanı da Vedat’ın mali sıkıntılarına bir çözüm olacaktı. Tabii ki Mustafa Yıldırım çok akıllı bir iş adamıydı, peşin para verdiği için malı çok ucuza alıyordu ve bu işten en kârlı çıkan oydu. Fakat, diğer bir yandan da Vedat’ın o zamana kadar göremediği yeni bir pazarın, krem bulaşık deterjanı imalatında pahalı soda yerine ucuz sülfat kullanılmasının önünü açmıştı. Soda yerine sülfat kullanıyordu ve bulaşıklar da pırlı pırlı yıkanıyordu. Evet, işte kimya tahsili yapmamış bir kişi, fevkalade zeki ve atılımcı olduğu için sülfata yeni ve devamlı büyümekte olan bir pazar açmıştı.

Mustafa Bey, son derece hayırseverdi, o devirde İstanbul’un oldukça fakir bir muhiti olan Güngören Mahallesi’nde, fakir insanların evlerine yakacak gönderir, giyecek ve gıda yardımları yapardı. Kendisini sevmeyen insan yoktu dersek yalan olmaz. Aynı zamanda yaşamasını da gayet iyi bilirdi, daima son model Amerikan arabaları kullanır, güzel lokantalarda yer içerdi. Çiçeklere ayrı bir merakı vardı, Küçükçekmece taraflarındaki bir seradan daima güzel çiçekleri saksılarıyla alır ve dostlarının evlerine kadar kendi şoförüyle yollardı. 1994 senesinde, Vedat’ın

büyük oğlu Reha'nın evine yolladığı dev bir saksı orkide, bugün, 2021 Ocak ayında, yine gür bir şekilde çiçeklerini açmıştı. Evet, tam 27 sene sonra Mustafa Yıldırım'ın hediyesi saksı orkide hâlâ canlı ve çok güzeldi.

Mustafa Yıldırım, Bom Kimya adındaki firmasıyla, Alkim'in, daha sonra Sodaş'ın ve Kora ailesinin hayatlarında daima önemli roller oynadı. Dürüst ve iyi kalpliydi, son derece güvenilir, sözü senet olan o eski toprak insanlardan biriydi. Vedat'ın uçak kazasını o akşam TRT televizyonunda öğrenince ilk arayanlardan biriydi. Hemen telefon ederek “Şükran Hanım, ne kadar üzüldüğümü tahmin edemezsiniz, Vedat Bey benim için çok kıymetli bir insandı. Ben buradayım bir şeye ihtiyacınız var mı?” diyen gerçek bir kara gün dostuydu. Sodaş'ın kurucu ortakları arasındaydı, 1998 senesinde vefat edene kadar daima iyi bir dost, iyi bir insan olarak ailenin yanında yer aldı.

Sodaş Şirketi
Kurulurken...

Büyük kapasiteli, üstün kaliteli sodyum sülfat üretecek modern bir tesisin kurulabilmesi için gerekli sermaye bir an önce bulunup fabrika kurulamaz ise, deterjan fabrikalarının kullanmak zorunda olduğu bembeyaz yüksek kaliteli malın ithalatı gün geçtikçe artacaktı. Çok süratle modern bir tesisin kurulması artık şart olmuştu.

1970'lerin başında Türkiye'de bir "İşçi Şirketleri" furyası başlamıştı. Bilhassa Almanya'da çalışan Türk işçilerinden toplanan sermayeler ile 300-400 ortaklı şirketler kurularak bazı alanlara yatırımlar yapılıyordu. Eğer doğru dürüst yapılırsa bu, ülke için çok yararlı olabilecekti. Bu nedenle de, böyle 300 ve üzerindeki sayıda ortaklı şirketler için "özel himayeler" veriliyordu.

Vedat, "Çok Ortaklı İşçi Şirketleri" modelinin aslında gayet başarılı bir yatırım aracı olabileceğini düşündü ve hemen İzmir'e giderek kardeşi Cihat ile konuyu enine boyuna incelediler.

Aslında gayet akıllıca bir düşünceydi: Alkim elindeki birbirine komşu 8 tane Acıgöl ruhsatından en batı yönündeki 3 tanesini peşin bir para almadan yeni kurulacak ve böyle 300 üzeri sayıda ortaklı olacak bir şirkete royalti karşılığında devredecekti. 300 ortaklı şirketin ortaklarının koyacağı küçük sermayeler birleşince modern bir sülfat fabrikasını kurmaya yeterli olacaktı.

Hem de zayıf bir ihtimal olarak görölse de, Alkim'in maden sahaları devletleştirilse bile, yeni çok ortaklı şirkete pek dokunamazlardı, çünkü bu tip şirketlerin desteklenmesi millî bir politikaydı.

Vedat ve Cihat İstanbul, Ankara ve İzmir'deki bütün tanıdıklarıyla haberleştiler, grup toplantıları düzenlediler, sonra oturup baş başa verip uzun bir liste hazırladılar. Acıgöl'de çalışan işçiler vasıtasıyla Dazkırı ve Çardak ilçelerinden de ulaşabildikleri kişilere yeni şirkette küçük paylarla ortaklık teklif ettiler. Üç ay içerisinde ellerinde, yeni kurulacak şirkete ortak olarak küçük miktarlarda sermaye koyabilecek kişilerden oluşan 326 kişilik kesin bir liste vardı. İlginç bir ortaklar topluluğu idi; Vedat'ın en yakın arkadaşı duayen madenci Tarık Gücüyener'den emekli Hava Korgeneral Osman Alpsü Paşa'ya, kimya yüksek mühendisi İsmail Süray'dan kardeşi Cihat'ın kadim dostu olan İzmir'in en ünlü doktorlarından Gündüz Gürsoy'a, başta Mazhar Hiçşasmaz Hoca olmak üzere Ankara'daki birçok önemli bürokrattan İstanbul'daki iş adamları ve tüccarlara, İzmir Ticaret Borsası Başkanı Mehmetçik Paykoç'tan İzmir'in birçok tanınmış ailesine, Denizli'nin ve Çardak İlçesi'nin eşrafına kadar toplumun her katmanını kapsayan çok geniş bir yelpazeydi.

Bu çok ortaklı yeni şirket, iki adımda kurulacaktı. Önce kuruculardan oluşan küçük sermayeli şirket, daha sonra ser-

maye artışı yöntemiyle 326 kişiye ulaşacak bir ortaklık hâline gelecekti.

Vedat ve Cihat'ın İstanbul'dan, Ankara'dan ve İzmir'den bu işe inanmış dost ve arkadaşları gerekli sermaye paylarını yaptırılar. Böylece 600.000 TL sermaye ile 16 Mart 1974 tarihinde 20 kurucu ortaklı SODAŞ SODYUM SANAYİİ A.Ş. kuruldu.

Şirketin ismini Vedat bulmuştu, sodyum sülfat üretilceğine göre, Sodyum Sanayii güzel bir isimdi; nasıl Alkali Kimya'dan ilk heceleri alarak ALKİM adını türetti ise, Sodyum Sanayii A.Ş.'den de bir ön isim olarak SODAŞ'ı oluşturdu, böylece SODAŞ SODYUM SANAYİİ A.Ş. ismini kardeşi ile paylaştı. Cihat da bu ismi hakikaten çok beğenmişti.

Cihat, "Ağabey, Acıgöl'e Çardak İlçesi'ne İzmir'den arabayla 4 saatte gidebiliriz, merkez burası olursa çok daha iyi olur, işletmeyi ve fabrikayı haftanın en az iki-üç günü arabayla gidip denetleyebilir Genel Merkez," diyerek yeni kurulacak bu şirketin merkezinin İzmir'de olmasını arzu ettiğini söyleyince, Vedat da kardeşinin bu isteğini geri çevirmemişti. Böylece Vedat ile Cihat, abi kardeş kolayca şirketin adını ve Genel Merkezi'n yerini belirlemiş oldular.

Fizibilite Çalışmasının Önemi

Vedat'ın Amerikalılar'dan öğrendiği birçok şeyin arasında en önemli olanlarından biri de; bir yatırım yapılacağı zaman mutlaka bunun fizibilite analizinin, yani yapılabilirlik raporunun objektif bir biçimde hazırlanmasıydı. Kaç paraya mal olacak, yatırım tutarının ne kadarı öz kaynak, ne kadarı kredi ile sağlanacak, ne kadar zamanda bitecek, bitirilip çalışmaya başlayınca sağlayacağı kârlılık ve kendisini geri ödeme süresi ne olacak? Ayrıca, olası değişkenliklerin de hesaba katılması gerekirdi, mesela hammadde bedelleri artarsa nasıl etkilenir, mamulün satış fiyatlarındaki değişiklikler yatırımın geri dönüşünü nasıl etkiler?

Böyle bir raporun tarafsız bir gözle ve konuyu her yönü ile araştırıp inceleyebilecek kapasitede uzmanlar tarafından hazırlanması işin doğru olanıydı.

Yoksa, yatırımın yapılmasını isteyenler bu raporu hazırlarsa, doğal olarak sadece olumlu yönleri bakarak bu yatırımın çok başarılı sonuçlanacağını, güzel bir kârlılık elde edileceğini yazarlar; eğer yapılmasını istemeyenler fizibilite hazırlar ise, onlar da sadece olumsuz yönleri sıralarlar ve vazgeçilmesi sonucunu çıkartırlardı.

Kuracakları şirketi halka açık bir ortaklığa dönüştüreceklerine göre, objektif olarak yapılacak bir fizibilite çalışması işin olmazsa olmazı idi. Vedat'ın aklına bu fizibilite raporunu

Ankara'da tanıdığı dört kıymetli mühendisin oluşturduğu Te-Ta Mühendislik ve Mümessillik isimli firmaya hazırlamak gelmişti. Gidip konuştu; Turan Kural, Münir Tanyeloğlu, Fuat Karayazıcı ve Lütfullah Tenker isimli dört arkadaş bugüne kadar sadece kamuda, Sümerbank ve Etibank'ta çalışmışlar ve genel müdür yardımcılıklarına kadar yükselmişlerdi. Üçü devlet bursuyla İngiltere'de tekstil, elektrik ve maden yüksek mühendisliği tahsil etmiş; dördüncü arkadaşları Lütfullah Bey de işletmeler ve iktisat konularında önemli eserler yazmış, kitapları üniversitelerde okutulan bir işletmeciydi. Kısaca hepsi çok değerli kişilerdi. Ankara'da bürokraside tanımadıkları kimse yoktu.

Vedat, sodyum sülfat konusunu ve kurmayı planladığı tesisi en ince ayrıntısına kadar anlattı. Te-Ta Şirketi de yaklaşık 2 aylık bir sürede fizibilite raporunu hazırladı. Bu süreçte birkaç defa bir araya geldiler, akıllarına takılan soruları sordular, Vedat'tan almak istedikleri ilave bilgileri aldılar. Yatırım son derece kârlı gözüküyordu. Öyle ki düşünülen 20 milyon liralık sermayenin 1/4'ü olan ilk apel ortaklardan toplanacak, diğer 3/4 apel şirket faaliyetleri başladıktan sonra, ortakların şirketten alacakları temettüleri ile üç sene içerisinde kapatılacaktı. Ortaklar sonraki yıllarda da gayet yüksek temettüleri almaya devam edeceklerdi. Fizibilite rakamlarını görünce, daha raporu cilt hâline getirip

teslim etmeden önce, Turan Kural hemen Vedat'a telefon ederek, kendilerinin de bu yeni şirkete –Sodaş'a– ortak olmak istediklerini belirtecekti. Nitekim dördü de ortak oldular.

Şirket 1974 senesi Mart ayındaki ilk kuruluşunu takiben aynı yıl Ağustos ayı sonunda, 26 Ağustos Pazartesi günü 20 milyon liralık sermaye artışı yoluyla pay senetlerini halka arz etti. O zamanların ciddi ve büyük bankalarından biri olan Türk Ticaret Bankası'nın İstanbul Taksim, Ankara Kızılay ve İzmir Alsancak şubelerinde açılmış olan hesaplara listedeki 326 kişinin hemen başvurarak sermaye taahhütlerinin ilk 1/4'lük apellerinin yatırılmasıyla bütün paylar ilk gün öğlene kadar satılmış oldu. Bütün ortakların istenilen belgeleri temin etmeleri ve yasal süreler içerisinde çağrı yapılarak gerçekleşen Olağanüstü Genel Kurulu takiben şirketin 20 milyon lira olarak belirlenen sermayesi 12 Kasım 1974'te İzmir Ticaret Sicili'nde tescil edildi.

İzmir'de, Fevzipaşa Bulvarı, Seyhan İşhanı'nın 5. katında genel müdürlük ofisi kuruldu. Cihat'ın yakından tanıdığı, Vedat'ın da tanıştığı ve ilk andan itibaren gayet uygun bulunduğu bir mali müşavir olan Nuri İndelen ilk Genel Müdür olarak atandı.

Çardak İlçesi'nin Dazkırı yönüne doğru çıkışından 3 kilometre ileride Acıgöl sahili başlıyordu. Karayolunu, hemen yanındaki demiryolu hattı takip ediyordu. Yol ile Acıgöl sahili arasında

yaklaşık 250-300 metre mesafe vardı; işte bu göl sahili bandında 600 metre uzunluğunda, yaklaşık 180 dönüm arazi için Hazine'ye başvurularak tesis kurulması için izin işlemlerine başlandı.

Vedat da Amerikalılar'la ortaklık zamanından bu yana tanıdığı proses mühendisi Mr. Abraham Sadan ile birlikte, kurulacak tesisin projelerini ayrıntılı olarak hazırlamaya; tek tek bütün tankların, eleklerin, bant ve konveyörlerin çizimlerini yapmaya, özelliklerini tespit etmeye başladı. Yönetim Kurulu'na aldıkları, kardeşi Cihat'ın yakın ahababı olan mimar Emin Balin Bey de, kendi mimarlık bürosunda Çardak'ta kurulacak fabrika binasının, ambarların ve idare binalarının inşaat planlarını/projelerini hazırlamaya başlamıştı.

Gölün yapısı itibarıyla hammadde elde edilecek havuzların Gemiç Köyü tarafında kurulması gerekiyordu. Ta 1920'lerde, 50 sene öncesinde, ilk defa buradan sülfat elde etmeye çalışan İngiliz Demiryolları mühendisi de toprak setlerden oluşturduğu küçük tuzlayı o tarafa kurmuştu. Senede 100.000 ton Glauber tuzu elde edebilmek için yeterli olacak büyüklükte 3 tane ön buharlaşma havuzu, 3 tane de üretim havuzu planlayıp yapmaya başladılar. Nisan, Mayıs, Haziran aylarında hummalı bir çalışmayla bu hammadde havuzları oluşturuldu ve Temmuz başında henüz göl suyu mevcutken havuzlar dolduruldu.

Acıgöl, çok sığ bir göldür. Kış ve ilkbahar aylarında yağışlar, bilhassa kar yağışları ve sonrasında da hem eriyen karlar hem de seviyesine ulaşır ki bu da 2,5 metreyi geçmez. Sonra yaz aylarının sıcaklığı ile yavaş yavaş göl suyunun buharlaşması sonucu ağustos sonu-eylül başı seviye minimumlara iner, göl sathilleri kurur ve mevcut göl suyu ortadaki en derin çanakta kalır.

Bu nedenle, Vedat modern bir üretim için göl işletmelerinden sadece kristal ham sodyum sülfat elde edilmesini, bir başka deyiş ile hammadde üretim döngüsünü şöyle öngörmüştü: Yaz başlarında, en geç temmuz ayına kadar göl suyunun havuzlara pompalanarak burada toplanması, yaz sıcaklığı ve güneşin yardımıyla bu solüsyonun buharlaşma sonucu konsantrasyonunun yükseltilmesi ve soğuk kış aylarında ham sülfat olan Glauber tuzunun havuz zeminine kristallenerek çökmesi. Sonra bu kristalin ilkbahar yağmurlarıyla yıkanarak yapışık suyunda bulunan sodyum klorürü atmasını takiben, temiz bir şekilde toplanarak fabrikada sodyum sülfat üretiminin hammaddesini teşkil etmek üzere stoklanması.

Fabrikaya damperli kamyonlarla getirilecek olan kristal, önce eritilecek, filtreden geçirilecek ve çok yüksek basınçlı bir pompa ile büyük bir atomizerde (*spray dryer*) kurutulacaktı.

İlk planda senelik 20.000 ton bembeyaz, pırl pırl %99,5

saflıkta anhidr sodyum sülfat üretebilecek bir tesis için bütün planlar ve projeler Kasım sonu, Aralık ortasında artık hazır. İleride bir bu kadar daha kapasite ilave edilebileceği öngörülerek fabrikanın yerleşim planları ona göre hazırlanmıştı. Bir tane de tek katlı güzel bir villa görünümünde lojman binası yapılması planlandı. Ancak artık kış mevsimine girildiği için, inşaatın 1975 Nisan ayında başlamasına karar verildi. Tabii ki bu aradaki zamanda boş durulmayacak; makine teçhizatın, eritme tanklarının, filtrelerin, mal besleme konveyörleri ve helezonlarının yapımlarına başlanarak yaz mevsiminde fabrika inşaatıyla birlikte peyderpey montajları sağlanacaktı.

Vedat, artık Ankara'dan Cihanbeyli'ye günü birlik gidip gelerek idare ettiği Cihanbeyli Fabrikası'nın yanı sıra, Sodaş'ın İzmir'de Hasan Usta'nın atölyelerinde yapılmakta olan makine ve teçhizatının imalatını denetlemek amacıyla sık sık İzmir'e de gidiyordu.

O yıllarda İzmir-Ankara arasında bir sabah bir de akşam uçak seferi vardı. İzmir'e son defa 28 Ocak Salı günü Ankara'dan akşam uçağı ile gitti. Çarşamba günü bütün gün Hasan Usta'nın yanında Sodaş'ın yapılmakta olan tesisatını inceleyerek, bazı düzeltmeleri yaparak geçirdi. Atölyedeki demir masada Hasan Usta, oğlu, yeğeni Cumhuriyet ve işçileriyle öğlen yemeğini beraberce ye-

diler. Vedat iş yapmaktan, üretmekten, çalışan insanla birlikte olmaktan haz duyan bir kişiliğe sahipti.

Akşam Cihatlar'da kaldı. Hep yaptıkları gibi, yemekten sonra oturup yine iş konuştular. Vedat kardeşine Hasan Usta'da yapılmakta olan parçalarla ilgili izahat verdi, Cihat da Vedat Ankara'da iken hem zırnık fabrikasını idare ediyor, hem de Sodaş'ın idari işleri için Genel Müdür Nuri Bey'i yönlendiriyor, yoğun bir biçimde çalışıyordu.

Son'a Doğru...

30 Ocak 1975 Perşembe günü, bütün gün İzmir’de Sodaş’ın Genel Müdürlük ofisinde çalıştılar. Öğleden sonra Emin Balin Bey ofise geldi, yaptırmış olduğu maketi Vedat’a teslim ederek açıklamalarda bulundu.

Vedat altı ay önce kendisinden Kandilli’deki eski küçük tek katlı kâgir yalı binasını yıkarak yapmak istediği 3 katlı binanın projesini hazırlamasını istemişti. Emin Bey’in hazırladığı plan/proje ile imar iznini almış ve yeni yalı binasının inşaatına Eylül ayında başlamıştı. Kaba inşaat Aralık ayı ortalarında bittiği için, iç bölmeleri gözünde daha iyi canlandırabilmek ve İstanbul’daki inşaat kalfasına göstermek amacıyla bir maket hazırlanmasını istemişti, işte Emin Bey bu maketi yaptırmış ve getirmişti.

Cihat arabasıyla ağabeyini Gaziemir Hava Alanı’na getirdi, Vedat valizini bagaja verdi, yalının maketini itina ile elinde tutuyordu. Kardeşiyle vedalaştılar, çıkış kapısından diğer yolcularla birlikte aprona ilerledi. Hafiften yağmur çiselemeye başlamıştı, maket fazla ıslanmasın diye hızlıca adımlarla uçağın merdivenlerine doğru yürüdü.

TK 345 sefer sayılı İzmir-İstanbul seferini yapan Bursa isimli Fokker F-28 tipi, 60 yolcu, 2 pilot ve 2 hostes ile 64 kişi kapasiteli uçak 37 yolcu, 2 pilot ve 2 hostes toplam 41 kişiyle 17:55’te kapısını kapatıp pist başına ilerledi.

Tam saatinde, 18:00'de havalandı, normal bir uçuşla İstanbul'a yaklaştı. İstanbul'da oldukça şiddetli bir yağmur yağıyor, poyraz orta kuvvette esiyordu. Saat 18:40'ta Küçükçekmece açıklarından yağış altında Yeşilköy havaalanına yaklaşılarak (o tarihlerdeki yegâne piste, yani Ataköy-Florya istikametinde yer alan 05-23 pistine) iyice alçaldığı esnada, bir anda meydan elektrikleri kesildi, pist aydınlatması söndü ve etraf zifiri karanlık oldu. Uçak epey alçalmış, piste 2 kilometreden daha az bir mesafe kalmıştı; meydan jeneratörlerinin devreye girerek tekrar pist ışıklarını yanmasını bekleyecek zaman kalmamıştı, pilotlar hemen motorlara yüklenip uçağı toparlayarak Ataköy istikametine doğru pas geçtiler. 18:42'de uçak daha Ataköy üzerindeyken Kule'nin "Yeşilköy Hava Meydanı elektrikleri gelmiştir," anonsu hem pilotların kulaklıklarından hem de kokpit içi hoparlöründen yankılandı. Kaptan Pilot hemen sancak tarafına, yani Marmara Denizi'ne doğru geniş bir daire çizmeye başladı, üç dakika içerisinde 360 derecelik dönüşünü tamamladı, tekrar Cumhurbaşkanlığı Deniz Kışkının üzerinden kıyıya yaklaşılmaya başladı. Havaalanını ve elektriğin geldiğini görüyordu artık. 18:45'te telsizden "Pist ışıklarını görüyorum, iniş izni istiyorum," diye Kule'ye bildirdi. Zaten bir defa pas geçmiş olduğu için, iniş iznini alacağından emin olarak pisti hizaladı, rüzgârı karşıdan alıyordu, güvenli iniş için her

şeyi uygun hâle getirmişti, iniş takımını tekrar açtı, projektörlerini yaktı, flapları iniş için gerekli kademeye getirdi ve inişe geçti. Tam o esnada, 18:46'da Kule görevlisi telsizden pilota hiç beklemediği çağrıyı yaptı: “Pan Am 001 sefer sayılı uçağı kalkış için bekliyor, Mehmet Kaptan sizce bir mahzur yok ise ona kalkış izni vereceğiz, bir defa daha Florya açıklarından bir tur atarsın artık.”

Kaptan Pilot Mehmet Topçuoğlu tekrar motorlara yüklendi, o sırada THY bakım hangarındaki akşam vardiyası teknisyenleri muazzam bir motor gürültüsü duyunca merak içerisinde aprona fırlayıp pist yönüne baktılar. Motorlarına sonuna kadar yüklenildiği için çok büyük bir motor sesiyle TK 345 ikinci defa pas geçiyordu; iniş takımı, projektörleri ve flaplar açıktı. Uçağın zorlukla başını yukarıya kaldırabildiğini ve sağa, karanlık denize doğru dönmeye çalıştığını gördüler. Gövde altında çakan seyir ışıkları gittikçe azaldı ve kayboldu. Uçağın son görünüşüydü.

Pisttekiler birkaç dakika uçağın arkasından bakakaldılar, neler olduğunu anlamaya çalışıyorlardı. İşte tam o sırada 002 sefer sayılı Pan Am Boeing 707 uçağının projektörlerini açarak aprondan hareket ettiğini ve kalkış için pist başına doğru ilerlediğini görünce durumu anladılar. Kule görevlileri Pan Am uçağını 10 - 15 dakikalık rötara sokmamak için İzmir'den gelen THY uçağını tekrar pas geçiriyorlardı.

Pan Am 001 sefer sayılı uçak tam saatinde havalandı.

Birkaç dakika sonra bakım hangarının telefonu çaldı, Kule görevlisi heyecanlı bir sesle, âdeta korkudan kekeleyerek “Tekrar pas geçen TK 345’ten haber alamıyoruz, telsiz irtibatı koptu, radarda göremiyoruz, meydanı alarm durumuna sokuyoruz,” diye haber veriyordu.

Gece saat tam 22:00’de TRT’nin günün son haber bülteni olan Güne Bakış’ta haberler, fonda bir uçak resmi, yanda aşağıya doğru birbiri ardına kayan isimler ile yayına girdi. Spiker Can Akbel üzüntülü bir yüz ifadesi ve ses tonuyla haberi okumaya başlamıştı:

“Maalesef çok üzücü ve elim bir haber şu anda bize ulaştı sayın seyircilerimiz. Türk Hava Yolları’nın TK 345 sayılı seferiyle, saat 18:00’de Gaziemir Hava Alanı’ndan kalkarak İzmir-İstanbul seferini yapan Bursa isimli uçağı iniş esnasında saat 18:55’te Marmara Denizi’ne düşmüştür. Uçaktan ve içinde bulunan 37 yolcu ve 4 mürettebattan aradan geçen 2 saattir hiçbir haber alınamamaktadır. Uçaktan hiçbir iz yoktur. Yolcuların ve mürettebatın listesi şöyledir: “... , Vedat Kora, ...” anonsu acı haberi veriyordu.

Uçağın içerisinde Vedat’tan başka birçok iş adamı ve İzmir’in tanınmış ailelerinin fertleri de vardı. Deniz Kuvvetleri dal-

gıçlarının kazanın ertesi günü sabah saatlerinden itibaren başlayarak bütün gün boyunca sürdürdükleri cansiperane çalışmaları ile uçağın enkazının veya hiç olmazsa içindeki cansız bedenlerin çıkartılabilmesi gayretleri şiddetini gittikçe artıran fırtına sebebiyle maalesef bir sonuç vermedi. Sonrasında ise, önce “Çalışmalara hava şartları düzelene kadar ara verilmiştir,” denildi, bir daha da hiçbir çalışma yapılmadı.

Sadece, iki yolcunun cansız bedenleri üç hafta sonra Bandırma civarında sahile vurdu, onların ailelerine haber verilerek cenazeleri teslim edildi. Geri kalan 39 kişi bir daha hiç bulunamadı.

Uçağın “kara kutu” adı verilen cihazı bütün telsiz konuşmalarını ve pilotların kendi aralarındaki görüşmeleri kaydettiği gibi motor gücü, yükseklik gibi verileri de uçak motorları çalıştığı andan durduğu ana kadar kayıt altına alan, çarpma ile parçalanmaz, yanmaz, patlamaz, suyun 1.000 metre altına kadar su geçirmez bir cihazdır.

“Hiç olmazsa Deniz Kuvvetleri’nin dalgıçları kara kutuyu yerinden söküp yukarı çıkartsınlar ve böylece kaza sebebi kolaylıkla ortaya çıksın,” diyerek epey uğraşan avukat Mithat Kora herhangi bir sonuç alamadı.

Kazanın ertesi günü, Deniz Kuvvetleri sualtı sonarı denizin altındaki uçağın yerini tespit etmişti. Uçak Florya Cumhur-

başkanlığı Deniz Köşkü'nden sadece 3 mil uzakta, Avcılar yönüne doğru denizin 75 metre altındaydı.

İstanbul'da kış mevsiminde hava genelde hafif veya orta kuvvette poyraz olarak esirdi, Marmara Denizi'nin Yeşilköy – Florya – Avcılar bölgesindeki kuzey sahili böyle zamanlarda denizcilerin tabiriyle âdeta çarşaf gibi, dümdüz oluyordu, su altı kurtarma-araştırma-çıkartma çalışmaları yürütülebilirdi. Ama uçak enkazını, ondan vazgeçtik kara kutuyu veya hiç olmazsa cenazeleri çıkartmak için daha sonra hiçbir çalışma yapılmadı.

Mukadderat böyle bir şeydi işte, Vedat Kora'nın 1951 senesinde bir tren seferinin rötâr yapması sonucu değişen hayat yolu, bu defa da “Dünyanın en büyük havayolu şirketinin alandan kalkacak uçağı aman rötara sokulmasın,” denilerek ikinci defa pas geçirilen TK 345'in Marmara Denizi'ne düşmesiyle sonlanıyordu.

Sonradan, her olayda olduğu gibi çok çeşitli varsayımlar, komplo teorileri üretildi, yazıldı çizildi; fakat bütün bunlar uçakta yakınlarını kaybedenlerin üzüntüsünü artırmaktan başka bir işe yaramadı.

Bu sebeple Vedat Kora'nın bir kabri ve mezar taşı olamadı.

Bu kitabın bir amacı da belki bir mezar taşı yerine geç-

mesi, kitabı okuyup bitirdikten sonra, okuyucunun eğer isterse Vedat Kora'nın ruhuna bir Fatiha okumasıdır.

Ve Sonrası...

30 Ocak 1975'ten Günümüze...

Veda'tın işler hakkında kardeşini devamlı olarak bilgilendirmiş ve bütün kritik işleri kendisine eksiksiz olarak anlatmış olması Cihat için çok yararlı olmuştu.

Veda'tın ani kaybı sonrasında, henüz 22 ve 17 yaşlarındaki Reha ve Haluk halen üniversite ve lise eğitimleri sürecinde bulundukları, eşi Günay Hanım ise hem Veda'tın bu hiç beklenmedik vefatıyla manen perişan bir vaziyette kaldığı, hem de daha 3 yaşına yeni basmakta olan oğlu Arkın'la ilgilenmek zorunda olduğundan, işlerin devamının nasıl olacağını görüşmek üzere 11 Şubat günü Aile Meclisi Ankara'da Veda'tın Çankaya-Cinnah Caddesi'ndeki evinde toplandı. O gün küçük Arkın'ın da doğum günüydü, Günay Hanım'a moral olması için özellikle bu tarih seçilmişti.

Aile Meclisi, oybirliği ile Cihat Kora'yı Alkim'in Yönetim Kurulu Başkanı ve Genel Müdürü olarak işlerin başına getirdi. Ersan Türemen Alkim Genel Müdür Yardımcısı olarak devam edecekti, Sodaş'ın Genel Müdürü Nuri İndelen görevini aynen sürdürecekti. Cihat Kora Alkim ile birlikte Sodaş'ın da Yönetim Kurulu Başkanlığı'nı üstlenecekti.

Böylece, Cihat Kora Alkim'in ve Sodaş'ın başına geçerek bütün işleri idare edecek, her iki şirketin önce normal faaliyetlerini sürdürmelerini temin edecek, Sodaş'ın fabrikasının bir an

önce kurulmasını sağlayacak, sonra da her iki şirketin gelişmeleri ve büyümeleri için bütün gücü ile uğraşacaktı.

1977 senesinde Sodaş'ın Acıgöl Çardak tesisleri devreye alındı. Fabrika açılışı yapılırken Cihat Kora, duygulu bir konuşmayla ağabeyi Vedat'ın hatırasını yâd edecek, kendisini uçak kazasında kaybettiğimiz son gün, 30 Ocak 1975'te öğleden sonra Sodaş'ın bürosunda bu tesisin planları üzerinde çalıştıklarını ve oradan havaalanına beraber gittiklerini anlatacaktı.

1980 sonbaharında uzun yıllardır Alkim'de önemli hizmetler vermiş olan, Genel Müdürlük'ün 1976 senesinde Ankara'dan İzmir'e nakli üzerine kendisi de ailesiyle İzmir'e gelerek yerleşmiş olan Genel Müdür Yardımcısı Ersan Türemen emekli oldu.

Yerine, daha sonraları Alkim'de önemli başarılarla imza atacak olan, mülkiye mezunu Nihat Erkan getirildi. Nihat Erkan Genel Müdür Yardımcısı olarak başladığı Alkim'de bütün idari ve bürokratik işleri mükemmelen sonuçlandıran, son derece dürüst ve titiz kişiliği, yorulmak bilmeyen enerjisiyle önce 1988'de Genel Müdürlük'e yükseldi, sonrasında da uzun yılların ardından, şirketlerin duayen üst düzey yöneticisi sıfatıyla Grup Genel Koordinatörü oldu ve halen bu görevi sürdürüyor.

1985-1986'da Reha Kora, rahmetli babası Vedat'ın evrakları arasında bulunan dokümanlardan hareketle, deterjan sek-

**ACIGÖL KIIYISINDA
MODERN SODYUM
SÜLFAT TESİSİ, 1986**

törüne hitap edecek beyazlıkta ve yeterli kapasitede bir sodyum sülfat tesisi kurulması için amcası Cihat Kora'yı ikna etti. Frankfurt'a giderek Lurgi Firması ile görüştü. O güne kadar ülkemizde uygulanmamış olan çok ilginç, çok akılcı bir finansman modeliyle Acigöl kıyısında, Alman Lurgi firmasına anahtar teslimi 60.000 ton/yıl kapasiteli modern sodyum sülfat tesisi yaptırıldı. 1986 yılı Kasım ayında kendi enerjisinin büyük kısmını da kendi kojenerasyon ünitesinde elde eden, bembeyaz pırıl pırıl %99,9 saflıkta sodyum sülfat üreterek Alkim'in tarihinde önemli nokta-

lardan biri olan Dazkırı Koralkim Sodyum Sülfat Tesisleri devreye girdi. Böylece, Vedat'ın bir hayali daha gerçekleşmiş oluyordu.

1978 senesinde Sodaş fabrikasında mühendis olarak işe başlayan, yeni mezun genç **Kimya Mühendisi Kıvanç Türkel** çalışkanlığı ve hızla geliştirdiği bilgisi ile dikkatleri çekmeye başlamıştı. Bilhassa Dazkırı Koralkim Tesisleri kurulurken kendisinin deki bu cevheri gören üst yönetim birkaç yıl sonra onu bu büyük ve modern tesisin başına getirdi.

Kıvanç Türkel, Kimya Mühendisliği becerisinin asıl olarak sahada yani tesisin içinde, prosesin uygulanması sırasında gösterilmesi gerektiğinin en güzel örneklerinden biri oldu. Devamlı olarak ileri teknolojileri takip edebilmek, daima yeniliklerin peşinde koşabilmek için mutlaka iyi derecede yabancı dil bilinmesi, böylece yabancı literatürün takip edilmesi gerektiğini gördüğü için hızla İngilizce öğrendi. Alkim'in ve Sodaş'ın sodyum sülfat tesislerinin modernize edilmesi yolunda önemli adımlar attı. 1998'de İzmir'de kağıt fabrikası kurulurken de sahadaki üstün organizasyon ve gece gündüz çalışma yeteneklerini burada da gösterdi. 1999'da kağıt işinin başına getirildi, Alkim Kağıt'ın Genel Müdürü oldu. 2006 senesinde, emekli olduktan sonra da, İzmir'de **Sistemas** isimli bir mühendislik firması kurarak bilgi ve tecrübelerini sektöre aktarmaya devam etti. Kendisini 2019 yazında, Mısır'da bir iş seyahatin-

de yakalandığı hastalıktan sonra döndüğü İzmir’de aynı hastalığın şiddetle nüksetmesi sonucu kaybettik.

1991-1992 döneminde, Sodaş’ın artık iyice eskimeye başlayan, enerji tüketimi yüksek mevcut tesisinin yerine, Alkim’in yeni kurduğu modern tesise benzeyen, Alman sanayi ve ilaç devi Hoechst’ün ikinci el olarak satışa çıkarttığı amonyum sülfat tesisleri Frankfurt’ta satın alınıp sökülerek Türkiye’ye getirildi. Çardak’taki mevcut fabrikanın hemen yanında sodyum sülfat tesisi olarak kuruldu. Böylece Sodaş da yılda 60.000 ton beyaz renkte, %99,5 saflıkta, deterjan sektörüne satılabilecek kalitede sodyum sülfat üretebilir hâle geldi.

SODAŞ TESİSLERİ

1994 yılında Cihat Kora, önemli bir düşüncesini Yönetim Kurulu'nda dile getirerek “Bakınız artık sodyum sülfat konusunda dünyanın sayılı üreticileri arasına girdik, çok başarılıyız. Ulaştığımız bu büyüklük seviyesinde sadece sodyum sülfata bağlı kalmayalım, başka bir sektöre de yatırım yapalım, Türkiye’ye büyük miktarda birinci hamur beyaz yazı kâğıdı ithalatı var, İzmir’de bir kâğıt tesisi kuralım,” diye yeni bir alana girilmesini istedi. Amcalarına daima çok büyük saygı duymuş olan Reha, Haluk ve Arkın da bu düşünceyi desteklediler. Reha bir uzmanla beraber Avrupa’da ikinci el büyük bir kâğıt makinası bulabilmek için iki yıl boyunca defalarca çok çeşitli ülkelere gitti, sonunda İngiltere’nin Cardiff şehrinde Arjo Wiggins Şirketi’ne ait kâğıt tesislerinin 11 numaralı büyük makinası bütün ekipmanlarıyla birlikte satın alındı. Ferit Kora İngiltere’ye giderek kâğıt makinasının sökümü ve nakliyesi için anlaşmaları imzaladı. Tesis Türkiye’den giden ekiplerce söküldü, tam 58 büyük TIR kamyonu ile taşınarak ülkeye getirildi. Alkim’in İzmir Kemalpaşa’daki sanayi arazisinde yatırıma başlandı. Cihat Kora bu kâğıt tesisinin kurulması için çok büyük emek verdi, gecesini gündüzüne kattı. 1997 sonu, 1998 başında Kemalpaşa Kâğıt Tesisleri devreye alındı. Kısa sürede mükemmel kalitede birinci hamur yazı kâğıtlarıyla Türk basın ve matbaacılık sektörünün vazgeçilmez tedarikçileri arasına girdi.

ALKİM KAĞIT TESİSLERİ

2000 senesinde Alkim Kimya ve Alkim Kâğıt çok başarılı birer halka arz ile borsada yer aldılar. Halka arz, sermaye artırımını yöntemiyle yapılmıştı, arzdan gelen bütün paralar şirketlerin varlıklarına eklendi ve büyümeleri, gelişmeleri için kullanıldı.

2005 yılında, Yönetim Kurulu Başkanlığı'nın 30. yılında Cihat Kora her üç şirkette de (Alkim Kimya, Sodaş ve Alkim Kâğıt) başkanlık koltuğunu daima sadakatle yanında olan ve kendisine her zaman her konuda tam destek vermiş olan Vedat'ın büyük oğlu, artık 53 yaşına gelmiş olan Reha Kora'ya devretti. Kendisi bu tarihten itibaren şirketlerin Onursal Baş-

kanı olarak kabul edildi, bilgi ve tecrübesinden yararlanılmaya devam edildi.

Cihat Kora'ya tüm aile daima büyük saygı gösterdi, gerek 30 yıl süren Yönetim Kurulu Başkanlığı sırasında, gerekse sonra Onursal Başkan olarak ailenin başında bulunduğu sürede, başta Vedat'ın oğulları Reha, Haluk ve Arkın olmak üzere bütün aile fertleri, tüm ortaklar Cihat Kora'ya koşulsuz tam destek verdiler.

2005'ten itibaren, işler Reha Kora'nın başkanlığında devam etti.

2006'da Cihanbeyli eski tesisleri komple yıkılıp yeniden ileri teknolojiyle üretim yapacak biçimde inşa edildi.

2009-2011'de Çayırhan'da yeraltı Glauberit madeninden en yüksek kaliteli sodyum sülfatı üreten, senelik 150.000 ton kapasiteli dünyanın en modern sodyum sülfat tesisleri kuruldu.

Bu süreç'te 1981 senesinden beri Alkim'de görev yapmakta olan **Kimya Mühendisi Hüseyin Ünlü** ve yine aynı kademdeki **Makine Mühendisi İsmail Kandemir'in çok önemli katkıları oldu.** İsmail Kandemir Alkim Cihanbeyli Tesislerinde uzun yıllar Müessese Müdürlüğü yaptı. Makine Mühendisi olmasına rağmen, mühendisliğin – yani gerçek mühendisliğin o kendine özgü araştırmacı ruhu ile, titiz bir kimyacı gibi çalışarak, solüsyon deneyleri yaparak Tersakan Gölünde Leonit hammaddesini elde

etti. Hüseyin Ünlü de, önce Cihanbeyli sonra Dazkırı Koralkim Müessesese Müdürlüklerinin ardından, 2014 yılında Alkim Genel Müdürlüğüne getirildi. Burada da çok başarılı hizmetlerinin sonunda 1981 de başladığı Alkim'den 2018 da emekli oldu.

2015 yılındaki Genel Kurul toplantılarında Reha Kora, Sodaş şirketindeki başkanlığını kardeşi Haluk Kora'ya, Alkim Kâğıt'taki başkanlığını da Cihat Kora'nın oğlu, kuzeni Ferit Kora'ya devretti.

Haluk Kora Sodaş'ta ve Ferit Kora da Alkim Kâğıt'ta gayet başarılı çalışmalarına devam ediyorlar. Her iki grup şirketi de aynı dürüstlük, dikkat ve gayretle yönetiliyorlar.

2016-2017'de yapılan yatırımlarla Alkim Çayırhan Tesisleri'nin kapasitesi ikiye katlandı, yıllık 150.000 ton rafine sodyum sülfat kapasiteli ikinci tesis, Ç-2 ünitesi kuruldu.

2020 yılında, bütün dünyanın ve ülkemizin Covid 19 pandemisiyle boğuştığı yılda da Alkim yatırımları hız kesmedi. Alkim'in tarihinde yine önemli bir dönüm noktasını teşkil edecek potasyum sülfat üretimi için yatırım başladı. Tesis, 2021 yılının ikinci yarısında tamamlanarak, devreye alındı.

2020'nin Haziran ayında, Vedat Kora'nın vefatından sonra Alkim'in ve Sodaş'ın gelişmelerinde çok büyük emekleri olan, Alkim Kâğıt Tesisleri'nin ise zaten fikir babası olarak öncülüğünü yapmış

bulunan Onursal Başkan Cihat Kora 93 yaşında kalp krizinden hayatını kaybetti. İzmir’de kabristanda hepsi daha önce rahmetli olan eşi Gülen Kora, ablası Süheyla ve küçük kardeşi Kufluer Kora ile birlikte yatıyor. Mekânları cennet, kabirleri pür nur olsun inşallah.

1976 - 2021
Okullarımız, Eğitim
Kurumlarımız

Parasız yatılı (leyli meccani) olarak okuyan Vedat Kora ve Cihat Kora kendilerini daima Türkiye Cumhuriyeti'ne borçlu hissettikleri için, gerek tüm yaşamlarında işleri ele alışlarındaki tarzları, devletine vergisini daima doğru olarak ödemenin kutsal sorumluluğu, gerekse eğitim konusundaki hayır'larıyla da biliniyor, anılıyorlar. Kora Ailesi ve Alkim Şirketi, sessiz sedasız, gerçek hayırseverliğin asaleti ve olgunluğu ile, reklam yapmadan, kocaman harflerle isimlerini duvarlara yazmadan; kütüphanelerden, ilköğretim okullarına, normal liselerden, Mesleki ve Teknik Anadolu liselerine kadar tam 12 adet komple eğitim kurumu inşa edip Milli Eğitim Bakanlığı'na hibe ettiler. Hibe etmekle de kalmadılar, daima elleri okullarının üzerlerinde, bakımlarıyla, onarımlarıyla her sene önemli bütçeler ayırıyorlar.

Alkim işletmeleri ve tesislerinin olduğu Konya Cihanbeyli İlçesi'nden, Afyonkarahisar Dazkırı İlçesi'ne, İzmir Karşıyaka'dan, Ankara Çayırhan'a ülkemizin dört bir yanında bu okullarda okuyan on binlerce gencin ülkemize yararlı bireyler olmaları dileğimizle...

2021'deyiz Artık...

Alkim'in, Sodaş'ın ve Alkim Kâğıt'ın yolları açık... Aile bütünlüğü içerisinde, büyüklerden devralınan bayrağı artık genç nesillere devretmek üzere...

VEDAT KORA
İLKOKULU
AÇILIŞI,
1984

Hayatta
En Hakiki
Mürşit
İlimdir.

K. Atalâsh

SAHİBİ
MEVLUT ÇİVİ

HAFTALIK SİYASİ GAZETE

Yazı İşleri Müdürü
F. ÇAKMAK GÖK

26
Ocak
1984
PERŞEMBE
Bu Gazete Nisan
Ahilik Yayıncılık
Uyar

YIL : 7 SAYI : 382

PERŞEMBE GÜNLERİ ÇIKAR

FIATİ : 500 Kuruy

Vedat Kora İlkokulu bu gün törenle öğretime açılıyor.

Alkim Alkali Kimya A.Ş. nce, kurucuları merhum Vedat Kora'nınına, Bahçe Hıvter mahallesine yaptırılan "Vedat Kora İlkokulu" bu gün saat 15.00 de görkemli bir törenle öğretime açılacak.

Açılış törenine, Konya Vali ve Belediye Başkanı Lütfi Tuncel, Alkim Alkali Kimya A.Ş. Genel Müdürü Cihat Kora, Alkim A.Ş. nin diğer yetkilileri, daire amirleri ve Cihanbeyli halkı katılacaktır.

Törende, Alkim Alkali Kimya A.Ş. Genel Müdürü Cihat Kora'y'a, Cihanbeyli halkı adına Belediye Başkanı M. Kerim oğlu tarafından bir plaket verilecektir.

10000 M2 lik alan üzerine yaptırılan "Vedat Kora İlkokulu" 5 derslikli ve kaloriferlidir. Yöremizin en modern ilkokulu olan "Vedat Kora İlkokulu" 20 milyon liraya malolmuştur.

Okulun bahçe duvarı, bahçe düzenlemesi ve çeşitli sosyal tesisler yine Alkim Alkali Kimya A.Ş. nce bu yıl içinde yaptırılacaktır.

İlçemizin ekonomik ve sosyal yünden kalkınmasına en büyük yardımları yapan Alkim Alkali Kimya A.Ş. çeşitli kamu kuruluşlarına yaptığı yardımlarına onların daha iyi hizmet yapmalarını sağlarken, düzenlendiği çeşitli yarışmalarla sosyal yaşantıya renk getiriyor ve bu gün, geleceğin kutikbal çocuklarımızı yetiştirecek modern bir ilkokulu Cihanbeyli'ye armağan etmesini mutluluğuna yaşıyor ve isimli şükredip tesekkür ediyor.

"Vedat Kora 100. yıl Çocuk Parkı"ndan sonra, manevi değerine ölümlü birini bul-

(Devamı Sa. 2 de)

Alkim A.Ş. nin
kurucusu merhum
Vedat Kora

Alkim A.Ş. nin
Genel Müdürü
Cihat Kora

Kamu Görevlileri 3 Şubat'a Kadar İstifa edecek

Yerel seçimlerde aday olacak kamu görevlileri ve tayin gelen belediye başkanları, 3 Şubat akşamına kadar görevlerinden ayrılacaklar.

25 Mart Pazar günü yapılacak seçimlere katılacak Anavatan Partisi, Halkçı Parti, Milliyetçi Demokrasi Partisi, Refah Partisi ve Sosyal Demokrasi Partisi seçime katılacakları çevrelere ait listeleri en geç 28 Şubat Pazartesi akşamına kadar ilgili ilçe seçim kurullarına verecekler.

Seçmen listeleri güncelleştirilerek 3 Şubat Cuma günü askıya çıkarılacak. Listeler 18 Şubat günü kesinleşecek. 21 yaşını dolduranlar da 25 Mart tarihine kadar kimlikleri ile başvurdukları takdirde oy kullanabilecekler.

(Devamı Sa. 2 de)

Yabancı sigaralar önümüzdeki hafta satışta

Ankara (Özel) "Geldi, geliyorlar" derken, Tekel idaresi, elindeki mevcut yabancı sigaraların piyasaya çıkarılmasına karar verdi. İlgililer, yabancı sigara fiyatlarının 300 liranın altında ve 350 liranın da üzerinde olmasına karşın, ikisinin arasında ortalama bir fiyat belirlemeye çalıştıklarını ifade ettiler.

Alınan bilgilere göre Tekel yetkilileri, duty free shop'larda bir anket yaparak, Türkiye'de en çok hangi yabancı sigaraya ilgi olduğunu belirlediler. Bu anket sonucuna göre ilgililer, piyasaya başta Marlboro, Kent, HB, Dunhill, Salem, Rothmans ve İsviçre'de yapılmakta olan 216 Samsun çıkarmayı kararlaştırdılar.

Tekel yetkilileri de, mevcut yabancı sigaralar üzerine bandrol yapıp, tırma işlemi tamamlandıktan sonra, önümüzdeki hafta içinde piyasaya sürüleceğini ifade ettiler.

Vedat Kora İlk ve Ortaokulu, 1983
İlkokul öğrenci sayısı: 135 Ortaokul Öğrenci sayısı: 99

Cihat Kora İlk ve Ortaokulu, 1988
İlkokul öğrenci sayısı: 77 Ortaokul Öğrenci sayısı: 53

Alkim İlk ve Ortaokulu, 1993

İlkokul öğrenci sayısı: 284 Ortaokul Öğrenci sayısı: 186 Ana sınıfı: 59

Koralkim İlk ve Ortaokulu, 1997

İlkokul öğrenci sayısı: 69 Ortaokul Öğrenci sayısı: 61 Ana sınıfı: 21

Güney Kora İlk ve Ortaokulu, 1997
İlkokul öğrenci sayısı: 53 Ortaokul Öğrenci sayısı: 61

Gülen Kora Ortaokulu, 2001
Öğrenci sayısı: 1210 Anaokulu: 185

Cihat Kora Anadolu Lisesi, 2004
Öğrenci sayısı: 815

Şükran Kora Kimya Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi, 2019
16 Sınıflı

